

Måndagen den 7 April.

Kl. 10 f. m.

Justerades protokollet för den 31 nästlidne Mars äfvensom protokollsutdrag rörande de vid sammanträdet den 5 innevarande månad fattade beslut.

§ 2.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående eftergift af statens på leveranskontrakt grundade fordringsanspråk mot C. A. Svinhufvud samt hans löftesmän C. B. Fitinghoff och A. Hoffman.

Vid dernäst skedd föredragning af Kongl. Maj:ts proposition, i fråga om åtgärder för afskaffande af de så kallade säljbara apoteksprivilegierna, blef samma Kongl. proposition till Lag-Utskottet hänvisad.

§ 3.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets utlåtande N:o 11, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel.

I ordningen förekom:

Punkten 23.

Hvilken bifölls.

Punkten 24.

Härvid anförde

Herr Alb. Staaff: Jag skall endast i största korthet yttra mig om denna punkt. Då jag vågade väcka detta förslag, var det mig visserligen icke obekant, att den ärade Kammaren i allmänhet vidhöll den grundsats, att icke gerna bevilja sådana anslag, som det ifrågavarande, men jag kunde å andra sidan icke betrakta detta såsom något alldeles nytt, alldenstund, såsom motionen upplyser, hvad äfven af riksdagshandlingarne inhemtas, 1866 års Riksdag beviljade en pension till professor Dieterichs enka, hvilken pension, sedan hon i början af detta år aflidit, jag nu före-

slagit måtte öfverflyttas på hennes dotter. Hvad det andra hindret beträffar, att Riksdagen icke gerna beviljar dylika pensioner, utan att regeringen först utredt förhållandet erkänner jag riktigheten af en sådan princip; men i detta fall måste man fästa sig vid att enkefru Dieterichs afled, såsom jag redan nämnt, i början af detta år, sedan Kongl. propositionen om statsverkets tillstånd och behof redan blifvit uppsatt, i hvilken således någon anhållan om understödet icke kunde inflyta.

Såsom förhållandet nu är och med kännedom om de grundsatser, som inom Kammaren gjort sig gällande, vågar jag icke upptaga tiden med att något vidlyftigare förorda min motion, ehuru professor Dieterichs var en om det allmänna välförtjent man samt hans dotter genom sjukdom och fattigdom är i stort behof af understöd. Jag vill emellertid icke framställa något bestämdt yrkande; men för den händelse någon annan ledamot skulle godhetsfullt vilja tillstyrka bifall till min motion, ber jag att med honom få instämma.

Vidare yttrades icke. Punkten bifölls.

Punkterna 25—28.

Blefvo likaledes bifallna.

Slutligen godkändes de vid utlåtandet fogade *tabeller*, för så vidt deri förekommande sifferuppgifter öfverensstämde med de af Kammaren fattade beslut.

§ 4.

Företogs till afgörande Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 4, angående villkoren för tillverkning och försäljning af bränvin.

Punkten 1.

Bifölls.

Punkten 2.

Lades till handlingarne.

Punkterna 3 och 4.

Bifölls.

Punkten 5.

Härvid anförde:

Herr Fahlén: Herr Talman, mine Herrar! Då jag funnit att Bevillnings-Utskottet icke egentligen hyst några sympatier för en omskap-

ning eller ett omreglerande af de förhållanden, som röra bränvinsförsäljningen. torde det väl icke vara så särdeles mycket för mig att säga om min motion, men jag vågar ändock anhålla om Kammarens öfverseende, om jag söker att litet belysa de olägenheter, som för närvarande vidlåda vår bränvinsförsäljningsförfattning.

Utskottet har här i fråga om första punkten i min motion yttrat: "Att härutöfver utsträcka förbudet, såsom motionären föreslagit, äfven till partihandel med bränvin synes Utskottet vara ett betänkligt ingrepp i den frihet för sådan handel, som utan andra inskränkningar, än de i förordningens 1 och 3 §§ föreskrifna, är en hvar medgifven; och då det jemväl synes vara genom uppenbart åsidosättande af redan befintliga föreskrifter, som partihandel med bränvin i förening med annan handel, på sätt motionären anför, urartar till lönkrögeri, lär icke heller det åsyftade ändamålet vinnas genom ett nytt lagstodgande, hvilket lika lätt kunde kringgås." Jag tror likväl för min del och är lifligt öfvertygad om att något i det hänseendet vore att göra. Den erfarenhet jag har om bedrivande af bränvinshandel är, åtminstone hvad landsbygden beträffar, att det just är i handelsbodas, som de egentliga öfverträdelserna af författningens föreskrifter bedrivnas. Vi veta att, ehuru det hör till sällsyntheterna att på landet finna bränvinsutskänknings- eller utminuteringsställen, det likväl icke möter några hinder att der få köpa bränvin i så små kvantiteter som helst, och detta sker hos de s. k. landthandlauderne. Det finnes en del personer, som utan att ega hvarken boklig underbyggnad eller kapital slå sig ned på landsbygden i afsigt att der idka handel. Deras första uppgift är vanligtvis att fara till närmaste stad och af någon handlande derstädes på kredit förskaffa sig ett eller kanske et par pund kaffe och socker samt 60 à 100 kannor bränvin. Det är på denna sistnämnda vara de hufvudsakligast basera hela sin handel och de beräkna företrädesvis sin blifvande vinst på utminuterung af bränvin. Man ser äfven ofta exempel på att de icke åtnöjas med att utminutera bränvin i sin bod, utan de skicka det till försäljning hos mindre välkända qvinnor eller vidtaga andra dåliga utvägar att snart få med vinst asätta det uppköpta bränvinspartier. När sedermera det parti, han förskaffat sig, blifvit afyttradt, så skaffar han sig ett nytt, och han blir slutligen endast bränvinsutminuterare. De olyckliga följder, som af en sådan handel uppstå, tror jag icke äro för någon af oss främmande. Vi hafva ju ota sett exempel på, att stöld, mord, dråp och andra grofva brott hafva begåtts, sedan den brottslige först besökt sådana ställen jag omnämnt och gnom förtärande af starka drycker skaffat sig mod till brottets begäend. Det har förvånat mig, att det icke skall vara möjligt att inskränka rätten till bränvinsförsäljning, när man ju ofta ser, att i andra fall undantagslagar stiftas. Kommunen är onekligen den, som i första rummet får vidkännas de svåra följderna af de många krogarne. Personer af arbetslassen som äro begifna på starka drycker begagna sig, för att erhålla sådana, af det sätt jag omnämnt, och sedan de sålunda slutligen förstört både sina tillgångar och sin arbetskraft finnes för dem ingen annan utväg än att kasta sig på kommunen. Jag har många gånger sett, att en arbetare, sedan han under veckan haft sin goda dagspenning, på lördagsaftonen jeme några andra liktänkande kamrater begifvit sig till

en krog, och sedan han der köpt en eller annan kanna bränvin, under Söndagen och måhända äfven Måndagen genom bränvinssupande, kortspel och dylikt förstört sin veckopenning, under det hans familj måhända lidit brist på det allra nödvändigaste. Jag har icke allenast enskildt utan äfven här i Kammararen hört uttalas farhågor för följderna af bränvinssupandet och jag undrar icke derpå, ty det är en berättigad fruktan. Här talas om att man bör gifva anslag till folkskolor och folkundervisningens befrämjande äfvensom om nödvändigheten att skydda landet för yttre fiender. Allt detta är mycket rätt, men på samma gång jag godkänner dessa sträfvanden, må det äfven ursäktas mig, om jag också säger, att efter min uppfattning så väl det ena som det andra af dessa sträfvanden blifva fruktlösa, så länge vi tillåta bränvinssyftningen att, såsom nu sker, öfversvämma vårt land. Hvad gagn skall man hafva af en skola, när man har en krog belägen tätt derintill? Hvad skolan uppbygger förderfvar och förstör krogen. Vi veta, att en yngling, åtminstone då han tillhör arbetsklassen, vid 14, 15 års ålder oftast får följa sin fader ut på dennes arbete, och om då, såsom tyvärr ofta händer, fadern är begifven på starka drycker, så lär sig sonen genom fadern att besöka krogar och blifva en supare. Ja, jag har till och med sett, huru barn, som knappast nått upp till bordet af sin fader tvingats att smaka på bränvin. Jag tror, att det är alldeles nödvändigt, att såvidt vi åstunda en större upplysning, än som för närvarande finnes i vårt land, vi måste söka att på något sätt omskapa vår bränvinssäljningslag. Jag kan för min del alldeles icke finna att det skulle kunna betraktas såsom något intrång, om hvarje kommun finge sig upplåten den rättigheten, att utse en samvegrann, ordentlig och pålitlig person, som skötte bränvinssäljningen derstädes, vare sig i parti eller minut, ty derigenom skulle möjligen kunna åstadkommas en bättre ordning och kontroll i denna rörelse, än som med nuvarande förhållanden är möjligt att uppnå. Vi se ju ofta vid sådana tillfällen, der folk samlas tillhopa, såsom t. ex. vid s. k. liquidationsmöten, hvilka oordningar och störande uppträden, som dervid genom bränvinssupande ega rum. För någon tid sedan läste man i en tidning, att vid ett sådant liquidationsmöte ej allenast gossar på 12, 13 år utan äfven flickor varit rusiga, och jag måste till min blygd erkänna, att äfven i min hemort dylika exempel förekommit. Då det sålunda visat sig, att begagnandet af spritdrycker spridt sig så långt, måtte det då ej är hög tid att söka hämma detsamma?

Jag vill nu icke framställa något yrkande i fråga om den motion jag framlagt, utan jag blott velat tillkännagifva att jag för min del anser vara af behovet oeftergifligen påkalladt, att Riksdagen redan i den närmaste framtiden vidtager åtgärder för att, på något sätt, mera tillfredsställande än nu är fallet, ordna bränvinssäljningen i landet.

Öfvergår man sedan till frågan om att få lönkrögare fälld till straff för förbrytelsen, så finner man att dermed är lika illa bestämdt, ty sällan lyckas det att få en person, som gjort sig skyldig till denna förbrytelse befordrad till laga näpst. Lyckas det äfven en gång, så sker det dock nästan aldrig andra gången och ännu mindre tredje gången, ty sedan lönkrögaren en gång blifvit lagförd, så vidtager hans sådana försigtighetsmått, att tillräcklig bevisning till hans fällande en annan gång sällan är

möjlig. Jag har sjelf vid tingen på landet hört vittnen säga, att de blott en och en i sender blifvit insläppta och erhållit den quantitet bränvin de åstundat. under det de andra fått vänta utanför. Man kan visserligen här invända, att ett vittne till förbrytelsen är tillräckligt att bringa förbrytaren på edgång, och sådan ådömes han äfven, men dessa personer äro vanligen så beskaffade att de icke sky att gå eden och jag har sjelf med egna öron hört lönkrögare uttala ett sådant begrepp om eden, att de ställa någon af sina tjenstehjon att lemna ut bränvin, och sedan anse sig med lugnt samvete kunna gå ed på att de sjelfva icke olofligen utskänkt bränvin. Det är emellertid, såsom jag redan nämnt, ytterst svårt att få dylika förbrytare fällda, och det har till och med stundom gått så långt, att åklagare, som åtalat dem, måste betala kostnaderna för rättegången, hvaraf åter blir en följd, att åklagaremakten förslappas i beifrande af dessa förbrytelser, och låta dem passera oanmärkta.

Jag upprepar ännu en gång, att jag icke begärt ordet, för att framställa något yrkande i fråga om min motion, utan endast för att uttala mig, huru jag uppfattat ställningen för närvarande.

Herr Rylander: Jag kunde gerna afstå från ordet, sedan den siste talaren förklarar, att han icke ville framställa något yrkande men jag får likväl säga, att hans yttrande gått något på sidan om den punkt hvarom nu är fråga. Han talade om de menliga följderna af lönkrögriet, men frågan härom behandlas i en efterföljande punkt af detta betänkande. För öfrigt får jag säga, att hans förslag är så opraktiskt som möjligt, ty icke vinner man något med att, såsom han föreslagit, stadga det en bränvinsförsäljare skall för utöfvande af deuna rörelse ega kommunens tillstånd.

Jag skulle kunna yttra mycket i detta ämne, men då motionären ej framställt något yrkande, inskränker jag mig till att blott begära bifall till hvad Utskottet i denna punkt föreslagit.

Efter denna öfverläggning, som nu förklarades slutad, bifölls femte punkten.

Punkterna 6—8.

Blefvo likaledes bifallne.

Efter föredragning dernäst af *9:de punkten* jemte dithörande § 1 i det vid betänkandet fogade *författningsförslag*, uppstod öfverläggning och yttrade

Herr Friherre Fock: Jag har mot denna punkt i Utskottets betänkande reserverat mig, och då jag icke har kunnat frångå denna min reservation, ber jag att, till hvad jag deruti yttrat, få tillägga några ord.

Jag föreställer mig, att i allmänhet en lagstiftning, sådan som denna, bör i möjligaste mån ordnas så, att den hos den sansade, lugna och laglydiga delen af landets befolkning icke mottages med ovilja. Jag fruktar, att det stadgande, som Utskottet här föreslagit, icke skulle uppfylla detta

vilkor. Det är ju nu fallet, att en stor del af landets befolkning anskaffa sitt hushållsbehof af bränvin genom att på en gång inköpa 15 kannor. Genom att nu höja detta partiminimum skulle man således antingen tvinga denna del af landets befolkning att köpa det större parti af 50 kannor, som Utskottet föreslagit, eller ock nödga flere af dem att slå sig tillsammans för att gemensamt uppköpa detta parti, hvaraf åter följden skulle blifva, att den så öfverklagade salningen förflyttades från de lägre lederna ett stycke upp i de öfre och derigenom vann ett stöd för sitt fortfarande bestånd

I följd deraf, att författningen i detta hänseende utan tvifvel på många håll komme att kännas tryckande och besvärlig, skulle äfven på dessa håll bemödanden göras att kringgå densamma, och den erfarenhet vi hafva om vår bränvinslagstiftning är, sorgligt nog, den att, i fråga om eludering eller kringgående af denna författning, en särdeles skarpsinnighet och skicklighet utvecklas. Att nu kringgå den paragraf hvarom här är fråga, är icke svårt. Den medgifver hvem som helst rättighet att sälja 50 kannor bränvin. Om jag då köper 60 kannor — detta är således lagligt — och jag sedermera af detta parti säljer 50 kannor, hvilket också är lagligt, hvart tager då författningsparagrafen vägen? Jo, den är utan ändamål och med detsamma är den ringaktad.

Jag har i min reservation påpekat ett annat resultat, hvartill man genom en dylik lagstiftning skulle komma. Jag har sagt, att en sådan författning utan tvifvel på landet skulle mer än hittills framkalla behofvet af att utdela minuthandelsrättigheter, ty den skulle föranleda kommunerna att då de kände trycket af lagstiftningen, söka åstadkomma sådana rättigheter i större antal än hittills. För min del tror jag visserligen att i många fall öppnandet af lagliga minuthandelsställen på landet icke är något ondt, men det kan likväl mången gång medföra betänkliga följder. Det blir naturligtvis fallet att vid dessa minuthandelsställen kommer att jemte utminuterung ega rum samma partihandel, som hos bränvinsförsäljare i stort. Der kommer att försäljas 15 kannor och derutöver till samma pris, som för partihandel är gängse, emedan tillverkare och de verkliga partihandlarne otvifvelaktigt gerna skola öfverlåta åt minuthandlarne att för deras räkning och mot en helt ringa provision verkställa denna försäljning. Då förfelas således det mål, som Utskottet afsett att vinna, nemligen att få försäljningsafgiften mera jemn. Jag ber Herrarne väl märka att, om nu partihandel af 15 kannor får ega rum, så kan icke detta parti bränvin lagligen fördelas mellan flere köpare, men att deremot, om det nu framlagda förslaget blefve lag, en minuthandlare skulle blifva lagligen berättigad att utminutera dessa 15 kannor på 30 olika köpare med $\frac{1}{2}$ kanna per man.

Jag ber Herrarne jemväl komma ihåg, att den föreslagna lagen skall gälla icke blott bränvin utan äfven arrak, konjak, romm och dylikt. Samma lag, som gäller för bräuvinet, gäller äfven för dessa drycker. Genom att nu besluta ett partiminimum för bränvinsförsäljning af 50 kannor har man äfven höjt detta minimum för försäljningen af arrak och de andra dyrbara spritvarorna. Att detta medför olägenheter torde icke vara svårt att inse, likasom att äfven derigenom missnöje med författningen alstras.

Jag vill icke upptaga Kammarens tid längre. Jag har visserligen hört, att Första Kammaren redan beslutat att nedsätta Utskottets förslag, i fråga om partiminimum för försäljning af bränvin, från 50 till 30 kannor, men jag vidhåller det oakadt mitt i reservationen framställda yrkande och henställer, att Kammaren måtte låta det nu såsom försäljningsminimum fastställda kannetalet fortfarande kvarstå.

Herr Johannes Larsson: Herr Talman, mine Herrar! Då det är lagstiftningens ändamål, att lagarne skola respekteras och efterleivas, får jag för min del uttala, det jag anser, att Bevillnings-Utskottet i det förslag Utskottet här framlagt icke varit lyckligt ty det har icke följt nämnda princip vid ifrågavarande lagstiftning. Utskottet har föreslagit, att 50 kannor skulle utgöra minimum vid försäljning i parti af bränvin, men då ganska få torde vara i tillfälle att på en gång uppköpa ett sådant parti, fruktar jag, att en sådan lag skall kringgås och att den i sina följder så förderfliga salningen derigenom icke skall hämmas utan snarare tvärtom befrämjas. Det är ju allmänt bekant, att det nu fastställda minimum af 15 kannor är det vanliga quantum, som af enskilda förbrukare på landet till hushållsbehof uppköpes, enär detta belopp ej är större, än att åtminstone hemmansegare och dylika ganska väl äro i de vilkor, att de kunna förskaffa sig denna kvantitet. Om man nu åter skulle höja detta minimum så mycket som Utskottet föreslagit, så är det ju en gifven följd, att de mindre hemmansegarne och jordbrukarne ej se sig i stånd att hvar för sig uppköpa så stort kannetal som i lagen fordras, utan de måste för sådant ändamål slå sig tillsammans. Deraf följer åter helt naturligt, att såväl salningen som lökkrögeriet skall komma till heders och att dessa oting skola verka ännu mer demoraliserande i en framtid, än nu är fallet, emedan de skola finna allmänt medhåll. Det är visserligen anmärkt, att ett medel deremot skulle ligga deri, att kommunen hos Konungens Befallningshafvande skulle söka tillstånd, innan bränvinsutminuterung derstädes finge ega rum, men jag finner äfven denna anordning vara mindre tillfredsställande.

För min del yrkar jag afslag å hvad Utskottet i förevarande punkt hemställt, samt att 15 kannor fortfarande må få utgöra det vid försäljning i parti af bränvin stadgade minimum.

Herr Rylander: Sedan Friherre Fock haft ordet och så väl motiverat den reservation, han afgifvit och hvilken jag tillika med flera andra ledamöter i Utskottet biträdt, kan jag gerna åtnöja mig med att helt enkelt instänna med honom. Jag vill likväl säga, hvad han äfven påpekat, att om en lag är för sträng, så efterleives den icke och aktningen för densamma minskas derigenom. Jag tror visserligen, att detta är fallet med vår nuvarande bränvinslagstiftning, men ännu värre skulle det blifva om man bifölle det förslag Utskottet här framlagt, ty deraf skulle blifva en följd, att de välbergade af landets befolkning, hvilka nu, hvar för sig, för sitt hushållsbehof inköpa det stadgade minimum af 15 kannor, måste slå sig tillsammans för att kunna inköpa det här föreslagna försäljningsminimum af 50 kannor. Den så ofta öfverklagade salningen skulle ju härigenom ännu mera uppmuntras. Flere andra olägenheter, hvilka jem-

väl af Friherre Fock påpekats, kunna äfven uppkomma af Utskottets förslag, i följd hvaraf jag icke vill med min röst biträda detsamma, utan yrkar att Kammaren måtte afslå samma förslag och fortfarande bibehålla det nu vid partiförsäljning af bränvin fastställda minimum af 15 kannor.

Herr Jonas Jonasson i Rasslebygd: Jag vill endast förklara det jag instämmer med Friherre Fock och yrkar afslag å Utskottets hemställan, samt att den uti ifrågavarande afseende nu gällande lagbestämelsen fortfarande måtte få ega bestånd.

Herr Sandstedt: Efter det utmärkta anförande, som Friherre Fock afgifvit, så återstår för mig icke något att i hufvudsak tillägga. Jag anhaller dock att få framställa några anmärkningar mot Utskottets förslag. Såsom skäl för detsamma har Utskottet framhållit, att de öfverklagade olägenheterna af vår nu gällande bränvinslagstiftning möjligen skulle minska, om det nuvarande minimibeloppet vid bränvinsförsäljning i parti förhöjdes. Jag är af alldeles motsatt mening, i det jag tror, att man i stället borde hafva nedsatt detsamma. Ingen kan heldre än jag önska, att det mycket ogillade salningssystemet kunde förebyggas, men jag fruktar att, om det nu framlagda förslaget blefve antaget, detta kommer att verka raka motsatsen mot hvad Utskottet åsyftat. Det är visserligen sannt att salningssystemet nu hufvudsakligen begagnas af de mindre bemedlade klasserna och att genom förslaget salningen för dem blefve försvärad, men den komme i stället att öfverflyttas till andra mera förmögna klasser och således, i lika hög grad som förut, fortfarande ega rum. Jag för min del anser, att det minimibelopp, vi nu hafva, är alldeles tillräckligt högt och att det till och med gerna kunde nedsättas till 10 eller 5 kannor, men då det icke torde tjena något till att derom framställa något yrkande, så inskränker jag mig till att helt enkelt instämma i hvad Friherre Fock hemställt.

Herr Magni: Äfven jag instämmer med Friherre Fock, men då jag jemväl instämmer med föregående talare deruti att minimibeloppet vid partihandel af bränvin gerna kunde nedsättas till 5 kannor och jag funnit stöd för denna åsigt i Utskottets motivering, der det säges, att afsigten att inköpa bränvin för billigaste pris är motivet till salningen, så har jag velat uttala mig i denna riktning. Jag yrkar emellertid afslag å Utskottets betänkaude och bifall till Herr Focks reservation.

Herr Wigardt: I likhet med föregående talare tror äfven jag, att Utskottet icke valt den rätta siffran, då det här föreslagit 50 kannor såsom minimum vid partihandel af bränvin. Jag skulle helst hafva önskat, att Utskottet föreslagit en nedsättning i det nu fastställda minimum af 15 kannor i stället för en förhöjning, ty jag är öfvertygad om att genom en förhöjning, i synnerhet en så betydlig sådan, som Utskottet föreslagit, ett större ondt skall framkallas än det man velat afvärja. Antagande af dessa 50 kannor såsom minimum skulle nemligen till en början framkalla flera ställen på landsbygden, der bränvinsminutering och utskänkning skulle ega rum, än nu är fallet, och detta skulle jag anse vara särdeles

olyckligt, och jag skulle för min del icke vilja bidraga till ett beslut, som kunde hafva dylika följder. Inom den ort jag tillhör finnes nu på afstånd af ända till 4 à 6 mil icke ett enda ställe, der utminuterung af bränvin bedrifves och befolkningen är nöjd dermed. Skulle man nu åter stadga, att folket icke finge köpa mindre parti bränvin än 50 kannor, så är jag öfvertygad om, att många kommuner skulle gå i författning om, att anskaffa sig ett större antal minuthandels- och utskänkningsställen, och detta vore väl det olyckligaste man kunde påtvinga en ort. Nu känner man, att 15 kannor är det belopp, som hvarje äfven mindre hemmansägare anser sig behöfva till sitt hushållsbehof. Lagstiftar man nu på sådant sätt, att ej ett mindre belopp än 50 kannor får köpas, hvad blir följden? Jo! att under det numera endast de minst bemedlade af den jorddegande klassen begagna sig af salningen, äfven de mera bemedlade eller medelklassen landtbrukare måste slå sig tillsammans och uppmuntra detta föhatliga salningssystem. Jag anser detta för ett ondt, hvarifrån vi må bedja Gud bevara oss.

För min del kan jag således icke biträda det förslag, Utskottet här framlagt, utan yrkar jag, att det i nu gällande lag framställda minimum af 15 kannor vid partihandel af bränvin fortfarande må få ega bestånd.

Med Herr Wigardt förenade sig Herr *Anders Johansson*.

Herr Nils Petersson: Bränvinslagstiftningen i allmänhet och författningen om bränvinsförsäljning isynnerhet är en lagstiftning, som mer än någon annan är underkastad förändringar, och att så är förhållandet är helt naturligt, ty dels är denna lagstiftning ännu så att säga något ny och dels ingriper den så mycket i samlifvet och dess förhållanden. Jag tror, att det är lagstiftarens pligt, att söka utjemna de svårigheter, som finnas i denna lagstiftning, men att dervid gå till väga på sådant sätt som Bevillnings-Utskottet här gjort, det tror jag måste medgifvas ej vara det rätta. Jag föreställer mig, att man icke bör göra denna lagstiftning sådan, att förbrytare derigenom tillskapas, utan att man tvärtom dervid bör hafva till hufvuduppgift att förebygga olagligheter. Hvar och en är medveten om, att om man köper någon vara i parti, så beräknar man dervid att erhålla någon rabatt i priset. Jag tror icke, att partihandel af bränvin utgör något undantag från denna regel. Jag kan icke finna något skäl till den här uttalade åsigt, att man kan försvara en åtgärd, hvarigenom bränvinet fördyras, dermed att bränvinet missbrukas. Jag frågar, om man kan framdraga något verkligt bevis för att, såsom Utskottet anfört, den föreslagna förhöjningen af partiminimum skall kunna förekomma den öfverklagade salningen? De som använda bränvin till husbehof och icke äro vanliga drinkare hemtaga vanligen till sitt hushåll det belopp af 15 kannor, som nu är det i lag medgifna minimum och göra sig i allmänhet icke skyldige till salning. Deremot har jag mig bekant, att denna salning oftast eger rum vid minuthandels- och utskänkningsställen. Der tillgår vanligen på sådant sätt, att flere komma tillsammans, hvilka äro begifna på starka drycker, och slå sig tillsammans för inköpanDET af den quantitet bränvin, de åstunda, och hvilken de på stället förtära. Detta är hvad man vanligen menar med salning. Då nu

antagligt är, att, genom den föreslagna lagen, dessa minathandels- och utskänkningsställens antal skulle i betydlig mån ökas, är ju äfven gifvet, att man skulle befrämja i stället för att hindra salningen. Jag anser för min del den nu gällande lagen vara bättre i detta hänseende och yrkar fördenskull, att nu föredragna punkt i Utskottets betänkande måtte afslås, samt att det nu vid partihandel af bränvin fastställda minimum af 15 kannor måtte bibehållas.

Herr *Pehr Nilsson* i Wittjerf instämde i Herr Nils Peterssons anförande.

Herr Samuel Johnson: Som jag icke hört någon enda ledamot af Kammaren uppträda för Utskottets förslag, vill jag icke sinka Kammarens tid med att upprepa hvad föregående talare anført, utan inskränker mig till att instämna med Friherre Fock uti att yrka bifall till hans reservation och afslag å Utskottets hemställan.

Herr Pehr Ericsson: Af den betänkandet bifogade reservation synes, att jag icke gillat Utskottets förslag. Jag tror att derigenom skulle föranledas stegring af den så kallade salningen. Dessutom finnes härvid en annan sak att uppmärksamma. Om Utskottets förslag antoges, skulle en del af Sveriges kustbefolkning finna uträkning uti att införskrifva bränvin från Danmark. Det skulle ingen kunna förhindra, men jag tror ej, att det vore välgörande för vårt land.

Jag vill ej vidare förlänga diskussionen, utan yrkar endast afslag å Utskottets hemställan och bibehållande af den gamla lagbestämmelsen.

Herr Anders Peter Danielsson: Då, så vidt jag kunnat uppfatta, ingen yrkat bifall till Utskottets förslag, är det helt naturligt, att jag icke behöfver vara mångordig. Såsom suppleant har jag varit i tillfälle att åhöra Utskottets förhandlingar, har jag fått kännedom om alla skäl och motskäl i frågan, och jag har derigenom kommit till den öfvertygelse, att hvad Utskottet nu föreslagit icke är lämpligt, och att det af Utskottet åsyftade vackra ändamål icke derigenom skulle vinnas.

Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan och bibehållande af nu gällande stadgande.

Herr Malmberg: Jag har icke den förnämenhet att tro mig i någon mån kunna rubba de åsichter, som en stor del af Kammarens ledamöter uttalat i denna fråga. Men jag kan icke stum åhöra, huru dessa åsichter göra sig gällande, utan vill åtminstone angifva mitt sätt att se saken. Jag tror fullt och fast, att ett höjande af minimum för partihandel med bränvin skulle i väsendtlig mån bidra att förhindra lönkröeriet, ty derigenom skulle det blifva svårare för lönkrögerne att upphandla bränvin än nu är fallet. Det säges väl, att man genom att höja nuvarande minimum till 50 kannor skulle för en del af landets befolkning göra det svårare att få sitt behof af bränvin fylldt, men jag vet icke hvad ondt skulle ligga deri, att landets öfriga befolkning i afseende på bränvinshandel blefve iikställd med arbetarne och andra, som hafva behof

af mindre belopp. Jag tror, att en sådan likställighet skulle vara ganska önskvärd. Man säger, att saluingen skulle förflyttas från arbetarebefolkningen till de mindre jordbrukarne och att detta skulle vara skadligt. Jag vet icke, hvarföre de mindre jordbrukarne skulle behöfva öfverträda lagen genom salning. De kunde ju lika väl som arbetarne taga sitt behof af varan från minuthandeln, der både större och mindre belopp kan fås.

Att bränvinet skulle något fördyras kan väl vara en sak, som en eller annan mindre jordbrukare skulle finna obehaglig, men jag tror icke, att deri bör anses ligga ett öofverstigit hinder att gifva bränvinslagstiftningen den riktning, Utskottet föreslagit.

Då man vill beskatta bränvinet, tror jag det vore klokt att uppflytta partiminimum till 50 kannor. Det skulle innebära en beskattning, som komme både lands- och stadskommuner till godo. I samma riktning går man genom att sänka minimum för minuthandel. Äfven det verkar välgörande såsom hinder för lönkrögeriet. Ty man bör icke på allt sätt försvåra åtkomsten af bränvin, utan göra det så lätt som möjligt för människor att på lagligt sätt erhålla hvad de behöfva. Man skall icke tvinga arbetaren att köpa en half kanna, då han har behof endast af 20 tum. Således anser jag Utskottet i afseende på såväl höjande af partiminimum som sänkande af minuthandelsminimum hafva gått konsekvent och riktigt till väga. Men då Första Kammaren icke godkänt Utskottets förslag utan bestämt partiminimum till 30 kannor, vill jag yrka, att detta beslut äfven måtte blifva Andra Kammarens.

Herr Per Nilsson i Råby: Jag vill endast yrka afslag å Utskottets hemställan och instämman med Friherre Fock.

Herr Bolin: Äfven jag är af samma tanke som de fleste föregående talare och yrkar afslag å Utskottets hemställan om höjande af minimum för partibandel. Jag gör så, derföre att ett sådant höjande skulle tvinga kommunerna att inrätta flere minuthandels- och utskänkningsställen; och det skulle medföra svåra följder.

Jag instämmer i Friherre Focks yrkande.

Herr Christen Assarsson: Jag vill blott i korthet yrka afslag å Utskottets hemställan och bifall till Friherre Focks reservation. Här är en talare, som sagt, att den af Utskottet föreslagna höjning af minimum för partibandel skulle förhindra lönkrögeri, men jag tror tvärtom, att lönkrögeri skulle deraf befordras. Samme talare menade också, att de mindre jordbrukarne skulle kunna få sitt behof fylldt från minuthandelsställena. Det är nog mycket bra, men det kunde också hända, att man salade mycket mera än nu, då partiminimum är blott 15 kannor. Jag fortsätter derföre mitt yrkande om afslag å Utskottets hemställan och bifall till Friherre Focks reservation.

Herr Jöns Andersson: Den förste ärade talaren har uttryckt de åsikter, jag hyser i denna fråga. Jag får således yrka afslag å Utskottets

hemställan och bifall till den af nämnde ärade talare med flere afgifna reservation.

Herr Edström: En lagförändring, hvarigenom ifrågavarande minimum höjdes till 30 eller 50 kannor, skulle, så vidt jag kan bedöma saken, mötas med allmänt och berättigadt ogillande af den talrika medelklassen på landet. Bland annat skulle en sådan förändring medföra äfven den följd, att utminuteringsställesnas antal skulle tillväxa, kanske fördubblas. Då detta icke kunde vara i sedlighets och god ordnings intresse, så bör man deremot vara på sin vakt.

För öfrigt gillar jag helt och hållet de åsikter, Friherre Fock i sin reservation och i dag i sitt sakrika anförande uttalat, hvadan jag anhåller att med honom få instämma.

Herr Lasse Jönsson: Nu hafva så många skäl blifvit anförda, som visa olämpligheten af den föreslagna lagförändringen, att jag vill inskränka mig till att yrka afslag å Utskottets hemställan och bifall till Friherre Focks reservation.

Herr Näsman: Det skulle vara långt ifrån mig att vilja motsätta mig Utskottets förslag, om jag kunde tro, att det i någon mån skulle kunna bidra att hämma superiet och den öfverklagade salningen. Men jag anser det vara tydligt visadt, att man icke af förslaget kan hoppas sådana följder, och jag får därför yrka afslag å Utskottets hemställan samt bifall till Friherre Focks reservation.

Herr Fahlén: Jag är till väsendtlig del förekommen af min granne till höger, men jag har dock något litet att tillägga. Här har blifvit sagdt, att ett förhöjdt partiminimum af 50 kannor skulle blifva så vådligt, därför att salningen derigenom skulle flyttas från den lägre befolkningen till den högre eller jordbrukarne. För min del anser jag, att salning bland desse vore mycket mindre vådlig än salning bland arbetarne, som äro de egentliga bränvinsförbrukarne. Om några hemmansegare skulle förena sig för att inköpa 30 eller 50 kannor, så skulle i vanliga fall, åtminstone efter min erfarenhet att döma, hvar och en af dem taga sin andel med sig hem för att begagna till husbehof. Men helt annat är förhållandet, när salning sker bland arbetare. Jag har varit ögonvittne till, att oftast tillgår så, att arbetare, som under veckan varit sysselsatta med arbete tillsammans, på Fredagen slå sig ihop att från staden förskrifva bränvin. På lördagen erhålla de det och på Söndagen samt två kanske tre af de följande dagarne suppa de. Det är följden af salning bland denna klass. Deraf uppkomma alla möjliga oordentligheter. Salning bland jordbrukare vore långt mindre vådlig. Och skulle äfven, såsom man menat, en eller annan jordbrukare någon gång blifva hindrad att få bränvin, så vore väl ej en sådan uppoffring större än att man kan bära den, för att missbruk skulle förekommas. Jag tror att vi hafva en pligt att uppfylla i detta fall.

Jag

Jag har hört en eller ett par talare uttrycka farhåga derföre, att utminuteringsställesnas antal skulle ökas. Ja, det kunde väl hända, att så blefve förhållandet, men det vore mindre farligt än den nu så vanliga salningen. Ty om en arbetare köper en half kanna bränvin, kommer han oftast att taga det med sig hem och der förtära det, och då sker förtäringen på helt annat sätt än i sällskap med hela kamrathopen. Det är detta arbetarnes supande tillsammans, som medför de vådliga följderna och som skulle förekommas.

Jag yrkar, att Kammaren måtte förena sig i det af Första Kammar-
ren fattade beslutet.

Herr Liss Olof Larsson: Man kan icke neka, att diskussionen börjat blifva enformig, då talare uppträda, så att säga, i långa banor med samma yrkande, nemligen om afslag å Utskottets hemställan. För min del får jag göra ett försök att atbryta enformigheten, då jag i frågan hyser en åsigt motsatt flertalets. Jag tror att Utskottets förslag är egnadt att i någon mån inskränka bränvinssuperiet, och då jag alltid biträder hvarje förslag i den riktningen, så skulle jag gerna yrka bifall till Utskottets hemställan. Jag tror att det är så mycket mera nödigt att höja minimum för partihandel, som landthandlande numera finnas nästan i hvarje by; och sådana basera sin rörelse hufvudsakligen på bränvinsförsäljning. Derföre är nödigt att i någon mån inskränka rättigheten att sälja bränvin. Man säger, att höjande af detta minimum skulle föranleda salning, men konsekvensen af ett sådant skäl skulle vara att äfven utstryka det gamla minimum, ty äfven denna begränsning kringgås. Men det skulle dock alltid blifva svårare att bilda bolag för inköp af 50 eller 30 kannor än för inköp af 15. En väsendtlig fördel skulle också vara, att de mera förmögna, som hafva råd att köpa 15 kannor på en gång och derföre nu förse sig från partihandeln, i många fall skulle blifva nödsakade att köpa i minuthandeln och derigenom komma att betala sitt bränvin lika dyrt som den fattigare befolkningen. Det synes mig billigt, att minuteringsafgifternas börda på detta sätt blefve fördelad på större antal af befolkningen än hittills; och fattigvården skulle på detta sätt få någon ersättning för de kostnader, som föranledas af bränvinsförtäringen. Jag tror således stora skäl förefinnas för bifall till Utskottets förslag, men då Första Kammararen beslutat höja partiminimum endast till 30 kannor, får jag, för att åtminstone vinna något, förena mig i Herr Malmbergs yrkande, att denna Kammare måtte fatta samma beslut som Medkammaren.

Med Herr Liss Olof Larsson instämde Herr *Ehrenborg*.

Herr Gunnarsson: Jag kan icke finna, att det skulle vara en förbättring i bränvinsförsäljningslagen att bestämma 50 kannor såsom det minsta belopp, som finge säljas i partihandel. Det skulle, enligt min tanke, endast föranleda ökad lönskrögeri på landet. Då jag känner lönskrögeriets förderfliga följder, vill derföre åtminstone jag icke inslå på denna bana. Vill man inskränka superiet, bör man vända sig mot

bränvinstillverkningen. Så länge den bedrifves i så stor skala som nu, må man ställa huru man vill med försäljningen; det hjälper ändå icke.

Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan och bifall till Friherre Focks reservation.

Herr Wedberg: Ehuru jag icke anser Utskottets hemställan sakna sina skäl, vill jag dock icke yrka bifall dertill, emedan jag tror det vara omöjligt att vinna. Men jag har blifvit uppkallad deraf, att den förste ärade talaren sade, att om man hos partiförsäljaren köper 60 kannor bränvin och återsäljer 50 kannor, så vore det en fullt laglig transaktion. Detta förekommer mig så besynnerligt, att jag skulle önska, det någon af våra jurister måtte yttra sig deröfver, huruvida icke ett så påtagligt sätt att kringgå lagen kan anses förbudet. Man kunde ju lika väl säga, att det är fullt lagligt att köpa 16 kannor och genast afyttra de 15 till samma person samt således utan skatt hafva köpt *en* kanna. Det synes mig vara högst farligt, att en sådan sats uttalas här utan att möta vederläggning.

Samme ärade talare sade sig också anse, att det icke vore någon synnerlig olycka, om flera minuthandelsställen blefve anlagda på landet. För min del kan jag icke instämma deri. Särdeles om man nedsätter minimum för minuthandel till 20 tum, tror jag att tillökning i minuthandelsställen antal vore särdeles på landet olycksbringande. Tjugu tum är för mången supare icke för mycket att på en gång förtära, och får han icke förtära den inne i handelslokalen, så är honom lika beqvämt att gå ut på trappan och supa, och minuteringsställena blefve ingenting annat än krogar.

Jag skulle, såsom jag sagt, önska att få bekräftelse på min uppfattning om olagligheten deraf att köpa 16 kannor bränvin för att sälja 15. Skulle jag hafva orätt deri, så reducerar saken sig derhän, att lagen sjelf godkänner ett öppet sätt att kringgå densamma.

Herr Jonas Andersson: Ja, om man åsyftar att befordra bränvinsupande och äfven att befrämja lagöfverträdelser, så är Utskottets förslag förträffligt. Men åsyftar man motsatsen nemligen att hämma båda dessa onda ting, så tror jag att man bör gå i motsatt riktning mot Utskottet. Man har nu i allmänhet kommit derhän, att jordbrukare på landet inskränkt sin konsumtion af bränvin till det minsta möjliga. De fleste behöfva för sitt hushåll icke mera än 15 kannor om året, ja många konsumera knappt 10 kannor. Skulle nu Utskottets förslag blifva lag, så vore följden den, att antingen jordbrukarne på landet tvunges att kringgå lagen, eller ock att man på landet måste inrätta allt flere och flere utminuteringsställen. Och ju talrikare sådana ställen blefve, dess ymnigare blefve tillfällena till supande. Afståndet från krogen och minuteringsstället har på landet varit en af de väsendtligaste anledningarne dertill, att superiet aftagit.

Man har sagt, att det icke vore farligt, om salningen uppflyttades från arbetareklassen till de mindre jordbrukarne, men man har dervid förbisett det demoraliserande i lagöfverträdelser. Det vore illa nog, att

en del af folket, som nu är obesmittad af denna osed, skulle blifva starkt frestad att vänja sig dertill.

Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan och bibehållande af den gamla lagbestämmelsen.

Herr *Bäckström* förenade sig med Herr *Jonas Andersson*.

Herr *Gustaf Jonsson*: För den, som hvarken är bränvinsbrännare eller bränvinshandlare, och icke har något intresse beroende af bränvinshandteringen utan endast sedlighetens, beder jag att få framställa denna fråga på annat sätt än några af de föregående talarne. Jag tror det vara nödvändigt, att man genom alla till buds stående medel söker hämma den så mycket omordade salningen, hvilken på sednare tider alltmer tilltagit. För flera år tillbaka gjordes mycket till nykterhetens befrämjande, men nu har ifvern för denna sak aftagit och nästan försvunnit; det har gått härmed såsom med skarpskytteföreningarne, hvilka numera till största delen blifvit upplösta. Jag anser dock att, derest svenska folket fortfarande vill söka att häfda sin plats bland de mera bildade nationerna, vi äfven böra vidtaga några åtgärder till hämmande af det allt mer öfverhandtagande superiet; och medgifvas måste att svenskarna suppa mer bränvin än andra folk. Superilasten anser jag såsom en bland våra största fiender, och den är svårare än okunnighetens mörker, ty den kan hvad värre är förenas med kunskafer. Nu är härvid äfven en annan omständighet att märka, och det är det beklagliga förhållande, att lagstiftningen inom detta område hufvudsakligen synes gå ut på att bereda staten och de särskilda städerna så stor inkomst som möjligt genom bränvinskonsumtionen. Derföre måste det alltid blifva svårt att ordna denna sak till något bättre. Jag vill härvid icke så mycket fästa mig vid huruvida det minsta belopp bränvin, som vid partihandel får afyttras, bestämmas till 50 eller 30 kannor, men deremot anser jag så mycket mera nödvändigt, att vi söka försvåra tillfällena att komma åt denna vara; ty bereder man nationen tillfälle att suppa, så skall det aldrig lyckas att kunna befrämja sedlighet och en god samhällsordning. Det är min erfarenhet. Så länge bränvinstillverkningen ännu fortgick på gamla sättet, och innan några egentliga bestämmelser funnos angående kommunernas tillerkända utminuteringsrättigheter, så var det svårare att hämma bränvinshandelen; nu har man emellertid kommit så långt, att kommunerna ega rättighet att bestämma, huruvida minuterung eller utskänkning får ega rum eller icke. Visserligen finnas äfven de, som uti denna omständighet söka anledning till klander, men medgifvas måste dock, att denna förändring verkat mycket godt, och man bör icke upphöra att fortgå på denna baua, så framt man skall kunna i någon mån hejda superiet.

Då jag redan vid 1865 års riksdag väckte ett förslag i enahanda syftning med det beslut, som Första Kammarerna nu i denna fråga fattat, så får jag, i öfverensstämmelse dermed, nu yrka, att vid försäljning i parti af bränvin det minsta beloppet bestämmas till tretio kannor.

Herr *Jan Andersson* i Jönvik: Jag kan icke annat än beklaga, att

man oupphörligt, riksdag efter riksdag, bråkar och krånglar med denna fråga, ty min öfvertygelse är, att det derigenom endast blir allt sämre och värre. Ehuru jag icke är jurist, tror jag mig dock kunna besvara den af Herr Wedberg framställda frågan, huruvida det vore fullt lagenligt handladt att vid partihandel af bränvin köpa 60 kannor och omedelbart derefter försälja 50, samt sålunda för eget behof endast behålla 10 kannor. Till svar härå behöfver jag endast nämna, att jag vet att personer finnas, som på samma sätt köpa 16 kannor, men straxt derpå afyttra 15, och hvilka följaktligen i sjelfva verket hafva för eget behof köpt endast en kanna, och detta utan att länsmanen på något sätt kan komma åt vare sig köparen eller säljaren. Då så är, och då sådant icke lagligen kan förhindras, må jag väl med skäl fråga: hvartill tjenar det att så der är från år bråka med denna författning och förorsaka tidsutdrägt och omkostnader här vid Riksdagen, utan att något dermed i sjelfva verket kan vinnas. Och hvad är väl orsaken till allt detta krångel? Jo, helt enkelt städernas intresse, som här drifver på och på allt sätt söker skaffa sig allt större inkomster. Det är min uppfattning af saken.

Jag yrkar bifall till Friherre Focks reservation, hvarigenom vi kunna slippa ifrån att ånyo få en ny författning i detta ämne.

Herr Danielsson: Jag beder om ursäkt att jag ånyo i denna fråga anhållit om ordet. Det torde väl få anses vara säkert, att alla äro ense om det goda ändamålet att så mycket som möjligt söka hämma superiet. Men jag tror att man, genom att, såsom nu är föreslaget, höja partiminimum vid försäljning af bränvin, vinner raka motsatsen mot hvad man önskar; ty följderna af förändringen blefve den, att t. ex. inom sådana tätt befolkade orter, der jag bor, och hvarest finnes ett större antal mindre jordbrukare, byalagen skola slå sig tillsammans och skicka till staden och köpa 50 kannor bränvin. När de sedan komma hem med detta parti, så blir det så att säga utskänkning inom hemmen, och följderna deraf blir troligtvis den, att samqvämet och det lätta tillfället gör att något hvar tager sig en liten tår och möjligen fortsätter dermed äfven dagen derpå och så länge förrådet räcker. Deraf skulle den olägenheten uppstå, att den ena kommunen efter den andra skulle meddela utskänkingsrätt, hvarigenom, då tillfälle att erhålla bränvin blefve lättare, superiet naturligtvis i betydlig mån skulle tilltaga. I min hemort existerar åtminstone icke det förhållande, som en talare från Dalarne omnämnde, eller att bränvin tillhandahålles i handeslokalerna på landsbygden, utan i min hemtrakt inskränkes denna handel till högst få gästgifvaregårdar och dessutom endast i städerna. Jag kan derför icke finna, att vi, på det sätt han förordat, skulle kunna vinna det afsedda ändamålet eller att hämma superiet. Min länskamrat har sagt, att vi icke borde bereda lättare tillgång till bränvin genom att bestämma det minsta beloppet vid partihandel för lågt; men härvid är att märka, att samma lätthet att erhålla denna vara äfven beredes på det sätt, att hvarje kommun begagnar sig af den rättighet den enligt författningen eger, att meddela utskänkingsrättigheter.

Jag vidhåller mitt förra yrkande.

Herr Nils Petersson: Det var nästan oväntadt att höra min granne till venster försvara Utskottets förslag. Han yttrade, att han för sin del hvarken vore bränvinssupare eller bränvinsbrännare, och det är ganska vackert af honom; och jag får erkänna att, hvad den saken beträffar, det icke är någon fara med mig heller. Men man bör ej intaga en skef ställning till denna fråga, ty klart är, att så länge bränvin finnes i landet, så länge finnas äfven både brännerier och konsumenter af varan. Man bör derföre fatta denna sak sådan den i verkligheten gestaltar sig och med lugn bedöma densamma; är åter afsigten någon annan, och vore fråga om att alldeles söka förbjuda all tillverkning af denna vara, så måste man naturligtvis på ett helt annat sätt behandla frågan. Då nu emellertid, såsom sagdt, bränvin finnes i landet, bör man taga saken från en allmän synpunkt, och jag kan då icke finna annat, än att man skulle motverka hvad man åsyftar, om man skulle bifalla Utskottets förslag. En talare har sagt, att man här uppträd och yttrat sig i långa banor i ett och samma syfte. Jag förmodar att han härvid tänkte på smalspåriga banor, och derföre ansåg någon våda ligga uti hvad som blifvit yttradt. Skulle händelsen vara den, att man deruppe i Norrland behöfde något mera bredspårigt i detta hänseende, samt att sålunda förhållandena i Norrland vore helt olika mot i det öfriga landet, så torde möjligen vara skäl att hos regeringen anhålla om en enskild bränvinslagstiftning för Norrland. Ty i södra delarne af landet finnas verkligen icke så skarpa supare att de kunna dricka ut 15 kannor på en gång. Skulle man nu hädanefter nödgas köpa minst 50 kannor på en gång, så kan jag knappast förutse hvilka följder deraf kunde komma att uppstå.

Jag kan ej annat än tillstyrka afslag å Utskottets hemställan och bifall till Friherre Focks reservation.

Herr A. Rundbäck: Jag har begärt ordet i anledning af representantens från Dalarne yttrande derom, att det vore städernas intresse, som åstadkommer dessa ofta återkommande ändringar i bränvinslagstiftningen. Jag beder att få erinra honom och Kammaren derom, att föreslagna förändringarna både vid denna och föregående riksdagar utgått från annat håll än från städernas representanter, hvarföre jag ock mot denna beskyllning måste nedlägga min protest. För egen del har jag den åsigt, att man så litet som möjligt bör röra vid denna bränvinslagstiftning. Den som är något till åren och minnes, huru förhållandena voro i vårt land för några årtionden sedan, då bränvinspannorna kokade i hvarje stuga, och superiet icke ansågs såsom någon skam utan snarare hedrades som en dygd, den har stora anledningar att vara glad öfver de förändringar, som i detta hänseende numera inträffat. Många samverkande orsaker hafva härtill bidragit, och man bör härvid med tacksamhet erinra sig både presterskapets och andra nitiske mäns sträfvanden för nykterhetens befrämjande, äfvensom den stigande folkupplysningens inflytande på sederna och opinionen till det bättre; men hvad som i denna sak verkat aldramest är den lagstiftning med afseende på bränvinet, för hvilken vi stå i outplånliga förbindelser hos Konung Oskar I och lagstiftarne under hans tid, och hvarigenom vi så snart kunde afskudda oss

det nesliga ok, hvarunder vårt folk förut gick. Jag anser derföre, att vi med yttersta varsamhet böra handskas med dessa lagar, emedan vi genom förändringar hafva mycket mer att äfventyra än att vinna.

Det är på dessa grunder jag för min del vill hålla fast vid de nuvarande bestämmelserna både i denna och följande punkter, hvarföre jag ock anhåller om afslag å Utskottets hemställan i den föredragna punkten.

Herr Törneblad: Jag hade icke tänkt yttra mig i denna fråga; men då städernas intresse blifvit nämndt, så beder jag till protokollet få an-tecknad, att jag instämmer i den reservation, som blifvit afgifven af Herr Friherre Fock, hvilken, såsom mig synes, till fullo ådagalagt olägenheterna af att icke bibehålla de nuvarande bestämmelserna i afseende å det minsta belopp bränvin, som vid partihandel får försäljas, olägenheter i jämförelse med hvilka det ifrågavarande särskilda intresset icke får afses.

Herr Friherre af Schmidt: Under långvariga öfverläggningar såsom denna, är det en skyldighet för hvar och en att fatta sig kort. Jag får derföre förklara, att jag, hufvudsakligen på de grunder som i den af Herr Friherre Fock afgifna reservation närmare finnas omnämnda, yrkar afslag på Utskottets hemställan och bibehållande af de nuvarande bestämmelserna i detta fall; fullt öfvertygad som jag är, att i min hemort, hvarest superiet på sednare tider i ganska betydlig grad aftagit, de nu föreslagna förändrade bestämmelserna skulle verka mera skadligt än de gamla.

Herr Grefve Sparre: Äfven jag har med mycken uppmärksamhet genomläst Friherre Focks reservation, men jag måste tillstå, att den på mig icke gjort samma verkan som på den siste talaren. Jag skulle verkligen önska att få närmare förklaradt, huru det kan vara möjligt, att den s. k. salningen skulle ökas, derigenom att minimibeloppet vid försäljning af bränvin i parti förhöjes. Är det då männe icke lättare att åstadkomma salning för inköp af 15 än af 30 kannor bränvin? I så fall kan jag ej rätt multiplicera, och om det för närvarande ibland kan vara litet kinkigt att få tillsammans 15 å 20 personer som vilja göra ett sammanskott för att till så billigt pris som möjligt få sig ett stop bränvin eller litet mer hvardera, så torde det väl blifva ännu svårare att samla omkring sig dubbelt så många som samtidigt äro lifvade af enahanda önskan. Det förefaller mig derföre märkvärdigt, huru man kan vilja soutinera den satsen, att salningen skulle ökas om partiminimum vid försäljning höjdes. Hvad är det, mine Herrar, som vi nu i denna sak under många år arbetat uppå? Jo, att minska superiet genom att höja priset på bränvin, och en talare har äfven sagt, att vi, Gudi lof, hittills lyckats rätt bra i dessa våra bemödanden. Nekas kan dock icke, att denna last ännu på många ställen florerar, ty, såsom vi veta, finnas särdeles i städerna en mängd tillspillogifna figurer. Det är nu en gång så, och det är en sak, som icke kan hjälpas; men på landet torde dock måhända förhållandet vara något bättre, och det är der, som jag tror att man möjligen med något större utsigt till framgång bör söka motverka denna last. Och huru ske väl för det mesta missbruken i detta

hänseende på landsbygden. Jag har mycket sysselsatt mig med denna sak, jag har sökt sporra kronobetjeningen till ifrig verksamhet i detta fall, jag har gjort allt i världen för att hindra det ofog, som här vid lag bedrifves, och jag har härvid funnit, att det just är den s. k. landthandeln, som härvid utöfvar ett så sorgligt inflytande. Jag är ock öfvertygad derom, att alla som närmare känna dessa förhållanden, skola instämma med mig deruti, att det just är den förderfliga lättheten att, jemte öfriga varor hos köpmannen, komma åt bränvin, som befordrar och underhåller superiet samt motverkar alla försök att lägga band på detsamma. Nu frågar jag: skall det icke blifva svårare att sätta kurs på varan, om man icke får sälja mindre än 50 kannor, än om så litet belopp som 15 kannor får afyttras? Var så god Friherre Fock och bevisa mig matematiskt, att missbruken skola blifva tätare, om hvad Utskottet nu föreslagit går igenom. Jag har den aldra djupaste aktning för det nit och den skicklighet, hvarmed Friherre Fock utöfvar sin verksamhet vid Bränvinskontroll-byrån, och kanske ännu mera för samme mans grundliga insigter i matematik och algebra; men kan han dertill äfven åstadkomma den bevisning, hvarom jag nu tagit mig friheten anhålla, så erfordras dertill, att han helt och hållet vänder ut och in på mitt förstånd. Resultatet af den föreslagna förändringen skulle, säger han, blifva den, att utminuteringsställena något skulle ökas, och deremot skulle jag knappast hafva något att invända, ty jag har tyckt mig finna, att denna utminuteringsrätt i det hela icke verkar så mycket ondt, enär det ligger inom möjlighetens gränser att öfver densamma hålla en noggrann tillsyn. Men att hålla tillsyn och uppsigt öfver dessa landthandlande, hvilka kursa med bränvin såsom sin förnämsta handelsvara, det är platt omöjligt, emedan, såsom Herrarne veta, ofta ända till 6 à 7 stycken förekomma i en enda socken. Jag tror derföre det icke kan vara något ondt uti, att man nu ändtligen en gång försöker att komma till lösning af denna fråga; och då någon talare nu sagt, att bränvinslagstiftningen hittills på det hela verkat godt, samt att man derföre bör gå varsamt till väga i afseende å förändringar i densamma, så instämmer jag helt och hållet med honom i den tanken, att man icke bör gå brådstörtadt till väga. Men frågan om att höja det minsta tillåtna belopp vid partihandel är icke ny, utan har varit före vid alla riksdagar alltsedan den nya bränvinslagstiftningen infördes vid 1853 års riksdag; och medgifvas måste väl att giltiga skäl derför kunna anföras. Om vi genom förhöjning af minutpriset på varan vilja bringa det derhän, att de arbetande och lägre klasserna i samhället skola komma att dyrare betala denna vara, så böra vi väl äfven sjelfva underkasta oss att betala något mer för densamma. Hvarföre söker man motsätta sig denna förändring? Jo, derföre att man anser 15 kannor vara ett belopp, som i allmänhet tillfredsställer ett förmöget hushålls behof. Men böra väl vi, som äro i tillfälle att förskaffa oss punsch och andra finare spirituösa drycker för vår njutnings skull, hafva hjerta att fördyra och försvåra åtkomsten af bränvin för de lägre klasserna, utan att på samma gång vilja underkasta oss sjelfva enahanda uppoffring. Då representations-rätten och lagstiftningen äro lagda i vår hand, tror jag det vore ett vackert föredöme, om vi äfven beskattade oss sjelfva, hvilket blir följden om.

såsom nu är föreslaget, partiminimum höjes. Skulle vi härtill icke vilja lemna vårt bifall, kunde möjligtvis den lägre befolkningen med skäl säga: dessa våra lagstiftare stifta väl lagar, som motverka våra intressen, men på samma gång akta de sig noga för att underkasta sig sjelfva några uppoffringar.

På de skäl jag nu har anfört skulle jag kunna instämma i Utskottets förslag, jemväl i betraktande deraf att man med partihandel af bränvin icke gerna bör förstå ett så obetydligt belopp som en ankare eller 15 kannor. Har man väl någonsin hört, att en ankare kallas ett parti? För min del tror jag att ett fat är det minsta belopp som bör erhålla detta namn. Jag anser derföre det rättaste hade varit, om Utskottets förslag gått ut på att bestämma 60 kannor såsom det minsta beloppet vid partihandel. Då emellertid Utskottet icke bestämte sig för detta belopp, och då Första Kammaren redan nedsatt minimibeloppet till 30 kannor, så och för att förekomma all möjlig tvekan hos dem, som ansett Utskottets förslag vara så farligt, samt för att slutligen komma till något resultat i saken, hemställer jag, att denna Kammare, i enlighet med Första Kammarens beslut, nu ville bestämma 30 kannor såsom det minsta tillåtna belopp vid partihandel af bränvin.

Jag anhåller vördsamt hos Herr Talmannen om proposition å detta mitt yttrande.

Herr Hörnfeldt: Jag har begärt ordet hufvudsakligen med anledning af det yttrande, som fälades af en talare på Calmarbänken, hvilken tycktes önska att en särskild bränvins-lagstiftning borde göras för Norrland. Hvarifrån han hemtat en sådan åsigt har jag svårt att få klart för mig; men då han trodde sig finna, att norrländerne heldre skulle lemna sitt understöd till Utskottets förslag än till Friherre Focks reservation, så beder jag att få fästa hans uppmärksamhet på, att han bedrager sig mycket i denna sin uppfattning. För min enskilda del får jag åtminstone undanbedja mig hvarje särskild lagstiftning för Norrland i afseende å bränvin, ty jag tror icke att Norrland i detta fall är så säreget, att icke samma lag *kan* och *bör* gälla för Norrland som för de öfriga delarne af riket. — Hvad nu särskildt det af Utskottet framlagda förslaget till beslut i detta ämne beträffar, så anhåller jag om afslag å detsamma samt beder att få förena mig med de talare, som förordnat bifall till Friherre Focks reservation. Jag tror nemligen icke, att vi genom någon lag, den må nu vara hurudan som helst, vare sig den afser en förhöjning af det nuvarande minimibeloppet eller icke, kunna förhindra bränvinsupandet; ty vilja vi försöka att hämma superiet, anser jag, i likhet med en annan talare, det vara bättre att förändra lagstiftningen i afseende å tillverkningsafgiften af bränvin. För att nu emellertid tillfredsställa den af mig först omnämnde talaren från Calmar län, beder jag att få förena mig med dem, som yrka bifall till Friherre Focks reservation.

Herr Kolmodin: Då Grefve Sparre nyss sade sig icke kunna förstå, huru den s. k. salningen skulle komma att ökas genom bifall till Utskottets förslag, så anhåller jag, ehuru han straxt derpå öfver-

lemnade dessa sina dubier till afgörande genom Friherre Focks matematiska kunskaper, att få yttra några ord. Jag anser neraligen denna fråga vara så enkel, att för dess besvarande inga större matematiska kalkyler egentligen behöfva anlitas. Saken är nämligen helt enkelt den, att, om man, såsom nu är föreslaget, bestämmer partiminimum vid försäljning af brännvin så högt, att det öfverstiger det belopp, som i allmänhet användes eller åtgår för årsbehovet hos den stora massan af Sveriges jordbrukande befolkning, så nästan tvingar man derigenom en helt ny klass af personer att anlita detta s. k. salningssystem. Hittills har detsamma nästan uteslutande begagnats bland arbetsklassen; komme åter det föreliggande förslaget att bifallas, är det otvifvelaktigt, att icke blott de mindre utan äfven flera större jordbrukare föranleddes att begagna sig af detta kringgående af lagen, som kallas salning. Detta är, tycker jag, en så obegripligt enkel sak, att Grefve Sparre väl kunde komma underfund dermed utan att nödgas vädja till den högre matematiken. Här har äfven blifvit taladt om den sedliga betydelsen af den ifrågasatta förändringen. För min del kan jag icke fatta, huru den ena eller andra bestämmelsen i detta fall skall kunna vara egnad att utöfva någon moralisk inverkan på folket, lika litet som jag kan förstå, huru den i nästföljande 10:de punkt föreslagna nedsättningen af minimibeloppet vid minuthandel till 20 kubiktum skall kunna utöfva något sådant inflytande. Så länge man tror sig genom dylika medel kunna åstadkomma någon moralisk omkastning hos massan af folket, skall man fortfarande förbise de enda stora medel, som dertill äro lämpliga. Grefve Sparre yttrade vidare, det han icke trodde, att en tillökning af utminuteringsställena skulle på landsbygden kunna åstadkomma några stora vådor, utan att sådana blott skulle framträda i städerna. För detta sitt påstående — ty något annat var det icke, — torde han blifva mig beviset skyldig. Han yttrade äfven, att partihandel med så ringa belopp som 15 kannor skulle vara ytterst skadlig, men att deremot minuthandel med brännvin i socknarne på landsbygden icke skulle vara så farlig. Jag må bekänna, att detta är en uppfattning, som jag icke kan dela, ja, jag kan ej ens förstå, huru den ädle Grefven sjelf han hysa densamma. Salningen medför ju alltid en gifven svårighet, medan minuteringsstället hvarje dag och stund erbjuder den brännvinslystne tillfälle att få köpa ända ned till det lilla beloppet af en half kanna. Då jag, i fullkomlig motsats mot Grefve Sparre, anser att ett minimibelopp af 50 kannor för partihandel är så högt tilltaget, att genom detta stadgande det för de flesta, som på en gång pläga inköpa sitt årsbehof, blir omöjligt att, utan kringgående af lagens stadgande, anskaffa det för hushållet erforderliga beloppet brännvin; så vill jag för min del ej lemna min röst för bifall till Utskottets förslag, utan yrkar att det gamla stadgandet i detta hänseende måtte bibehållas.

Herr Friherre Fock: Jag skulle icke uppträdt, om jag icke af den ärade representanten för Wenersborg dertill blifvit nära nog direkt uppfordrad. Om jag också egde hela den matematiska förmåga, han tycktes vilja häntyda på, så har han emellertid sjelf hindrat mig att derutaf begagna mig, då han yttrade, att jag genom att matematiskt bevisa mitt påstående skall "vända ut och in på hans förstånd". Ett sådant resul-

tat vill jag visst icke framkalla; hellre vill jag lida det komplettaste nederlag i frågan. Men jag skall försöka att utan något slags matematik försvara hvad jag i min reservation uttalat, nemligen att det föreslagna strängare stadgandet, hvarigenom partiminimum förhöjes, sannolikt skall föranleda ett större antal minuthandelsställen, och att till följd härutaf salningen i ännu högre grad än nu skall komma att ega rum, och detta under skydd af lagen. Jag hemställer till er, mine Herrar, då det t. ex. i Upsala län icke finnes mer än ett enda minuthandelsställe och åtta utskänkningsställen, huruvida detta läns befolkning kan vara belåten med detta antal, då den, genom den föreslagna förhöjningen nödgas oftare än förr köpa sitt behöfliga quantum bränvin å utminuteringsställen. Eller tror man, att befolkningen i Gefleborgs län, der det endast finnes 7 dylika ställen, skall komma att känna sig tacksam för en dylik åtgärd. Tror man detta, så misstager man sig högeligen. Den ärade talaren har vidare sagt, att paragrafen skulle innehålla en förtydning af ordet parti-handel. Jag ber få fästa uppmärksamheten på en omständighet, som icke bör vara honom främmande, att det i författningen icke talas ett ord om partihandel, utan det heter der: bränvin må ej till mindre belopp än 50 kannor säljas af annan än den, som enligt § 2 eller 4 dertill berättigad är. Det är sålunda icke taladt om partihandel och någon förtydning af ordet kan alltså icke ifrågakomma. Man har också gjort invändningar mot mitt påstående, att benägenheten att kringgå författningen skall blifva större, i samma mån man gör densamma sträng. Att det redan nu är möjligt att kringgå densamma är visst, ehuru jag knappt vågar upp-repa det, ty det kan då se ut som om det vore en proklamation af Riksdagen. Om t. ex. A. köper af B. 16 kannor, då är detta lagligt både å köparens och säljarens sida; säljer nu A. till C. 15 kannor, så är detta också fullt lagligt från säljarens sida, och det är likgiltigt åt hvem han säljer det. A har då fått blott en kanna.

Herr Grefve Sparre: Jag kan dess värre icke hysa någon förhoppning, att mitt föredrag i likhet med den siste talarens yttrande skall komma att helsas med några bravorop; jag förutser tvärtom, att jag kommer att röna ett temligen allmänt ogillande, men man må förlåta mig, att jag dock, med kännedom härom, vågar försvara min öfvertygelse, som är genom erfarenhet så rotfastad, att jag icke kan frångå densamma. Till att börja med har den siste ärade talaren, i likhet med talaren på gotlandsbänken, sagt, att den ifrågavarande åtgärden vore att flytta upp salningen från de lägre till de högre jordbrukande klasserna. Om jag hade så dåligt begrepp om de jordbrukande klassernas moraliska hållning, att jag trodde dem vara benägna för lagbrott i ändamål att undvika 25 till 30 öres högre pris på en kanna bränvin, så skulle en dylik invändning kunna vara god, men jag hyser den öfvertygelsen, att den största delen af befolkningen älskar att hålla lagen i helgd, och att den icke för några öres vinst vill nedlåta sig till uppenbart lagbrott. Talaren på gotlandsbänken, på hvars karakter jag för öfrigt sätter ett högt värde, må sålunda förlåta mig, att jag anser honom allt för illa bedöma de högre jordbrukande klasserna.

Med afseende å den mycket omordade salningen, så torde det icke vara alldeles obekant, huru det går till på landsbygden hos landthandlandena. Man har sina bestämda salnings- eller rättare s. k. levereringsdagar, då hela ortens befolkning vet, hvarom frågan gäller och strömmar till från alla håll. Då slår man sig ihop om 15 kannor bränvin, hvilket lätt nog kan gå för sig. Men tro Herrarne, att man lika lätt skulle kunna få ihop en salning, om det ej finge säljas mindre än 30 eller 50 kannor? Tro icke Herrarne, att snarare än att begå ett lagbrott, man då skulle underkasta sig den lagliga utvägen att betala några öre till och köpa bränvin i minuthandeln? Jag är öfvertygad derom.

Den siste ärade talaren har sagt, att utminuteringsställena skulle vara så förderfliga. Jag erkänner, att jag länge hyst samma mening, och att jag icke precis uppmuntrar åstadkommandet af dessa ställen, men medgifvas måste, att om den som erhållit utminuteringsrättighet är en redbar karl, så äro närande ställen icke skadliga. De hålla tummen på ögat på lönkrögarne och bistå på ett ganska kraftigt sätt polismyndigheterna. Om jag dessutom möjliggör för befolkningen i allmänhet att på laglig väg förskaffa sig ett quantum bränvin, så förminskar jag lockelsen att begå lagbrott, och detta är en klok åtgärd af lagstiftningen.

Den siste talaren har vidare sagt, att det vore orätt af mig att tala om förtydning af ordet partihandel, ty detta ord förekommer icke i lagen. Nej, det talas icke om parti, men der står taladt om minut, och man kan såsom dess motsats icke tänka sig annat än parti. Jag föreställer mig, att om all handel med mindre än 15 kannor är minuthandel, så måste från och med 15 kannor och derutöfver vara partihandel.

Jag skall icke längre trötta Herrarne. Jag vill endast tillägga, att jag befarar att det som från mer än ett håll blifvit yrkadt, att man bör söka skaffa jordbrukarne tillfälle att för billigt pris tillhandla sig bränvin, skall af den stora allmänheten tydas som egennyttas af riksdagsmännen, som ega förmåga att för billigt pris köpa bränvin, derfore att de kunna köpa det i parti, något som de fattigare klasserna icke hafva råd till. En förhöjning af partiminimum skulle utjemna detta missförhållande, och då denna förhöjning icke är större än den föreslagna, tror jag att den icke skulle åstadkomma någon synnerligt stor revolution i bränvinslagstiftningen.

Herr Jöns Pehrsson: Om man skulle genomgå bränvinslagstiftningens historia, skulle den till sina följder visa sig mycket mörk och bedröflig. Men då staten använder bränvinet som en af sina hufvudsakligaste inkomstkällor, bör man icke allt för strängt bedöma den lagstiftning, som deraf föranledes. Dock kunna de missbruk man vill hämma, icke upphävas på det sätt man nu vill lagstifta, snarare tvärtom.

Den aktade representant, som sist hade ordet, beskärmade sig öfver den salning, som nu å landsbygden ofta eger rum. Då han känner saken så väl, vore jag nästan frestad att tro, att han brukade det för egen räkning. Vare härmed huru som helst. Han har emellertid framkastat en åsigt, som jag måste på det kraftigaste tillbakavisa, att det nemligen skulle vara en industri hos landthandlarna i riket att försälja bränvin. Att så verkligen kan vara förhållandet i andra orter, måste väl vara sannt, eftersom äfven en representant från Norrland påpekat det, men

jag vädjar till representanterne för södra Sverige, om detta äfven är förhållandet i våra trakter. Af de många hundra landthandlare jag känner säljer ingen bränvin, utan detta är en sak, som de låta minut- och parti-handlarne hafva i fred för sig. Jag har sjelf i egenskap af landthandlare varit i tillfälle att på ganska många orter göra mig förvissad om, att man i dylika handelsbodas icke kan få något bränvin. Det är dock, som sagdt, möjligt, att förhållandena icke äro så goda på andra ställen; då måste laglösheten der vara stor, och detta väl icke minst i den provins, der Herr Grefven sjelf är landshöfding. Jag respekterar den ärade talarens åsigt, om han verkligen har den öfvertygelsen, att förslaget är nyttigt; för egen del tror äfven jag, att sedligheten kan genom lagstiftningen styrkas; men grunden för sedligheten beror ingalunda ensamt på lagstiftningen, utan på uppfostran och upplysning. För öfrigt anser jag det märkvärdigt nog, att man i denna lagstiftning endast talar om bränvin, eller är detta verkligen så mycket skadligare än konjak, rom, arrak eller andra spritvaror? Dessa torde väl snarare vara skadligare, alldestund de fräta mera på både kassa och helsa än bränvin. Om detta brukas med måtta, så är det föga farligt. Visserligen är det icke i och för sig sjelf någon nödvändighetsvara, men folket har nu en gång blifvit så vandt dervid, att inskränkingen i dess bruk åtminstone icke bör ske genom en oriktig lagstiftning. Jag vill vara kort och yrkar derföre afslag å Utskottets betänkande och gör det i alla punkter, der Utskottet gjort ändringar i den nuvarande författningen.

Med Herr Jöns Pehrsson instämde Herr *Jonas Jonasson* i Rasselbygd.

Herr Hübinette: Emedan olämpligheten af Utskottets förslag redan i så många sakrika föredrag blifvit till fullo bevisad, inskränker jag mig till att yrka afslag å nämnda utlåtande och bifall till Herr Friherre Focks reservation.

Herr Kolmodin: Jag ber om ursäkt, att jag åter tager till ordet, men jag har råkat i en liten strid med min ärade vän, Grefve Sparre, och jag anhåller att kortligen få svara honom. Jag har alls icke velat i mitt föregående yttrande framkasta någon förklenande tanke om den jordbrukande befolkningen i Sverige, lika litet som jag förmodar att Grefve Sparre åsyftat detta i fråga om Sveriges arbetande klasser. Vi hafva talat om, hvilka följder lagen kunde hafva i ena eller andra fallet; det är allt. Min åsigt är den, att bränvinet är en frestsam vara i och för sig sjelf, samt att vi derföre böra akta oss för att inlägga nya frestelser i sjelfva lagstiftningen; och härutinnan är min ärade motståndare ense med mig. Ty i fråga om utminutering ansåg denne talare, "att man borde möjliggöra för konsumenterna att få köpa de quantiteter bränvin, de ansågo sig behöfva; just derigenom minskade man benägenheten för lagöfverträdelse." Jag öfverflyttar denna grundsats på partihandeln och tror, att, om man möjliggör inköpet af ett för vanligt hushållsbehof erforderligt quantum bränvin, så minskar man också derigenom benägenheten för lagbrott. Jag

röstar således fortfarande för bibehållande af minimibeloppet vid 15 kannor.

Herr Rylander: En ärad talare har påstått, att Andra Kammaren genom en förhöjning af partiminimum skulle komma att beskatta sig sjelf, och att det såge ut som egennyttia att icke vilja gå in på en förhöjning. Men månne icke de flesta af oss skulle kunna köpa 30 eller 50 kannor bränvin till vårt eget behof? Nej, det är de mindre jordbrukarne, som vi genom en sådan åtgärd beskatta. Man har vidare sagt, att salningen och kringgåendet af lagen skulle i väsendtlig mån motarbetas. Men huru skulle detta gå till? Antag att 50 kannor är minimum. Säljaren har ett eller flera kärll på 50 kannor tillreds uppmätt. Han säljer då t. ex. 51 kannor och utlemnar detta, men utkommen säger köparen sig icke vara i behof af allt, och förste säljaren köper genast tillbaka kärlet med 50 kannor, och han har således i sjelfva verket sålt endast en kanna; detta är att kringgå författningen, ehuru försäljningen varit fullt laglig. Dessutom tror jag, att salningen ingalunda skulle förminska genom en förhöjning, snarare tvärtom. Jag anser, att Kammaren gör rättast i att bibehålla det hittills gällande minimum af 15 kannor, till hvilket jag yrkar bifall med förkastande af Utskottets förslag.

Herr Sven Nilsson i Österslöf. Jag vill säga ett par ord med anledning af ett yttrande, som här fällt, att missbruk af bränvinsförsäljning skulle uppkomma genom landthandlarne. Jag får förklara, att detta icke är förhållandet i min hemort. Någon "utdelningsdag" har jag icke hört talas om, och jag vill hemställa till talaren på Wenersborgsbanken, om det icke, i händelse några dylika lagöfverträdelser ega rum, vore lämpligt, att Konungens Befallningshafvande hindrade dem, ty göra de det ej, så uppfylla de ej sina skyldigheter. I öfrigt ber jag få yrka bifall till reservantens förslag.

Herr Grefve Sparre. Det är aldeles omöjligt för polismyndigheterna att hindra salningen, så länge icke domstolarne anse densamma olaglig. Jag har icke yttrat mig om landthandlarne i hela riket, och jag har visst icke velat kasta någon skugga öfver hela denna klass. Jag har endast sagt, att jag känner förhållandena i åtskilliga orter, och jag har genom samtal med riksdagsmän erfarit, att det förhåller sig på samma sätt i flera andra landsändar.

Friherre Fock upplyste om att det på landet i vissa orter finnes så få bränvinsutminuteringsställen, och just detta gör, att det är landthandlarne, som i allmänhet gå tillhanda med bränvin; ty det är omöjligt att förneka, att icke detta — jag upprepar det — på flera håll eger rum. Om Bevillnings-Utskottet framkommit med ett förslag, hvori man förbjudit landthandlarne att idka handel med bränvin i parti, såsom förhållandet är i städerna med handel i minut, så tror jag att jag med tacksamhet gått in derpå, ty någon åtgärd i detta hänseende är nödvändig.

Till hvad jag sagt angående salning och försäljning af bränvin i minut, vill jag blott tillägga några ord. Hvarföre hafva vi vidtagit alla dessa åtgärder att lägga skatt på tillverkning och försäljning af bränvin? Jo,

för att söka förminska åtgången derutaf. Men när nu tillfälle gifves till att på olofligt sätt köpa bränvin för bättre pris, så tycker folket sig nästan få det till skänks, och konsumtionen ökas följaktligen. Jag håller derföre på, att alla personer må för bränvin betala samma skatt, hvilket blir en följd af minimisiffrans höjning.

Min ärade länskamrat har visserligen påstått, att detta icke skulle inverka på de förmögnare landbrukarnes förhållanden, ty de skulle lika väl kunna köpa 30 eller 50 kannor, som 15. Jag tror icke det. Jag har här räknat ut, att 15 kannor lemna oss omkring 600 supar, och detta är hvad en person kan behöfva hafva i sitt hushåll.

Herr Ola Månsson. Det var med anledning af Grefve Sparres yttrande i denna fråga, att landthandlarne i allmänhet hade sina pålysta utlemningsdagar af bränvin och hvilka verkade mycket ondt, samt bidrogo till författningarnes kringående som jag begärde ordet, och får dervid säga, att denna beskyllning mot landthandlarne är så helt och hållet främmande för den ort hvartill jag hör, att jag anser mig skyldig tillbakavisa ett sådant påstående. För öfrigt får jag lika med Herr Sven Nilsson uttala den åsigt, att det tillhör myndigheterna inom de orter der sådant ofog möjligen har bedrivits tillse, det inga lagöfverträdelser vidare må ega rum. Hvad sjelfva hufvudfrågan vidkommer skall jag, då redan flera talare redogjort för Utskottets olämpliga förslag i denna punkt, inskränka mig till att yrka afslag samt följaktligen uttala mig för bibehållande af gamla stadgandet 15 kannor minimum.

Härmed var öfverläggningen slutad. Under densamma hade yrkats, dels att Utskottets förslag till lydelse af § 1 i bränvinsförsäljningsförordningen måtte godkännas med den förändring att orden: "50 kannor" skulle utbytas mot "30 kannor", och dels att, med afslag å Utskottets hemställan i förevarande punkt, nyssnämde §:s nuvarande lydelse måtte bibehållas oförändrad. Herr Talmannen framställde propositioner i öfverensstämmelse med dessa yrkanden samt fann ja vara öfvervägande för den seduare meningen. Då emellertid votering blef begärd, uppsattes, justerades och anslags en så lydande omröstningsproposition:

Den som, med afslag å Bevillnings-Utskottets, i nionde punkten af dess Betänkande N:o 4, tillstyrkta förslag till förändrad lydelse af 1 § i bränvinsförsäljningsförordningen, vill att denna §:s nuvarande lydelse skall bibehållas oförändrad,

röstar ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, är Utskottets förslag till lydelse af nämnda författnings § bifallet med den förändring, att orden: "50 kannor" utbytas mot "30 kannor."

Omröstningen företogs och utföll med 104 ja mot 31 nej, i följd hvaraf Kammaren beslutit i enlighet med ja-propositionen.

Den näst följande *Punkten 10*, jemte dithörande §§ 2 och 3 i författningsförslaget föranledde öfverläggning, hvarunder yttrade:

Herr Jöns Pehrsson: Utan att på minsta sätt hysa någon personlig motvilja mot hvad Utskottet föreslagit, finner jag mig befogad att yrka afslag å denna punkt, därför att jag icke anser det vara alldeles nödvändigt att göra ändring i den författning, som nu är gällande. Jag gör det så mycket heldre, som jag tror, att man icke kommer till full rättvisa i en bränvinslagstiftning, förrän man förenar tillverknings- och försäljningsavgifterna till en enda förbrukningsskatt; till dess är det icke värdt att göra några ändringar i hvad vi nu hafva. Då först inträffar hvad också representanten för Venersborg betonat, att den rike får betala lika mycket som den fattige. För öfrigt upprepar jag hvad jag förut sagt, att det nemligen icke är lagstiftningen, utan helt annat, som befordrar sedligheten. Men denna fråga hör nu icke egentligen hit, hvarför jag vill fatta mig i korthet, och yrkar afslag å den föredragna punkten i betänkandet.

Herr Grefve Sparre: I denna punkt har jag den glädjen att kunna vara fullt ut så konservativ som Herr Jöns Pehrsson, och jag yrkar följaktligen bibehållandet af nu gällande stadgande; jag kan nemligen icke inse det ringaste skäl att göra någon ändring deruti. Jag hoppas också, att det icke skall behövas många ord för att få detta Utskottets förslag afslaget; hvarföre jag också helt enkelt instämmer med den föregående talarens yrkande å afslag.

Herr Nils Petersson: Jag måste i öfverensstämmelse med hvad jag förut uttalat yrka bifall till denna punkt af Utskottets betänkande. Jag är öfvertygad att Utskottet slagit in på den rätta vägen för att förekomma den så mycket omtalade och förhatliga saluingen. Vidare synes det mig vara ett medel, hvarigenom kroglifvet i väsendtlig mån undvikas, enär den mindre bemedlade kan blifva satt i tillfälle att lättare förskaffa sig det quantum bränvin han kan behöfva i hemmet. Tjugu tum är därför ett lämpligt minimibelopp. Jag vill emellertid icke framkalla någon diskussion, utan åtnöjer mig med att yrka bifall till hvad Bevillnings-Utskottet i förevarande punkt hemställt.

Herr Gumælius: Utskottet har i närmaste grannskap med nyss genomgångna förslag framkommit med detta i 10:de punkten och satt dem båda i helt nära likasom organiskt samband med hvarandra. Jag har emot Utskottet röstat med Kammarens flertal i 9:de punkten, och då jag icke delar Utskottets förutsättningar i nämnde punkt, så kan jag icke heller göra det i den nu föreliggande. Ty i begge frågorna är det tvifvelsutan bättre som vi för närvarande hafva det.

Jag skall tillåta mig anföra ett exempel, som för mig ligger nära till hands, ett exempel på huru dessa utminuteringsrättigheter kunna på ett besynnerligt sätt behandlas. Det finnes en stor bränvinshandelsfirma, jag tror i Stockholm, som har en kommissionär, ett slags filial-afdelning i Örebro — en filialafdelning, som endast har rätt till bränvinsförsäljning i parti, men dock i Örebro utlemnar en myckenhet minuthandelsposter. Huruvida detta

är rätt eller icke, är en annan fråga, som för närvarande är föremål för domstols pröfning. Rättigheten vill firman grunda på innehavande af minuthandelsrätt med bränvin annorstädes. Nu låter hon föreståndaren för sin bränvinspartihandel och vinförsäljning i Örebro derstädes uppträda såsom kommissionär eller profryttare för sin minuthandel på annat håll och upptaga order å minuthandelsposter af spritdrycker, att i filialafdelningen i Örebro utlemnas någon följande dag. Dessa beställningar afsändas, efter hvad det påstås, till Stockholm, och på utsatt tid får köparen i partihandeln i Örebro uttaga och betala sitt stop spritdryck. Genom detta tillvägagångssätt har firman förmodligen ansett sig handla lagligt; det återstår att erfara, hvad domstolen derom tänker; men i alla händelser lär det knappast kunna med fog påstås, att slik bränvinshandel står i öfverensstämmelse med lagstiftningens anda och syfte. Och skulle detta försök att på grund af en minuteringsrättighet öfva minuterung på flera håll vinna godkännande, ligger deruti tillräckligt premium för den, som vill begagna sig af en till äfventyrs befintlig lucka i lagstiftningen, utan att man ytterligare beviljar sådan rörelse fördelen att få sälja i minut ned till 20 tum, hvilket vore liktydigt med att förvandla minuterungen (och eventuelt äfven partihandeln) till krogrörelse. Ty dessa tjugutummsförsäljningar måste i många fall blifva krogar. Hafva de än icke de rymliga och ljusa lokaler, som för ett utskänkningsställe fordras, så äro minuteringsställena deremot ofta belägna invid rymliga portgångar, och i dem skall man se de två, som kanske nätt och jemnt tåla femtummarer, men för det billigare priset slagit sig ihop att köpa sina 20 tum, broderligen taga klunk efter klunk ur den gemensamma buteljen, tills de hamna i hvar sin rännsten, för att snart genom polisens försorg åter sammanföras innanför vaktkontoret och sedermera hos domstolen, der de få erfara, att det billiga bränvinet i verkligheten ställer sig ganska dyrt.

Jag kommer att rösta emot nedsättning i det nuvarande minimibeloppet.

Herr Abr. Rundbäck: Såsom skäl till en förändring i nu gällande stadgande angående det minsta försäljningsbeloppet af bränvin har man uppgifvit, att man bör bereda den mindre bemedlade förbrukaren större lätthet att för sitt behof i hemmet kunna erhålla ett mindre quantum bränvin, utan att behöfva utsätta honom för kroglifvets frestelser. Detta skäl kan vara godt nog, men det gifves andra giltigare skäl, som tala för bibehållandet af det bestående stadgandet. Förbrukarne af bränvin kunna delas i tvänne klasser: de ordentliga och de oordentliga. De förre bestå af sådana, som utan svårighet kunna skaffa sig $\frac{1}{2}$ kanna bränvin åt gången, och för dem har derföre den föreslagna nedsättningen ingen betydelse. Ja, sannolikt skulle den ordentlige arbetaren icke ens begagna sig af tillåtelsen att köpa i mindre partier, emedan han skulle finna det för sitt anseende menligt att tidt och ofta skicka efter dessa hos bränvinshandlaren, då han utan svårighet kan köpa ett större parti på en gång. De oordentliga deremot skulle, genom nedsättningen af minimum från eu half till en femtedels kanna, blott supå så mycket mer. Den som en gång är van att på krogen dagligen nedlägga sina 25 öre och derföre erhåller

4 à 5 kubiktum, skall otvifvelaktigt, om han kan hos minutören komma åt 20 kubiktum, skaffa sig denna qvantitet genom att slå sig tillsammans med en annan supbroder. Han kommer derigenom i tillfälle att förtära för samma summa dubbelt så mycket bränvin som på krogen, och man kan vara säker på, att han gör det, till skada för hans arbetsduglighet och till obehag för hans familj och omgifning. En talare förklarade, att genom det föreslagna stadgandet skulle salningssystemet väsendtligt motarbetas. Tvärtom anser jag detta skulle öfvergå till vana, om en dylik nedsättning komme att ega rum; ty det blefve derigenom lättare att skaffa några stallbröder, som salade ihop den mindre summa, som för det omtalade quantum erfordras.

Hvad åter angår krogflivets frestelser, så hemställer jag, huruvida det kan ligga i sedlighetens intresse att flytta krogflivet ut på gator och gränder, som följderna skulle blifva, ifall drinkaren skulle få ett så litet quantum som 20 kubiktum hos minutören. Det blefve då äfven mycket svårare att öfvervaka ordningen, och allmänhetens ögon skulle mycket mer, än nu är händelsen, såras af anblicken utaf öfverlastade personer. Jag kan sålunda icke finna ringaste skäl vara för handen till en förändring i nuvarande stadganden, och det förundrar mig, att Utskottet kunnat framkomma med ett dylikt förslag. Jag yrkar afslag å detsamma.

Herr *Gunnarsson* instämde i Herr *Rundbäcks* yttrande.

Herr *Dickson*: Jag ber att få yttra några ord för att om möjligt förkorta diskussionen och bespara en för oss temligen dyrbar tid. Jag kan icke finna annat än att detta förslag redan förfallit, ty Första Kammaren har afslagit detsamma, så att, äfven om denna Kammare skulle finna sig befogad att bifalla det, har det för denna riksdag fallit. Ty så vidt jag kan finna, är detta en ren lagstiftningsåtgärd, som icke kan blifva föremål för en gemensam votering. Diskussion i frågan torde således vara öfverflödig, och vi kunna helt kort förena oss med Första Kammaren, som afslagit denna punkt.

Herr *Anders Peter Danielsson*: Det är verkligen min åsigt, att Utskottets förslag i viss mån skulle kunna leda till ett förminskande af den s. k. salningen. Uti de städer, jag varit i tillfälle att oftare besöka, har jag nästan alltid sett personer stå i närheten af försäljningsställena med hvar sin lilla flaska i handen, väntande på andra till dess de kunde blifva så många, att de tillsammans kunde köpa en half kanna. De stå sålunda hela dagen så att säga i kö. Finge de nu köpa ett mindre quantum, så skulle de ej spilla bort så mycken tid, utan kunde förr återvända till sitt arbete. Jag kan för min del icke finna annat, än att lagstiftningen verkligen här skulle kunna medverka till ett godt resultat; och jag anser att man icke, såsom nu är förhållandet, bör liksom tvinga den ordentlige arbetaren att göra bekantskap med den oordentlige; finge han köpa ett mindre belopp, skickade han bud till krogen, i stället för att sjelf gå dit och vänta på kamrater. Ehuru jag sålunda anser den föreslagna förändringen vara nyttig, skall jag dock ej för tillfället strängt

hålla på Utskottets förslag i denna punkt, ehuru jag för min del yrkar bifall till detsamma.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, framställde Herr Talmannen, med föranledande af de yrkanden, som under diskussionen förekommit, särskilda propositioner rörande hvar och en af de under ifrågavarande punkt upptagna Litt. a), b) och c). Af dessa blefvo nu Litt. a) och b), i afseende på hvilka yrkats dels bifall och dels afslag, hvar efter annan af Kammaren afslagna. Beträffande åter Litt. c) biföll Kam-maren den del af Utskottets hemställan i detta moment, hvarigenom motionsvis framställda ändringsförslag blifvit afstyrkta, men afslög Utskottets förslag till förändrad lydelse af §§ 2 och 3 i försäljningsförordningen.

Punkterna 11– 16.

Biföllos.

Punkten 17 och i sammanhang dermed 10, 18 och 24 §§ i författ-ningsförslaget.

Herr Hammarberg: Då jag begärt ordet för att yrka bifall till Utskottets förslag i föreliggande punkt, anser jag mig böra angifva några skäl för detta yrkande, i synnerhet som några talare uttalat den åsigten att ingen förändring i nu gällande lag borde ega rum. De skäl jag har att anföra äro hemtade hufvudsakligen från den erfarenhet, som vunnits inom det samhälle jag tillhör. Det är oss alla väl bekant hurudant till-ståndet var i vårt land för 20 à 30 år sedan och huru i många afseenden välsignelsebringande 1855 års lagstiftning varit; men denna lagstift-ning kunde dock icke till fullo motsvara fordringarne, i synnerhet hvad städerna beträffade, der njutningslystnaden alltid lättare finner utvägar att tillfredsställa sina behov.

Inom Göteborgs samhälle uppstod derföre redan tidigt frågan huru man skulle kunna på ett nöjaktigt sätt ordna bränvinshandeln till häm-mande af en öfverhandtagande pauperism och till befordran af mera sed-lighet och välstånd inom de arbetande klasserna, och en, komité nedsattes då för att gifva förslag till vinnande af dessa ändamål. Denna komité inkom kort derefter med ett förslag, som hade till följd att år 1856 ett utskänkningsbolag bildades. De frukter, som detta bolag burit, har i de flesta af landets tidningar omtalats; och närmare redogörelse derför är lemnad i de årliga berättelser, som af bolagets styrelse utgifvits. Jag vill nu endast derur anföra att enligt uppgifter från stadens poliskammare antalet af för fylleri bötfällda personer utgjorde:

under år 1865	2,070
” ” 1866	1,424
” ” 1867	1,354

samt att, enligt Göteborgs läkaresällskaps årsberättelser, antalet af anmälda sjukdomsfall af fyllergalenskap

år 1865	uppgick till	118.
" 1866	" "	107.
" 1867	" "	82.

Att sådant resultat kunde vinnas var mer än man vågat hoppas; men ingenting menligt är fullkomligt, och njutningsbegäret, som ofta understöjdes af vinningslystnaden, finner tyvärr oftast utväg att kringgå lagarne. Så inträffade äfven här, och utskänkningsbolagets goda syfte har till stor del hämmats genom den mycket och äfven här i dag af flera talare omordade "salningen". Huru nu detta skulle förekommas har utgjort föremål för allvarligt begrundande isynnerhet inom det bolag, som i Göteborg hade utskänkningsbolaget om hand, och man kom snart nog till visshet derom att rätta och troligen enda korrektivet vore, om samma bolag finge öfvertaga äfven minutereringen.

Då frågan om bolags bildande först uppstod mötte den naturligtvis stort motstånd icke allenast bland de många, som deraf funno sina egna intressen berörda, utan äfven inom de arbetande klasserna såg man med en viss misstro på dessa bolag, men dess välgörande följder hafva dock numera nedtystat allt missnöje och äfven hos arbetarne verkat en så stor omstämning, att Göteborgs arbetareförening inkommit med en skrivelse till denna stads representanter med uppmaning att de måtte söka verka för bränvinslagstiftningens ordnande just i den riktning, som genomgår det föreliggande utlåtandet från Bevillnings-Utskottet. Jag har här i min hand ett exemplar af denna skrivelse, men anser icke tillständigt att besvara Kammaren med uppläsande deraf i dess helhet, utan vill endast citera några få rader för att visa huru olika arbetarne tänka i detta ämne *nu mot förr*. Skrifvelsen börjar med följande ord:

"Som vi hafva oss bekant att vid nu pågående riksdag åtskilliga motioner blifvit väckta, hvilka afse förändringar i gällande lagstiftning rörande handel med bränvin och annan spirituosa i städerna, få undertecknade, i egenskap af ombud för härvarande arbetareförening, hänvända oss till eder med ödmjuk anhållan att ni täcktes inför Riksdagen framlägga vår uppfattning af ifrågakvarande ärende, hvilket både i moraliskt och ekonomiskt hänseende så nära rör arbetarens väl".

Det förekommer vidare på ett annat ställe:

"Tillåtelsen att förfoga öfver utskänkningsbolaget och utminutereringen af spirituosa inom samhället ansågo vi och andra rättänkande samhällsmedlemmar såsom en af kommunens dyrbaraste rättigheter; ty på handhavandet af denna är kommunens välfärd, så i moraliskt som ekonomiskt hänseende i högsta måtto beroende. Kommunen får vidkännas hela tungan af en missvärdad spirituosahandel uti en tryckande fattigvård och uti en stor demoralisation bland massan af befolkningen. Denna rättighet var således intet annat än kommunens själfbevarerätt och hörde till tidens fordringar af själfstyrelse, ty kommunen bör i denna för alla dess medlemmar gemensamma angelägenhet icke betraktas annorlunda än såsom en familj". Vidare säges, att om både utskänknings- och utskänkningsrörelsen förklarades fria "skulle stora vådor uppstå för samhällets sedlighet och förkofran, ja, så stora att följderna deraf icke ens kunna förutses". Skrifvelsen slutar med följande ord:

"Det näst arbetarens egen vaknande själfkänsla verksammaste bote-

medlet häremot är, såsom förut sagts, att en gång för alla tillerkänna kommunen rätt till *sjelfbevarelse* och *sjelfstyrelse* i afseende på spirituosa-handeln, så att kommunens bästa både i moraliskt och ekonomiskt hänseende en gång blifver tryggadt.

Mycket annat skulle visserligen vara att ur skrifvelsen anföra, men jag inskränker mig till det nu upplästa såsom bevis på uppfattningen bland arbetsklassen inom vårt samhälle, och som jag har anledning tro delas denna deras uppfattning äfven af arbetarne inom flera andra kommuner. Att dock röster äfven nu låta höra sig, som motarbete försäljningens ordnande i denna riktning, är ingenting att förvåna sig öfver; ty det är naturligtvis ett stort och mäktigt intresse som är i fråga, ett intresse som icke tyckes sky några medel. Genom detsamma försorg har i denna Kammare blifvit utdelad en skrift, hvars innehåll jag knappast anser behöfva upptagas till bemötande, ty den som gjort sig besvär att genomläsa densamma har tvifvelsutän genast kommit under fund med hvars andas barn den är. Jag tillåter mig endast hänvisa till pag. 11, der det heter: "såvidt vi kunna se skall saken gestalta sig så, att småningom förvandlas kommunalstyrelserna, som skulle hafva till uppgift att befrämja sedlighet och öfvervaka osedlighet, till krögaregillen, hvilka, täflande med hvarandra, skola uppbjuda hela sin förmåga att bereda sig och kommunerna allt större och större inkomster på bränvinshandeln för att med dem betäcka kommunens utgifter, hvilka sednare helt säkert skola stiga i samma mån som superiet och fattigdomen tilltager". Mine Herrar! den som icke har högre uppfattning af kommunalstyrelsen, hans ord tror jag icke bör tillerkännas mycket afseende, ty om än ett sorgligt missbruk på ett eller annat ställe kan komma att ega rum får väl sådant ej derföre tagas som regel. Författaren vände sig sedermera mot Göteborgs utskänkingsbolag och, ehuru en del af siffrorna på sätt och vis äro riktigt uppgifna, äro de dock uppställda på ett sätt som synes afse att vilseleda läsaren angående rätta förhållandet. Det är dock klart, att om bolagets försäljning från hemtningsställena minskats under sista året med 73,153 kannor, under det den från utskänkingsställena ökats med endast 29,003 kannor, så, enär superiet tyvärr ej aftagit, har skilnaden fått fyllas genom obeskattad salning från minut- eller partihandeln. Jag vill icke vidare resumera något ur denna broschyr, men vill endast nämna att, då det står anfördt att Göteborgs utskänkingsbolag under år 1872 försålt 29,003 kannor bränvin och 11,887 kannor 65 kubiktum bättre spirituosa och viner *mera* än under föregående år, så utgöras dessa 29,003 kannor just af nyss anförda quantitet, hvaremot den ökade försäljningen af bättre spirituosa väl låter förklara sig genom ökade förtjenster och mera allmän välmåga. För öfrigt beder jag i dessa afseenden få hänvisa till en här tillgänglig årsberättelse från Göteborgs utskänkingsbolag. Sedan jag nu berört dessa omständigheter vill jag endast nämna att, då jag för min del anser rätt att städerna få ordna sin försäljningsrörelse på sätt Utskottet i sitt betänkande föreslagit, det också är riktigt att bolagen, om åt sådana öfverlemnas all försäljningsrätt, då äfven afstå från all pekuniär vinst, enär de endast bildats i sedlighetens och allmänna välståndets intresse och att således, sedan staten och kommunen erhållit den dem tillkommande lagliga skatten, hela öfriga nettobehållningen författningsenligt fördelas mellan kommunen,

hushållningssällskapen och landstingen. Jag anser detta billigt af två skäl, först och främst derföre att ett sådant stadgande bidrager i betydlig mån att förekomma bildande af bolag på egennyttiga eller orättfärdiga grunder och för det andra derföre att, då kringliggande landkommuner bidra till den vinst städernas bolag erhålla, det också är billigt att de i någon mån få dela densamma. På denna grund anser jag Utskottets förslag rättvist och billigt och vill med min röst understödja detsamma.

Att för öfrigt en sådan lagstiftning som den föreslagna måste leda derhän att minska den olofliga bränvinshandeln i städerna anser jag alldeles klart — och hufvudsakligen på de grunder jag anfört återkommer jag till det yrkande hvarmed jag började. eller bifall till Utskottets betänkande. Jag vill dock, medan jag har ordet, ytterligare tillägga att, då en talare yttrade att den föreslagna lagstiftningen vore tillkommen helt och hållet i städernas intresse, jag för min del åtminstone icke känner till något intresse i denna fråga som uteslutande berör städerna. Jag anser att bränvinslagstiftningen för såvidt den är en undantagslagstiftning afser allenast *ett* mål: sedlighetens och det allmänna väståndets befrämjande; och kan något göras för detta mål, måtte detta väl ligga lika mycket i landsbygdens intresse som i städernas. Detta synes mig så klart att jag icke kan behöfva vidare utveckla denna åsigt, och jag slutar således nu med yrkande om bifall till Utskottets förslag.

Herr Jöns Pehrsson: Herrarne torde säkert ursäktas mig att jag icke är göteborgsrepresentant utan en simpel smålänning. Om jag nu betraktar Utskottets betänkande, så mötes jag straxt af ett sådant förhållande, att ensamt detta är tillräckligt att bestämma mig för afslag å denna punkt. Der står nemligen uttryckligen: den vinst som erhålles på *bränvinsförsäljning*. Således äro andra artiklar, såsom romm, konjak, arrak och punsch undantagna; och då jag utgår från den synpunkten att dessa spritvaror äro lika skadliga för helsan som bränvin och dessutom äro dyrare, så anser jag, som sagdt, ensamt i denna omständighet ligga en orsak, hvarföre jag, för min del åtminstone, ser mig nödsakad att yrka afslag å Utskottets betänkande i denna del.

Vidare finner jag till ytterligare stöd för denna min ståndpunkt ett annat förhållande. Jag anser det nemligen i principen vara oriktigt att göra undantagslagstiftning för städerna; hvarföre icke lika väl tillåta sådana bolag, som här äro i fråga, äfven på landsbygden? Detta finner jag vara lika riktigt — och äfven af denna omständighet tvingas jag således att yrka afslag å punkten.

Ett ytterligare skäl att bestämma mig i denna riktning är att jag icke är vän af monopolsystemet, hvarhelst det må uppenbara sig. Lefve konkurrensen! detta är mitt motto. Icke heller tror jag att lagstiftningen ensam förmår frambringa sedlighet. Om hela Göteborgs samhälle slog sig tillsammans till ett enda stort bränvinsförsäljningsbolag eller om dessa tusentals krogar som finnas här i Stockholm monopoliserades af ett bolag, tro Herrarne att sedligheten derigenom blefve större? Nej, mine Herrar, tron mig, sedligheten hvilas på helt andra grunder. Slutligen, då Utskottet föreslagit att hvarje bolag skulle hafva en revision af fem personer, hvilka naturligtvis egde att för sitt besvär njuta ersättning, så tror jag att

bolagets vinst skulle komma att deraf ganska mycket kringskäras och det förefaller mig dessutom oriktigt att på sådant sätt ingripa i den enskildes verksamhet. Jag tror derföre att man bör vänta med förändring i denna lagstiftning till dess ett verkligt behof deraf gör sig gällande, och jag inskränker mig för det närvarande till att yrka afslag å Utskottets betänkande i dess helhet.

Herr Trauchell: Bland de flera olika förslag som tid efter annan afgifvits till ordnande af bränvinshandeln i städerna synes mig knappast något mindre välbetänkt än det nu föreliggande. Utskottet har här föreslagit en alldeles ny grund för afgiftens beräknaude, i det Utskottet vill såsom vilkor för bolags rätt att öfvertaga minutereringen föreskrifva att det, förutom erläggande af stadgade afgifter, skall afstå hela produkten af sitt kapital, sitt arbete och sin omtanke.

Då Utskottet på pag. 20 säger: "men då hufvudsakligaste anledningen till det missnöje, som ännu låter förspörja sig mot bränvinsförsäljningens öfverlåtande på bolag, torde vara att söka deri, att de afgifter bolagen för försäljningsrättigheterna erlægga icke stå i något skäligen förhållande till det kannetal bränvin de föryttra" etc., så synes väl deraf följa att Utskottet borde hafva omfattat den åsigt som innehålles i Herr Hammars reservation, hvilken just afser utrönande af bolagens omsättning. Jag är lika angelägen som Utskottet kan vara om att hvarken landsting eller hushållningssällskap skola gå i mistning af någon del af sina lagliga rättigheter, men detta mål vinnes just genom Herr Hammars förslag. Herr Hammar föreslår nemligen "att der i stad bränvinsförsäljningen blifvit åt bolag upplåten sådant bolag skall erlægga stadgade försäljningsafgifter för hela det kannetal bränvin, bolaget, enligt räkenskaper, som skola behörigen granskas, visats hafva genom utminuterung eller utskänkning försålt". Det måtte väl vara lika lätt att genom revision få utrönt bolagets omsättningsbelopp som det enligt Utskottets förslag kan vara att utröna dess vinst.

Hvad den siste talaren yttrat derom att romm, konjak, arrak etc. skulle vara undantagna från bestämmelserna i denna paragraf, så torde hans farhåga sakna all grund, enär alla brända och destillerade spirituösa drycker i författningen omfattas af den gemensamma benämningen *bränvin*.

Jag fäster mig verkligen ingalunda dervid att, om Utskottets förslag godkännes, städerna skulle gå miste om någon del af sin inkomst, men i likhet med den förste ärade talaren anser jag det vara af stor vikt i sedlighetens intresse att äfven bränvinsminutförsäljningen i städerna får öfvertagas af bolag, och jag befarar att de vilkor Utskottet dervid vill fästa skola minska hågen att bilda så beskaffade bolag. Att icke alla bolag gjort sig skyldiga till den af Utskottet framkastade beskyllningen att erlægga afgift för ett väsendtligen mindre kannetal bränvin än de i verkligheten föryttra ber jag att, med afseende å det samhälle jag tillhör, få med några siffror visa. Den vinst som det bolag, hvilket der innehar minuterings- och utskänkningsrättigheterna, under de sista fem åren intill den 1 Oktober 1872, då femte försäljningsåret utgick, i medeltal för hvarje år skördat å rörelsen utgör 27,422 R:dr. Omsättningen under samma tid har i medeltal varit 58,802 kannor om året. Om från detta

belopp afdrages 15,000 kannor för partihandel, som icke är underkastad afgift, så återstå 43,800 kannor, deraf 25,000 torde böra anses vara utskänkta samt de återstående omkring 18,800 sålda i minut. Efter en afgift af 40 öre per kanna för utskänkning och 25 öre för minuterung gör detta en sammanlagd afgift af 14,700 R:dr. Den afgift som bolaget erlägger utgör 14,000 R:dr om året och stämmer således temligen nära öfverens med den afgift som skulle erlagts om omsättningen legat till grund för beräkningen.

Delta bolag har i sina af Kongl. Maj:t stadfästade stadgar uttryckligen förbundit sig att icke tillgodoräkna sig sjelft vinsten å rörelsen. Det har i 2 § af bolagsordningen förklarat att det icke afiser enskild vinst utan deremot har till hufvudsyfte "att genom införandet af sträng ordning å utskänkingsställena och genom alla andra lämpliga medel söka att i möjligaste måtto hämma superiet och verka för sedlighet och allmänt väl", hvarjemte bolaget anslagit vinsten å rörelsen "till fördel för det allmänna". Den filantropiska förbindelse bolaget sålunda åtagit sig har ock blifvit fullgjord på ett ganska tillfredsställande sätt. Vinsten å rörelsen, hvars användande bolaget förbehållit sig att, efter stadsfullmäktiges hörande, sjelft få bestämma, har hufvudsakligen blifvit anslagen för befordrande af folkundervisningen och derföre har också samhället fått sitt folkskoleväsende ordnad på ett utmärkt, jag må säga i vissa hänseenden *mönstergilt* sätt. Bolaget har sålunda, på samma gång det sökt verka för samhällets sedliga förkofran, derjemte beredt jordmånen för ett kommande släkte att icke förfalla i dryckenskap och laster. Men, om detta förslag går igenom, förutser jag att det skall blifva ganska svårt att få personer som kunna och vilja egna sin tid och uppmärksamhet åt det ganska besvärliga handhafvandet af bolagens angelägenheter; ty då bolagen finna att en så väsendtlig del af dess vinst är afsedd för andra, må man ej undra på om intresset att verka i denna riktning icke kan blifva så stort som förut. Ett annat sätt att förslappa detta intresse är om bolagen äfven beröfvas rättigheten att sjelfva *bestämma* öfver sin vinst; ty enligt Utskottets förslag skulle tre femtedelar af vinsten tilfalla staden och således ingå bland stadens allmänna inkomster. Detta är nu i allmänhet, icke förhållandet, enär den del som skulle tilfalla staden i sjelfva verket anslås till speciela ändamål, såsom folkskoleväsendet, sjukvårdsinrättningar och dylikt. Denna sjelfbestämmerätt är en ytterligare uppmuntran för bolaget att på ett omtänksamt sätt sköta bolagets angelägenheter och borde derföre icke detsamma fräntagas. Jag yrkar bifall till Herr Hammars reservation.

Herr Carl Anders Larsson: Jag förenar mig med dem som yrkat afslag å Utskottets betänkande.

Herr Werner Ericson: Jag är hufvudsakligen förekommen af Herr Tranchell, men vill ändock yttra några ord i samma riktning.

Utskottet börjar sin motivering med att säga: "men då hufvudsakligaste anledningen till det missnöje, som ännu låter sig förspörja mot bränvinsförsäljningens öfverlåtande på bolag torde vara att söka deri, att de afgifter bolagen för försäljningsrättigheterna erlägga icke stå i något skä-

ligt förhållande till det kannetal bränvin de föryttra“. Det kan nog hända att detta är en orsak, men alldeles icke så allmän, som Utskottet tagit för gifvet. Det säger “att de afgifter bolagen erlægga icke stå i något rimligt förhållande till det kannetal bränvin de föryttra; “för att kunna säga så borde Utskottet hafva reda på det kannetal bränvin, som bolagen försålt. Några få bolag hafva möjligen gifvit det exempel Utskottet framdragit och derefter har Utskottet dömt alla de andra.

Herr Tranchell har nyss anfört förhållandena i Landskrona, i afseende på kannetal försåldt bränvin och därför erlagd afgift, och deraf visar sig att afgiften står i ett lämpligt förhållande till detta kannetal. Det är för mig angenämt att tillägga att lika goda förhållanden ega rum i den stad jag representerar och att Utskottet åtminstone hvad den staden beträffar icke har rätt i sin uppgift.

Under tiden från år 1866 till år 1872 har minuithandeln i Uddevalla varit öfverlemnad till ett derstädes bildadt bolag, och af detta bolag hafva tillsammans under denna tid blifvit försålda i minutförsäljning 308,111 kannor och i utskänkning 76,242 kannor, hvarför tillsammans bort erläggas en afgift af 107,524 R:dr 55 öre, då bolaget i sjelfva verket erlagt 112,050 R:dr.

Sålunda har detta bolag icke gjort sig skyldigt till den beskyllning för bedrägeri som Utskottet mot detsamma framkastat.

Naturligtvis skulle man, om man följde med Utskottets resonnement, komma till ett annat resultat; ty om grunden till missnöjet skulle vara att bolagen undandra sig att betala skatt för det kannetal de försälja, då borde den förändringen enligt min åsigt ske, att man på ett eller annat sätt tvunge de bolag, som redan bildat sig eller komma att uppstå, att betala full skatt för allt bränvin de försälja. Men i stället kommer Utskottet till det resultat, att “sannolikt en väsendtlig del af detta missnöje kunde undanrödjas, derest såsom vilkor för städernas rättighet uti ifrågavarande hänseende stadgades skyldighet för dem att till landstingen och hushållssällskapen afstå äfven en del af den vinst, de genom bolagen kunna bereda sig.“ Jag kan icke förstå sammanhanget mellan de motiv Utskottet anfört, och det slut hvartill det kommer; betalar man för liten afgift i förhållande till det kannetal bränvin som försäljes, så skulle detta kunna afhjelpas om man tager en del af vinsten. Det torde ej låta sig göra att finna sammanhanget i detta resonnement.

Vidare, om det skulle förhålla sig så som Utskottet anfört, så finnes korrektivet deri att vid meddelande af sådan rättighet åt ett bolag Konungens Befallningshafvande i länet skall pröfva ej mindre bolagens tjenlighet, än äfven afgiftens belopp samt dess förhållande till det kannetal bränvin bolaget kan afyttra. Konungens Befallningshafvande skall väl ega något begrepp om hvad som sålunda bör iakttagas. Och finnes det någon länsstyrelse, som i detta fall skulle vara glömsk af sin pligt och utan känsla för sin ställning, så är det visserligen högst beklagligt; men om man kan fästa uppmärksamheten på något visst bestämdt fall, der sådant inträffat, så finnes antagligen medel att tvinga den länsstyrelsen till att icke göra om en sådan operation.

Men om motiven vore riktiga så skulle slutsatsen äfven vara riktig och helt annan än nu är föreslagen. Derföre kan jag icke dela Utskot-

tets åsigt, utan sluter mig till Herr Tranchell, hvilken yrkat bifall till Herr Hammars reservation. Herr Hammar har nemligen föreslagit, att der i stad bränvinsförsäljningen blifvit åt bolag upplåten, sådant bolag skall erlägga stadgade försäljningsafgifter för hela det kannetal bränvin, bolaget enligt räkenskaper, som skola behörigen granskas, visas hafva genom utminutering eller utskänkning försålt. Det måtte väl, anser jag, vara lika lätt att taga reda på bolagets försålda kannetal som på bolagets vinst.

Således kan jag icke finna, som Herr Jöns Pehrsson, att man genom att gifva skälig ersättning åt revisorerne för deras besvär skulle kringskära vinsten. Men om det icke kommer i fråga att taga reda hvarken på kannetalet som blifvit försåldt eller på vinsten, så kommer man ifrån denna stora ersättning till revisorerne.

Hvad de i ämnet afgifna motioner beträffar, så är det icke svårt att få reda på motiven dertill. Herr Lundqvist säger i sin motion: "det är således på tiden att dessa bolag borttagas. De hafva ej heller i verkligheten utträtt något godt. Har fyllerilasten sedan de kommit till stånd minskats? Nej, den har tyvärr ökats i en oroväckande grad, och det finnes inom vissa städer flere stadsfullmäktige, som öppet gifvit detta tillkänna, men det har varit för döfva öron dessa ord hafva talats. En stor inkomst till staden är icke att förkasta. Jag vågar tro, att det finnes icke någon representant från Sveriges städer som skall kunna neka till att så är förhållandet". Jag är stadsrepresentant och får anmäla mig såsom den der anser dessa uppgifter osanna och att om detta möjligen inträffat på ett eller annat ställe, hvilket ju kan vara möjligt, det visst icke är händelsen öfverallt. Bolaget i Uddevalla säljer mindre antal kannor bränvin, än det betalar för. Bolaget i Göteborg sålde 1872 omkring 40,000 kannor mindre än förut, oaktadt superiet vid samma tid i en oroväckande grad tilltog, hvilket visar, att det var genom salningen hos de af motionärerna omhuldade minutererne som fylleriet underhölls och utvecklades och ej genom bolaget. Det finnes en omiskännelig frändskap mellan författaren till den af Herr Hammarberg nyss citerade broschyren och den som författat Herr Englanders motion. Om man skulle försöka att göra reda för sig deras mening, så tror jag, att man skulle komma att träffa på den gamla animositeten mellan stad och land. Man återfinner här samma tankegång som hos Herr Liss Olof Larsson, då han föreslog att en del af Herr Walls vinst skulle användas för att bekosta upprensningen af farleden till Uddevalla.

Är det Utskottets och representationens mening att ordna bränvinsförsäljningen i städerna på bästa sätt och de anse att för uppnående af detta mål bolagen böra få öfvertaga äfven minutereringen, så är det minst sagdt besynnerligt, att Utskottet föreslår, att, för att få denna rättighet, städerna skola betala en afgift; är det återigen Utskottets åsigt, att ändamålet ej befrämjas genom att bolagen öfvertaga minutereringen, så är det ännu värre att mot en afgift liksom sälja rättigheten att göra skada. Häraf, liksom af annat, Utskottet i sin motivering anför, framgår, att försäljningens ordnande på bästa sätt är en underordnad sak, men kringskärandet af inkomsterna, som städerna möjligen kunna hafva, ett hufvudsträfvande.

Lika med Herr Tranchell yrkar jag bifall till Herr Hammars reservation.

Herr Friherre Fock: Då jag är den förste af Bevillnings-Utskottets ledamöter, som yttrar sig angående denna fråga; då jag icke reserverat mig mot Utskottets betänkande utan tvärtom af innerlig öfvertygelse delar Utskottets åsikter i frågan, så skall jag försöka att, efter måttet af mina krafter, försvara desamma. Jag skall dervid lemna ur sigte andra omständigheter och handlingar, än sådana som varit för Utskottet och Kammaren fullt tillgängliga och kända; jag skall icke söka att forska efter motiven hos de personer, som i detta ämne väckt motioner, helst jag är förvissad om, att desse motionärer varit ledde af ett lifligt sträfvande att söka åstadkomma sådana stadganden som för samhället äro gagneliga.

För att kunna rätt angifva min ståndpunkt i ämnet, vill jag först erinra om huru det i allmänhet tillgår vid ordnandet af bränvinsförsäljningen inom städerna. Enligt nu gällande försäljningslag tillhör det Konungens Befallningshafvande att, på förslag af stadsmyndigheterna, årligen bestämma såväl antalet som fördelningen af de utskänknings- och utminuteringsrättigheter, som skola för nästföljande trenne försäljningsår tilldelas andra personer än dem, som förut innehafva dylika rättigheter. Beloppet af beräknad försäljning, vare sig i minut eller såsom utskänkning, får ej i något fall sättas lägre än 800 kannor för hvarje rättighet. De sålunda bestämde rättigheterna försäljas derefter på offentlig auktion till den mestbjudande; jag ber Herrarne observera *till den mestbjudande*. Anbuden pröfvas af magistraten, som eger att dem antaga eller förkasta, med afseende icke ensamt på försäljningsbeloppets storlek, utan äfven på den inropandes behörighet och tjenlighet. Den afgift som sålunda genom auktionen blifvit bestämd skall enligt författningen, om hvars ändring i denna del förslag ej blifvit väckt, fördelas så, att tre femtedelar tillfalla kommunen, en femtedel tillfaller landstinget och en femtedel hushållnings-sällskapet.

Den ofvan framställda anordningen är den normala och har i hufvudsaken varit tillämpad allt sedan 1855 års försäljningslag trädde i kraft. För att på ett i allmänna ordningens och sedlighetens intresse ändamåls-enligare sätt kunna ordna denna rörelse, medgafs emellertid sednare rätt till bildandet af bolag inom städerna. Dessa bolag ega att öfvertaga all både minuthandel och utskänkning inom staden, med undantag af sådana rättigheter, som grunda sig på burskap eller särskilda privilegier. När fråga uppstår om sådant bolags bildande, skall magistraten genom offentlig kungörelse infordra skriftliga anbud, på det att täflan må kunna uppstå; och får sådant anbud ej antagas, om afgiften är lägre, än sammanlagda beloppet skolat *minst* utgöra ifall försäljningsrättigheterna varit åt särskilda personer upplåtna. Men på detta vilkor kan bolaget få öfvertaga all minuthandel med och all utskänkning af spritdrycker (genom 1871 års riksdagsbeslut förklarades minuthandelsrättigheterna ej kunna åt bolag öfverlätas, men Utskottet har nu föreslagit borttagandet af denna inskränkning) inom kommunen, och detta med uteslutande af all täflan, undantagandes från burskapsinnehafvare, hvilka dock af taxeringskomitéerna kunna temligen hårdt beskattas. Tydligt synes vara att bolaget genom ett dylikt

monopol bör kunna, utöfver den betingade skatten, skörda en betydlig vinst. Beträffande användningen af denna vinst förekomma i allmänhet tvänne fall; antingen afstår nemligen bolaget vinsten till kommunen, eller ock tillfaller den bolaget såsom sådant. Några få bolag hafva äfven redan afstått vinsten till sådan fördelning som författningen föreskrifver i afseende å skatten.

Svårigen torde man inom den ekonomiska lagstiftningen kunna påfinna någonting mera abnormt och oegentligt än den nu beskrifna anordningen, genom hvilken till ett bolag öfverlemnas uteslutande monopol å detaljhandeln med en stor och allmän förbrukningsartikel, och detta inom ett område, som i allmänhet ej inskränker sig till staden ensamt; ty vanligen medgifvas ej några bränvinsförsäljningsrättigheter å landsbygden i stadens närhet, just på den grund att landtbefolkningen derstädes anses kunna i den närbelägna staden fylla sitt behof af spritvaror. Hvad skulle man väl säga om ett bolag hade erhållit uteslutande rätt att inom ett större territorium idka minuthandel med exempelvis socker och kaffe, och om hvar och en annan vore vid strängt vite förbjuden att drifva dylik handel? Säkert skulle ingen röst höja sig till försvar för eller för bibehållande af en dylik anordning, i många afseenden påminnande om förra århundradets ekonomiska lagstiftning, dess mångfaldiga monopol och dess i detalj gående reglementerande i fråga om handel och näringar.

Att derföre en dylik, från i öfrigt antagna grundsatser afvikande anordning bort och bör medgifvas beror, hvad handeln med spritvaror beträffar, på nödvändigheten att strängt ordna denna handel i sedlighetens och den allmänna ordningens intresse. Att spritförsäljningsbolagen i städerna kraftigt kunna verka i denna riktning derom är jag innerligt öfvertygad, och erfarenheten på flera ställen bekräftar denna min åsigt.

Men om sålunda det är allt skäl att låta ifrågavarande bolagsinstitution fortfara, så eger och bör dock staten derför uppställa vissa villkor, hvilka tvinga bolaget att bland sina syften sätta det sedliga intresset i främsta rummet.

Det första villkor, som synes böra uppställas för ett dylikt bolags verksamhet, är att någon enskild vinst af rörelsen icke bör tillkomma bolagsmännen sjelfva. I detta afseende har inom Bevillnings-Utskottet icke någon meningsskiljaktighet egt rum. Då sålunda vinsten icke bör tillfalla bolaget såsom sådant, uppstår frågan om bolagets rätt att uteslutande till kommunens ändamål disponera samma vinst; Utskottet har varit ense derom att äfven vinsten bör fördelas på samma sätt som skatten, och jag vill med anledning af den redan förda diskussionen söka gifva några skäl för denna åsigt.

Man kan skäligen uppställa den frågan, hvarföre skall landsbygden hafva del uti den inom städerna inflytande försäljningsafgiften? Hvarföre skola landsting och hushållningssällskap lägga sig ombord med stadskommunerna och deras större eller mindre vinst af bränvinshandeln? Orsaken är väl helt enkelt att söka deruti, att dels handeln med denna vara är belagd med en särskild afgift, dels landsbygdsbefolkningen är, såsom jag redan yttrat, i väsendtlig mån genom lagstiftningen hänvisad till städerna för fyllandet af sitt behof af denna vara. Hvar och en som reser in till staden och der köper en kanna bränvin eller blott ett glas deraf, som på

stället förtäres, erlägger, utöfver varans eget värde, en särskild afgift. Häruti synes förnämsta skälet till *skatte*-fördelningen ligga. Hvad åter beträffar bolagens vinst, och hvarom frågan nu egentligen är, så ber jag först att få erinra, det ett bolag har tvänne väsendliga fördelar framför enskilde öfvertagare af rättigheter; det är nemligen i det närmaste fritt från den större täffan, som måste uppstå vid de särskilda rättigheternas utbudande på auktion. I följd häraf *kan* inträffa, och hvad som äfven ligger i stadens intresse, att bolaget erhåller rättigheterna för lägsta möjliga afgift, eller motsvarande 800 kannor på hvarje försäljningsställe, således till ett betydligt billigare pris än hvad vid fri täffan å auktion skulle hafva erhållits. Det kan sålunda hända, och händer äfven, att bolaget i långt större mån, än enskilda öfvertagare af rättigheterna, afyttra ett större antal kannor än det, hvarför afgift blifvit erlagd. Vore emellertid detta enda sättet, hvaraf bolagets vinstmedel bero, så skulle jag obetingadt ansluta mig till den i Herr Hammars reservation uttalade och af Herr Tranchell här i Kammaren understödda åsigten, och anse full rättvisa ega rum derigenom, att bolaget erlade stadgad afgift för allt det verkligen försälda bränvinet. Men bolaget har äfven en annan vida större fördel framför innehafvarne af enskilda rättigheter; det är nemligen under sjelfva rörelsens utöfvande befriadt från all konkurrens, det konkurrerar endast med sig sjelf, och detta i följd af det åt bolaget lemnade monopol. Det kan således temligen godtyckligt bestämma priset på sina varor huru det vill och behagar, och alltså skörda vinst icke blott genom det större kannetalet, utan äfven genom det högre priset; och för mig synes grunden för vinstens fördelning böra vara densamma, på hvilket af dessa sätt vinsten ock må hafva uppkommit.

Härtill kommer, att det otvifvelaktigt skulle blifva förenadt med stor svårighet att bestämma kannetalet af verkligen försäldt bränvin, äfven med afseende derå, att bolagen ofta mot bestämd afgift åt enskilda personer öfverlåta vissa såväl minuthandels- som utskänkningsrättigheter, utan att det kannetal, som af dessa försäljas, torde med någon grad af säkerhet kunna utrönas.

Här har äfven varit ordadt om att sammanslå tillverknings- och försäljningsavgifterna till en gemensam konsumtionsskatt, och jag är den förste att vara med om en sådan åtgärd, samt hoppas äfven, att den slutligen skall kunna genomföras. Jag har en gång förut härstädes kämpat för densamma, då den var af Bevillnings-Utskottet föreslagen; men Herrarne torde erinra sig hurudan utgången blef. Men jag tror, att inom ju större områden man småningom kan sprida försäljningsavgifterna, ju mera allmänt man kan göra intresset för denna handels ordnande, desto lättare skall öfvergången till en verklig konsumtionsskatt blifva.

Talet derom, att bolagen ej skulle hafva intresse deraf, att landsting och hushållningssällskap erhålla andel i bolagens vinst, kan jag ej rätt fatta. De flesta städer lyda ju under landstingen, och de som icke göra detta, få sjelfva disponera den andel af avgifterna, som eljest landstingen skulle hafva erhållit. Man invänder att på detta sätt äfven den parti-handel, som bolagen drifva, kommer under beskattning. Partihandel är dock ej föremål för bolagets monopol; det är ej bildadt för idkandet af

sådan handel, till hvars utövande hvem som helst har laglig rättighet. Om denna är således icke här frågan.

Af en talare har afslag blifvit yrkadt på den grund, att den föreslagna paragrafen talade endast om bränvin, men icke om andra spritdrycker. I detta afseende ber jag att få erinra om lydelsen af 37 § i nu gällande försäljningslag, och i hvilken paragraf förändring ej är föreslagen. Nämnda paragraf säger, att "med undantag af den i § 35 meddelade föreskrift om bränvinets rening, skall hvad i denna förordning är stadgadt om minuthandel med eller utskänkning af bränvin gälla äfven för sprit samt andra brända eller destillerade, in- eller utländska, spirituösa drycker, äfvensom för drycker, hvilka äro dermed tillagade." Således äro att hänföra under denna lagstiftning konjak, arrak, rom, punsch m. fl. drycker af likartad beskaffenhet.

Det har äfven yttrats, att ett korrektiv mot missbruk af den nuvarande lagstiftningen i nu ifrågavarande hänseende skulle ligga i den pröfningsrätt, som Konungens Befallningshafvande enligt § 10 eger. Till upplysning i detta hänseende torde jag få meddela några sifferuppgifter. I Skåne finnes sålunda en stad med omkring 10,000 innevånare, och ett der bildadt spritförsäljningsbolag erlägger i årlig skatt till lagenlig fördelning 27,000 R:dr, under det att i en annan ej långt derifrån belägen stad med närmare 17,000 innevånare den af dervarande bolag erlagda skatten utgör omkring 6,500 R:dr. Afgiften utgör således i den förre staden omkring 2½ R:dr och i den sednare blott 40 öre för hvarje person. Jag skulle kunna anföra många dylika siffror, som visa antingen att det åberopade korrektivet ej är tillfredsställande eller, hvad sannolikare är, att täflan mellan olika bolag sällan eger rum.

Det säges ligga obillighet och orättvisa uti att på detta sätt tvinga bolagen att icke ensamt till staden utan till den fördelning, som författningen föreskrifver i afseende å skatten, afstå sin nettovinst. Jag kan icke finna att så är. Mot afstående af två femtedelar af nämnde vinst erhåller staden rätt att utan auktion å ett bolag öfverlåta handeln och att i bolagets händer monopolisera densamma, samt återfår derjemte rätten att till bolaget öfverlåta äfven minuthandeln. Att någon orättvisa häruti skulle ligga, vågar jag bestrida, då det står kommunen fullkomligen fritt att öfverlåta handeln åt bolag, under därför fastställda vilkor, eller låta försälja rättigheterna på auktion på sätt författningen föreskrifver.

Resultatet af det föreslagna stadgandet skulle i alla fall sannolikt ej utfalla så dåligt. Jag vill äfven i detta fall anföra ett exempel, der ett bolag lemnat synnerligen stor vinst och således måste antagas hafva erhållit rättigheterna för synnerligen godt pris. Bolaget betalar till författningenslag fördelning omkring 20,000 R:dr samt aflemnar derjemte såsom vinstmedel till kommunen 60,000 R:dr, allt i afrundade tal. Kommunens inkomst för året utgjorde då dessa 60,000 R:dr tillsammans med tre femtedelar af 20,000 R:dr, således inalles 72,000 R:dr. Efter Utskotets förslag skulle stadens behållna inkomst reduceras till tre femtedelar af det hela, eller 80,000 R:dr, således till 48,000 R:dr. Läger man härtill den vinst, som bör uppstå af de återförvärfvade minuthandelsrättigheterna, synes inkomsten väl blifva sådan, att det nog skall finnas personer, som

af nit för stadens bästa, så i ekonomiskt som sedligt hänseende, skola åtaga sig bildandet af bolag för ändamålet.

Af allt hvad jag nu haft äran anföra, följer tydligen, att jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Dickson: Efter de ord, vi nyss hört den nästföregående ärade talaren uttala i denna fråga, och för hvilka jag betygar honom min erkänsla, kan jag yttra mig i största korthet. Jag önskar att betrakta denna fråga uteslutande ur sedlighetens intresse och att dervid så litet som möjligt taga hänsyn till frågans finansiella del. Jag bör dock förklara, att jag instämmer med en annan föregående talare deruti, att jag icke i allmänhet tycker om undantagslagstiftning och monopol. Det kan likväl finnas undantagsfall, för hvilka en särskild lagstiftning är nödvändig. Redan en föregående talare har påpekat, att vi hafva särskilda författningar angående försäljning af gifter och sprängämnen. Jag vet icke något mera dödande gift eller ett sprängämne, som förorsakat flera olyckor än bränvinet, och ehuru jag i principen ogillar hvarje monopol, måste jag således tala därför i afseende på denna fråga. Det är naturligt, att stadskommunerna äro de, som i främsta rummet få vidkännas följderna af ett öfverdrifvet bränvinssupande, och därför är det ock lämpligast och rättast, att dessa kommuner ega frihet att med hänsyn till sedlighetens intresse ordna bränvinshandeln. Därför finnes äfven ett särskildt skäl deruti, att förhållandet mellan det kannetal bränvin, hvarför minuthandelsavgift erlägges, och den myckenhet bränvin, som vid minuthandel verkligens afyttras, icke visat sig vara sådant det rätteligen borde vara. Afgiften vid minuthandel utgör, såsom bekant är, 25 öre för hvarje kanna af det bränvin, därför sådan avgift skall erläggas. Hvad borde då vara naturligare att tro, än att skilnaden mellan fabrikspriset och minuthandelspriset skulle uppgå till minst 25 öre per kanna? Men då vi veta, att denna skilnad ofta icke bestiger sig till mera än 5 eller 6 öre, så kan här af dragas blott en legitim slutsats, den nemligen att minuthandlaren försäljer 4 eller 5 gånger större kannetal bränvin än det, hvarför han betalar avgift.

Detta är ett missförhållande, som bör undanrödjas, och jag tror, att, om Kammaren nu bifaller Utskottets förslag och medgifver stadskommunerna rättighet att åta bolag öfverlemna bränvinsförsäljningen äfven i hvad minuthandeln angår, detta öfverklagade förhållande skall rättas. Det är ur sedlighetens intresse ett synnerligen talande skäl för att öfverlåta all bränvinsförsäljning just till bolag, i hvilkas intresse det icke ligger att förvärfva sig någon pekuniär vinst, enär sådana bolags ändamål skall utgöra en borgen därför att de vid försäljningens handhafvande icke afse att bereda kommunen någon större pekuniär förtjenst, utan att stäffa ett öfverdrifvet bränvinssupande. I det af åtskillige andra talare framställda påståendet, att det skulle ligga en orättvisa deruti, att stadskommunerna finge icke blott af kannetalsavgifterna utan äfven af sjelfva vinsten på rörelsen afstå två femtedelar till landstingen och hushållningssällskapen, kan jag för min del icke instämma, utan hänvisar till hvad Friherre Fock i detta afseende nyss anfört.

Jag vill med hvad jag nu yttrat på det bevekligaste framhålla önskvärdheten af att Kammaren måtte biträda stadskommunerna i deras be-
mödanden att i denna sak verka till det allmänna bästa i sedligt afse-
ende. Likasom min ärade sidokamrat på göteborgsbänken har äfven jag
erhållit en skrifvelse från arbetareföreningen i Göteborg. Han uppläste
nyss några strofer ur denna skrifvelse. Jag inskränker mig till att helt
och hållet instämma i de åsigter, som deri uttalas, och ehuru arbetarne
icke äro här representerade, vågar jag dock hoppas, att en af dem i
denna fråga uttryckt opinion skall hafva någon genklang i denna Kam-
mare. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr A br. Rundbäck: Man har satt i fråga, huruvida de mycket
omtalade bolag, som fått bränvinsförsäljningen i städerna på sig öfver-
låten, visat sig gagneliga eller skadliga för det allmänna bästa. Ingen
lärer dock kunna med fog bestrida, att dessa bolag verkat mycket godt i
sedligt intresse, men lika visst är det, att en omiskänlig ovilja emot dem
från landskommunernas sida redan länge varit rådande. Anledningarne
härtill äro två. Den ena har sin grund i en viss afundsjuka — jag ber
om ursäkt, för att jag icke har ett mera passande ord att använda —
deröfver att bolagen beredt städerna en oskäligen vinst; och den andra är
att söka i de klagomål, som höjts deröfver att bolagen erlagt afgift för
mindre kannetal bränvin, än de verkligen afyttrat, och härigenom gjort
en vinst på landstingens och hushållningssällskapens bekostnad, enär dessa
sednare äro berättigade till en viss andel i skatten. Jag vill icke bestrida,
att den vinst, sådana bolag beredt stadskommunerna, varit särdeles väl-
kommen, likasom den i allmänhet icke varit ringa, och att densamma ut-
gjort en kraftig häfstång för städernas utveckling och förkofran; men,
mine Herrar, dessa bolag hafva dock arbetat utan *egen* vinst, och det har
ju i allmänhet hittills ansetts berömvärdt och förtjenstfullt, då någon en-
skild person arbetat för kommunens räkning. Hvarföre skall då ett annat
betraktelsesätt göra sig gällande i fråga om dessa bolag? Finnes icke så-
dana bolag, utan bränvinsförsäljningen öfverläts på flera särskilda perso-
ner, skulle städerna icke erhålla något af vinsten på rörelsen. Bolagens
handlingsätt gent emot kommunen är således ganska vackert. Men, in-
vänder man, just denna monopolisering i bolagens hand af all bränvins-
försäljning i städerna är till skada för konsumenterna, såväl stadskom-
munernas egna som angränsande landskommuners medlemmar, och en ta-
lare på stockholmsbänken, som för en stund sedan hade ordet, frågade:
kan något finnas så obilligt som ett dylikt monopol? Finnes i den ekono-
miska lagstiftningens grundsatser något som kan försvara ett monopolise-
rande af t. ex. handeln med kaffe och socker? Jag frågar dock:
huru kan den ärade talaren tro, att vi äro så enfaldiga, att vi icke inse
att en dylik jembeförelse haltar? Det ena är ju en farlig vara. Nyligen
hafva vi behandlat ett förslag om en särskild undantagslag för transport
af dynamit. Man kunde då med lika skäl fråga: skola vi hafva likartade
bestämmelser rörande transport af kaffe och socker? Dessutom, om det
än är sannt att minuthandeln med bränvin monopoliseras genom att öf-
verlåta all sådan handel i en stad på ett bolag, hvilken garanti finnes
väl derför att det icke uppstår samma förhållande genom att öfverlåta

rättigheten till bränvinsförsäljning uteslutande åt enskilda personer? Kan det icke inträffa att en firma uppstår, att några personer slå sig tillsammans, som äta ut de andra bränvinsförsäljarna och på detta sätt förhindra all konkurrens, utan att dock afstå sin vinst till kommunen? För öfrigt, om också den mindre bränvinshandeln öfverlättes till ett bolag, finnes ju i städerna äfven partihandel, som kan bidra till att nedtrycka priset på varan. Vidare torde det icke vara alldeles obehöfvt att erinra derom, att stadskommunerna icke begagnat den vinst, de erhållit på rörelsen, för sina enskilda behof, såsom t. ex. att minska de skattskyldiges utgifter till kommunen, utan använt densamma uteslutande för allmännyttiga företag eller, såsom den ärade representanten för Landskrona anförde, till befrämjande af folkskoleväsendet, sundhetsväsendet, en bättre polis med mera dylikt, men äfven, och detta ännu oftare, till sådana företag, af hvilka hela den kringliggande bygden haft nytta, såsom jernvägsanläggningar. Jag undrar just huru många enskilda jernvägar skulle kommit till stånd, om icke städerna dertill tagit ett kraftigt initiativ! I hela södra Sverige finnas högst få enskilda jernvägar, som icke hafva dessa vinstmedel att till en stor del tacka för sin tillvaro. Här af ser man tydligt, att städerna använt sin vinst på bränvinsförsäljningen åtminstone icke *ensamt* i sitt eget intresse. För öfrigt synes det mig, att en viss solidaritet emellan stad och land bör förefinnas, så att icke den ena kommunen anser sig lida deraf att den andra kan bereda sig någon vinst.

Hvad beträffar den andra anledningen till oviljan mot dessa bolag, eller den att det funnits vissa bolag som handlat oärligt, eller, rättare sagdt, inropat och betalt skatt för mindre kannetal bränvin, än det de verkligen sålt, så tror jag, att dessa klagomål icke varit alldeles obefogade, och anser, att allt bör göras för att rätta detta missförhållande. Hvad har nu Utskottet emellertid föreslagit för att undanröjda dessa anledningar till missnöjet med ifrågasvarande bolag? Jo, att städerna skola icke blott af skatten utan äfven af den rena *vinsten* på rörelsen afstå två femtedelar till landstingen och hushållningssällskapen! Detta förslag är det märkvärdigaste och vidunderligaste jag sett framkomma i denna riktning. Jag kan icke rubricera detsamma annorlunda än såsom rent af kommunistiskt och saknande all möjlig rättsgrund. Staten må taga ifrån stadskommunerna rättigheten att till bolag öfverlåta bränvinsförsäljningen, den må ålägga städerna att dela med sig afgifterna dertill, men lägger staten dessutom vartne på bolagens enskilda vinst af rörelsen, på frukten af den enskildes arbete och omtanke, då går den in på eganderättens område och sårar svårt den högsta af alla grundsatser. Hvad jag förtjenat, det bör jag skatta för; men skall icke denna förtjenst vara min tillhörighet, sedan jag betalt skatt för densamma, då vet jag sannerligen icke hvad som menas med begreppet eganderätt. Det orättvisa i detta Utskottets förslag faller desto hjertare i ögonen, om man ställer ett bolag, som till kommunen afstår hela sin vinst af bränvinsförsäljningen, vid sidan af ett annat bolag, som icke verkar för sedlighetsens intresse, utan endast afser enskild ekonomisk vinst. Dessa bolag bjuda samma kannetal och samma skatt, men då det ena bolaget arbetar i ett patriotiskt, i kommunens intresse, skall detta bolag afstå två femtedelar af sin vinst, under det att det

det andra bolaget är derifrån befriadt, blott derföre att det icke i sin verksamhet tager hänsyn till något annat än sin enskilda vinst. Då nu enligt Utskottets förslag hela vinsten på rörelsen skall på uppgifna grunder delas mellan ett konsortium af tre bolagsintressenter, stadskommunen, landstinget och hushållningssällskapet, och blott målsmännen för den ena intressenten, kommunen, hafva besväret med och ansvaret för rörelsen, men de båda andra endast att vara med om att granska räkenskaperna, hemställer jag, huru det skall gå med revisionen. De bolag, hvilka fått bränvinsförsäljningen på sig öfverlåten, välja sin styrelse; den är ansvarig blott inför bolaget. Men då komma andra till, vilja deltaga i revisionen och meddela décharge. Bolaget säger nej; detta angår oss icke. Skall då domstol afgöra tvisten? För öfrigt, om man beklagar sig öfver oärlighet hos ifrågavarande bolag, tänker man sig då, att genom ett bifall till Utskottets förslag oärligheten, derest någon verkligen ville göra sig skyldig dertill, skall försvinna? Männe den ändå icke skall blifva kvar, ehuru den kommer att uppträda i andra former än förut? Jo, säkerligen; man skall nu lemna ifrån sig två femtedelar af vinsten till fördelning på andra, men förvaltningskostnaderna kunna uppsluka allt: ledamöterna i styrelsen tilldela sig höga arvoden, utomordentliga summor betalas i hyror för försäljningslokalerna, bolaget tar polisen i sin sold etc. Med ett ord: intet blir kvar af vinsten; men icke är härigenom vunnit något hvad redligheten beträffar!

På samma gång jag således måste på det bestämdaste motsätta mig bifall till Utskottets ifrågavarande förslag, finner jag alla skäl tala derför, att bolagen böra *skatta* för hvarje kanna bränvin, de *försälja*, och att på detta sätt dödsstöten må gifvas åt den oärlighet, hvaröfver man beklagat sig. Låt oss i detta syfte fatta vårt beslut! Det är af denna anledning jag nu yrkar återremiss af denna punkt, på det att Utskottet måtte inkomma med ett nytt förslag, upprättadt i öfverensstämmelse med de grunder, som äro angifna i den af Herr Hammar vid denna punkt fogade reservation.

Herr And. Peter Danielsson: Sedan den ärade talaren på stockholmsbänken och ledamoten af Bevillnings-Utskottet yttrat sig i denna fråga, kan jag icke hafva mycket att nu anföra. Friherre Fock visade, enligt min tanke, så klart och tydligt, att alla skäl tala för bifall till Utskottets förslag, att detta neppeligen kunnat på bättre sätt försvaras. Jag ber blott att få tillägga några ord i anledning af den utaf en föregående talare uttryckta farhåga derför att, om Utskottets förslag nu bifölles, ingen person skulle befinnas villig att bilda något sådant bolag, som de nu ifrågavarande. Jag ber dock att härvid få erinra, att det icke är fråga om att bolaget skall afstå mera än sin *nettovinst* på rörelsen. Således är det gifvet, att bolagets styrelseledamöter skola erhålla en skälig ersättning för sitt besvär, och att alla öfriga förvaltningskostnader skola på förhand afdragas.

Dernäst yttrade en annan talare att så mycket skulle åtgå till ersättning åt revisorer, att ingen behållning skulle återstå. Det är dock tydligt, att i den stad, der bolaget utöfvar sin rörelse, eller i närheten

måste finnas någon person, till hvilken landstinget och hushållningssällskapet kunna hysa fullt förtroende, och hvilken de kunna utse till revisor, så att kostnaden för revisionen i detta fall icke blir så synnerligen stor.

Den talare, som sist hade ordet, yttrade, att det vore eget, om icke en person, som genom eget arbete och omtanka förvärfvat sig en pekuniär vinst, skulle få uteslutande behålla densamma, sedan han skattat därför, och talaren ansåg derföre orättvist, att ifrågavarande bolag, sedan de erlagt stadgad afgift, skulle dessutom nödgas afstå hela vinsten på rörelsen. Han glömde dock dervid att hela bränvinslagstiftningen är och måste vara en undantagslagstiftning, hvilkens bestämmelser äfven ifrågavarande bolag måste underkasta sig. Denna gäller för t. ex. hvilken jordbrukare som helst. Om jordbrukarne icke vore skyldige att i detta fall lida en inskränkning i näringsfriheten, hvad hindrade då, att den jordbrukare, som skattar för jordens afkastning, begagnade sin eganderätt till den spanmål, han producerar på det sätt, att han förädlade denna sin spanmål till bränvin? Men detta får han ej, emedan en undantagslagstiftning i detta fall finnes. Då genom detta förslag städerna medgifvits rätt att till bolag öfverlemna hela den mindre bränvinshandeln, erhåller bolaget härigenom ett större territorium för sin verksamhet och detta är ju ett undantagsfall. Ej heller bör man undra derpå, att angränsande landskommuner, hvilkas befolkning äro bolagens konsumenter, vilja hafva sin lilla andel af vinsten på bolagets rörelse. För öfrigt ingriper icke detta förslag i stadskommunernas rätt, ty dessa få ju behålla tre femtedelar af vinsten. Då ingen verklig anledning, enligt mitt förmenande, finnes för att afslå Utskottets ifrågavarande förslag, utan alla skäl tala för bifall dertill, yrkar äfven jag bifall till detsamma.

Då flere ledamöter anmält sig vilja afgifva yttranden rörande nu föredragna punkt, blef, i anseende till den långt framskridna tiden, den vidare öfverläggningen uppskjuten till aftonens sammanträde.

§ 5.

Herr Talmannen tillkännagaf, att Herr *Lundström*, enligt ingifvet läkarebetyg, var af sjukdom förhindrad att deltaga i Kammarens förhandlingar.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr <i>Ahlström</i>	under 10 dagar från och med den	9 i denna månad
„ <i>Hammarberg</i>	10 „ „	9 „
„ <i>Falk</i>	14 „ „	8 „
„ <i>Kyländer</i>	6 „ „	10 „

och medgaf Kammararen:

att den ledighet, som för 14 dagars tid från den 5:te innevarande månad blifvit beviljad Herr *Santesson*, men af hvilken ledighet han sig hittills icke begagnat, skulle få beräknas från och med morgondagen

Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m., men sammanträdde åter

Kl. 7 e. m.

§ 7.

Fortsattes den under förmiddagens sammanträde började öfverläggningen angående *17:de punkten* i Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 4, jemte dithörande 10, 18 och 24 §§ i det vid betänkandet fogade författningsförslag.

Ordet lemnades, enligt förut skedd anteckning, till

Herr Jöns Pehrsson: Det egna förhållandet har inträffat, att jag är kanhända den enda af landtrepresentanterna, som bekämpar Utskottets föreliggande förslag. Detta kan jag icke hjälpa, men jag vill åtminstone så godt sig göra låter gifva skäl för mina åsikter; och då jag för sådant ändamål redan förut en gång uppträdt, så kunde jag icke hafva behöft ytterligare besvara Kammaren, såvida icke några af de föregående talarne dertill uppfordrat mig genom sina yttranden. Isynnerhet tycktes den värde uddevallarepresentanten finna ett nöje i att antingen missförstå eller eljest misstolka mina yttranden. Jag sade icke, såsom han uppgaf, att revisorerne skulle borttaga hela vinsten. Det kunna de ju icke göra, enär här tydligt och bestämdt i 18 § säges hvad de skola hafva i ersättning för sitt besvär; men hvad jag sade var, att en stor del af vinsten skulle åtgå till aflöning åt de fem revisorerne, och detta läser ingen vilja bestrida. En annan anmärkning emot mig var att jag hade sagt, att här endast vore fråga om vinsten å bränvinshandeln. Nåväl, detta vidhåller jag, ty här står med tydliga ord taladt om den nettovinst som uppkommer för bolag på grund af detsamma medgifven rätt till bränvinsförsäljning i stad, och jag hemställer huruvida en jurist, som hade att afgöra en i detta hänseende uppkommen tvist, skulle kunna på annat sätt tolka denna lagtext, förutsatt att den vore gällande; på sin höjd skulle han säga: nog ser jag att Riksdagens mening varit att *all* vinsten skulle tagas, såväl af bränvinsförsäljningen som af den öfriga spirituosa försäljningen, men hvad här står med klara ord föreskrifvit hafva vi svårt att gå ifrån. Jag anser derföre att man i stället för "bränvinsförsäljning" borde sätta ett annat ord t. ex. "försäljning af bränvin och andra spirituösa drycker", på det ingen otydlighet måtte ega rum.

Beträffande bolagens sätt att komma åt rättigheterna vill jag nämna, hvad som åtminstone för staden Lund är konstateradt, att der bildade sig två eller tre bolag som öfverbjödo hvarandra för att få öfvertaga bränvinshandeln. Huruvida bolagsmännen inom det ena voro hederligare och mera ansedda personer än inom det andra, eller om det ena bestod af flera eller färre stadsfullmäktige än det andra, har jag mig icke så alldeles bekant; alltnog, det bolag, som bjöd minst, blef antaget.

Hvad åter sjelfva principen angår, så läser väl icke med säkerhet kunna förutsägas, huruvida sedligheten skulle blifva mera befrämjad i det

ena eller andra fallet, antingen minuthandeln med bränvin ställes på bolag, eller, som mig synes lämpligare, på enskilda försäljare till det antal som af Konungens Befallningshafvande och kommunalstyrelsen för hvarje ort pröfvas skäligt. Deremot anser jag det vara ganska nyttigt, att den egentliga utskänknigen eller krogrörelsen hvilar i bolagens händer, ty då kan ett patriotiskt bolag tillsätta sådana världhusvärdar, som lemna bästa garantien för ordning och skick.

Med afseende på den förespeglade fördelen för landtkommunerna af att föreliggande förslag antoges, emedan landstingen och hushållningssällskapen då skulle få del af vinsten, vill jag endast säga, att jag icke tror det landrepresentanterna just *derför* skola vara så angelägna att bifalla detsamma.

För egen del fortfar jag att yrka afslag åt punkten.

Herr Helander: Jag hade först tänkt att uppehålla mig vid den alldeles nya rättsgrundsats Bevillnings-Utskottet här uttalat, att nemligen den ena får tillägna sig hvad den andre förtjenat, men, då redan några föregående talare fäst sig vid denna sak, behöfver jag derom endast tillägga några få ord.

På grund af det monopol, som ansågs besittas af bränvinsförsäljningsbolagen i städerna i afseende på bränvinshandeln, har Friherre Fock icke endast försvarat nämnda grundsats, utan i det närmaste byggt hela sitt resonnement i förmiddags på tillvaron af ett sådant monopol. Men både grundsatsen och byggnaden tror jag måste ramla, om man besinnar att detta monopol i själfva verket alls icke existerar, ty förhållandet är ju att bolagen i städerna icke hafva hvarken minut- eller parti-handeln med bränvin. Bifölles det nu föreliggande förslaget, så skulle minuthandeln visserligen komma till bolagen, men likväl icke parti-handeln. I alla händelser skola bolagen alltid hafva att utvärda en svår täflan med dem, som på grund af burskap innehafva rätt till bränvinsförsäljning, och af hvilka en eller flere finnas i hvarje stad. För den händelse någon skulle tänka att dessa burskapsrättigheter icke äro af någon betydelse, ber jag få upplysa beträffande en af de städer, jag har äran representera, att utskänknigen å ett derstädes på grund af burskap drifvet näringsställe varit vida större än på alla de öfriga utskänkningsställena tillsammantagna; för närvarande utöfvats dock denna rättighet icke särskildt, emedan innehafvaren tillika med åtskilliga andra personer bildat ett bolag, som öfvertagit all utskänkningsrörelsen i staden. Rörande sistnämnde bolag ber jag särskildt få upplysa, att detsamma, som icke är af samma beskaffenhet med det i Göteborg befintliga, har så tillställtt, att vi äro ganska nöjda med anordningarne, och af bolagets räkenskaper, som blifvit uppvisade, hafva vi funnit, att bolaget nöjer sig med en måttlig vinst. Skulle emellertid burskapsegaren hafva utöfvat sin rättighet särskildt, och dessutom det nu föreslagna stadgandet om vinstfördelningen varit gällande, så hade detta bolag omöjligen kunnat existera, emedan naturligtvis till bolagsmännen ingenting blefve öfrigt när landsting, hushållningssällskap och *staden* sig emellan delat handelsvinsten, och samma tror jag förhållandet skulle vara i andra landsortsstäder, med undantag måhända af sådana städer som Göteborg. Att man i den sistnämnda staden skulle

finna Utskottets förslag antagligt och godt, undrar jag alldeles icke på, ty såsom bekant utgör Göteborg ett särskildt landstingsområde och således skulle man der endast gå miste om den femtedel af vinsten, hvilken tillföller hushållningssällskapet.

Skulle detta förslag antagas, så blefve det ganska svårt, om icke omöjligt, att ordna bränvinsutskänknigen i städerna på ett tillfredsställande sätt, ty då komme all utskänknigen att gå på auktion, och jag förmodar att många af Kammarens ledamöter hafva sig bekant, huru det vid sådana auktioner tillgår. Spekulanterne känna ganska väl till hvarandra och öfverenskomma ej sällan att icke bjuda öfver hvarandra, och sålunda bortauktioneras rättigheten någon gång för ett ganska ringa belopp, till nackdel både för staden, för landstinget och för hushållningssällskapet; och att sedermera närmare kontrollera utskänkningrörelsen blefve då synnerligen svårt, hvilket erfarenheten ock visat.

Jag vill icke längre upptaga Kammarens tid, utan förenar mig med dem, som ansett den föreslagna förändringen hvarken nödig eller nyttig, och kommer således att rösta för afslag å denna punkt.

Herr Philipson: Då här uttalats den åsigt, att Göteborgs stad skulle befinna sig i ett undantagsförhållande till det öfriga landet, emedan den utgör ett särskildt landstingsområde, och att det icke vore att förundra sig deröfver att man der funne förslaget i nu föreliggande punkt antagligt, då det icke ifrågakomme, att staden skulle afstå mer än en femtedel af vinsten, nemligen åt hushållningssällskapet, så vågar jag för min del bestrida att denna omständighet utgör någon särskild anledning för det samhälle, jag har äran tillhöra, att söka medverka till den reform i bränvinslagstiftningen, som åsyftas. Göteborg har förut bildat sitt utskänkingsväsende på den enda riktiga grundval, på hvilken sådant bör byggas, enär man nemligen genom detsamma velat åstadkomma något nyttigt och gagneligt samt i främsta rummet befrämjande af sedligheters och ordningens intressen; och, mine Herrar! då här blifvit yttrad att dessa intressen väl kunna befrämjas genom bränvinsutskänknigen, men ingalunda genom bränvinsminuthandelns öfvertagande af bolag, så vill jag fästa uppmärksamheten på, att detta är ett stort misstag. Genom minuthandelns ordnande på ett riktigt sätt, som här är föreslaget, kan man nemligen i väsentlig mån minska superiet, som deremot befrämjas, när den enskilde handlanden drifver sin rörelse endast för egen vinning. Ett sådant ordnande är så mycket angelägnare, sedan minimum för minuthandel med bränvin blifvit bibehållet vid en half kanna, ty det är just den s. k. salning, som i minuthandelsbodarna bedrifvits, som väckt det allmänna missnöjet. Denna salning tillgår så, att en person går in i boden och köper bränvin i flera småflaskor om sammanlagdt en half kannas rymd, samt sedan på gatan utdelar flaskorna till kamraterne, hvilka uti närmaste portgång tömma dessas innehåll. En sådan uppenbar salning skulle icke längre kunna ega rum, om minuthandeln vore öfverlåten på ett försäljningsbolag, ty då utlemnade icke detta varan på sådana småkärl och befrämjade följaktligen icke superiet i samma grad, som nu sker genom salningen.

Under de år då bränvinslagstiftningen medgaf jemväl minuthandelns

öfvertagande af bolag, ifrågasattes inom Göteborg att bilda ett sådant bolag dels särskildt och dels i förening med utskänkningen, men, såsom stadsfullmäktig, ansåg jag mig för min del böra motsätta mig detta, emedan följden syntes mig skola blifva, att den del af stadens köpmän, som icke sysselsatte sig med egentlig bränvinshandel, men, såsom idkande försäljning af viner och utländska spritdrycker, voro i behof af minuthandelsrättigheter, derigenom skulle lida ett stort intrång i sin handel. Denna olägenhet är nu afhjelpat genom den redaktion Bevillnings-Utskottet föreslagit i en annan paragraf, som nu icke är föremål för behandling, nemligen den 21:sta, hvarigenom det åt bolagen medgifves att, efter pröfning af Konungens Befallningshafvande, öfverlåta en del af sina utminuteringsrättigheter på annan person, hvilket stadgade jag anser vara i högsta grad nödvändigt för att i stora samhällen kunna åstadkomma den egentliga bränvinshandelns öfvertagande af bolag.

Här har emellertid i förmiddags icke varit så mycket taladt om medgifvandet åt städerna af denna rätt att sjelfva ordna bränvinsutminuterings- och utskänkningsväsendet inom sig, utan fast heldre har man fäst sig vid den i andra momentet af förevarande punkt föreslagna vinstutdelningen. Man har ogillat och nära nog såsom *kommunism* stämplat denna bestämmelse, att bolagen skulle afstå en del af sin *vinst* åt landstingen och hushållningssällskapen. Hade man i stället användt ordet *kommunalism*, så hade det kanske varit på sin plats, ty här är verkligen fråga om att åstadkomma något gemensamt för stad och land. Man har helt enkelt icke velat betrakta detta bolagens öfvertagande af bränvinsminuthandeln såsom föremål för spekulation, utan endast såsom ett medel för befrämjande af det stora ändamålet. Lagstiftningen har icke velat tänka sig bolagen annorlunda än såsom en kommunal institution, och då frågar jag, är det icke i sin ordning att vinsten delas emellan de särskilda kommunala institutionerna. Att Göteborg bildar ett landstingsområde för sig inverkar på mig icke det ringaste och kan icke heller göra det, enär Göteborg på samma gång har att ensamt bestrida sådana kostnader, som de städer, hvilka deltaga i landsting, icke behöfva omedelbarligen vidkännas.

Den af några talare förordade reservationen, afgifven af Herr Hammar, tror jag skulle blifva för bolagens verksamhet i högsta grad hämmande och i många fall ruinerande. Enligt reservantens förslag skulle nemligen bolagen ovilkorligen vara skyldiga att för det af dem afyttrade kannetalet bränvin erlægga stadgade försäljningsafgifter af respektive 40 eller 25 öre per kanna, alltefter som varan blifvit utskänkt eller utminuterad; men det är alldeles klart att ett bolag, som drifver minuthandelsrörelse, lika litet som den enskilde affärsmannen, kan vara frikalladt från de eventualiteter, som föranledas af fluktuationen i priserna, hvilket desto mera blir känbart i samma mån som bolaget har större verksamhet. Om nu ett sådant bolag uppgjort kontrakt med bränvinstillverkare om leverans, på bestämda tider och efter fastställt pris, af hela sitt årsbehof, så skulle för detsamma medelst bifall till reservationen förlust lätteligen kunna uppstå. Ty, då bolaget förutom försäljningsafgiften, 25 öre per kanna, hade att betala sina förvaltningskostnader, antag att dessa motsvarade fem öre per kanna som säljes, så måste bo-

laget, för att kunna fullgöra sina förbindelser, beräkna sig till godo 30 öre per kanna utöfver inköpspriset. Låt oss exempelvis antaga en kvantitet af 200,000 kannor om år, så måste bolaget följaktligen utöfver kontraktssumman få in 60,000 R:dr, deraf 10,000 R:dr åtgå till förvaltningen och de öfriga 50,000 R:dr till laglig fördelning. Men om efter t. ex. ett halft års förlopp bränvinspriset ginge ner, antag från 1 R:dr 80 öre till 1: 50, så skulle det inträffa, att bolaget, som, i följd af täflan med dels burskapsägande näringsidkare och dels minuthandlare i angränsande kommuner, icke kunde hålla högre försäljningspris än 30 öre öfver det gällande marknadspriset, komme att förlora 30 öre per kanna å den återstående kvantiteten, hvilken förlust delegarne nödgades betäcka ur egen kassa.

Långt ifrån således att, såsom Herr Hammar säger, det icke skulle finnas någon rättsgrund till stöd för Bevillnings-Utskottets förslag, vågar jag påstå att det icke finnes någon sådan för hans förslag.

Men det är alldeles icke nödigt att här tala så mycket om rättsgrunden, enär lagstiftningen ju icke ålägger städernas innevånare att bilda dessa bolag. Vilja städernas innevånare icke göra det, så finnes intet hinder för personer å landet att medverka till befrämjande af ett för landsbygd och stad gemensamt mål; och det bör ej blifva svår att finna härför nitälskande män, helst risken ej är särdeles stor, då i främsta rummet ju alltid nödiga förvaltningskostnader af affären skola utgå, hvorigenom bolaget är i tillfälle att anställa ordentligen aflönade personer till densammas skötande.

Innan jag slutar, vill jag fästa uppmärksamheten jemväl derå, att de af Herr Hammar föreslagna bestämmelserna skulle kunna gifva anledning till andra förvecklingar. Bolagen kunna nemligen tänkas afyttra bränvin i större kvantiteter än 15 kannor per gång, och sålunda jemte minuthandeln äfven drifva partihandel, hvilket ju icke kunde dem förmenas; men då vore just svårigheten att skilja emellan det kannetal, för hvilket de skulle betala försäljningsafgift såsom för minuthandel, och det, för hvilket ingen sådan afgift ifrågakomme.

Jag tror mig med hvad jag anfört hafva gifvit skäl för mitt yrkande, att Utskottets förslag måtte af Kammaren bifallas. Till sist vill jag tillkännagifva att en sådan skrifvelse, som öfrige representanter från Göteborg åberopat, kommit äfven mig tillhanda från dervarande arbetareförening; men har jag så mycket mindre ansett mig böra uppläsa nämnda skrifvelse, som den till innehållet fullkomligt öfverensstämmer med den, som af Herr Hammarberg redan blifvit Kammaren delgifven.

Herr Werner Ericson: De af Kammarens ledamöter, som behagade skänka uppmärksamhet åt mitt anförande i förmiddags, veta att det hufvudsakligen afsåg att ådagalägga, hurusom de af Utskottet åberopade skälen icke stå i sammanhang med sjelfva förslaget. Med afseende dels å hvad Friherre Fock i början af sitt föredrag yttrade, att han icke skulle hålla sig till annat, än som för Utskottet och Kammaren vore fullt känt, och således icke försöka att utforska motiven hos de personer, som i ämnet motionerat, dels ock med afseende på hans löfte att framvisa huru premisses och konklusioner i Utskottets förslag hänga samman, eger jag

grundad anledning att tro, det han härvid afsåg att bemöta hvad jag nyss förut hade yttrat. Visserligen kunna nu många här i Kammaren hålla ganska långa föredrag utan att man fäster synnerlig vikt vid hvad de innehålla; men när Friherre Fock yttrar sig, och synnerligast när det sker i detta ämne, väntar man att få höra något verkligen upplysande, och man har så mycket mera skäl till en sådan förväntan, då han själf uttryckligen säger sig både vilja och kunna försvara den sak, som är i fråga. Jag tror mig likväl kunna ådagalägga, att hans yttrande denna gång icke innehölle en tillstymmelse till upplysning om den sak, han lofvade utreda.

Han sade att grunden till det med nuvarande bestämmelser i ämnet rådande missnöjet vore att söka deruti, att bolagen icke ordentligt erlade de stadgade afgifterna, men att detta missnöje sannolikt skulle upphöra, om bolagen lemnade ifrån sig en del af sin vinst. På rent språk öfversatt skulle detta betyda detsamma som att säga: "lemnens ifrån er en del af edra tillgångar, så slippen I höra detta missnöje!" Jag hemställer till andras bedömande, huru en sådan grundsats lämpligen bör karakteriseras, och går vidare.

Han talade länge om oegentligheten af att bilda bolag, som finge monopolisera någon del af eller hela afsättningen utaf en viss vara, och utbredde sig mycket om hur egentligt detta i statsekonomiskt hänseende skulle vara. Till jemförelsepunkt härvidlag tog han försäljningen af kaffe och socker, men hvartill tjener en sådan sammanställning? Hvem vet icke att här är fråga om en undantagslagstiftning. Denna sammanställning tjener således till intet, om icke att fästa uppmärksamheten å något som icke hör till saken.

Vidare yttrade han, att det allmänna hade rätt att för en sådan monopolisering uppställa vilkor, och vilkoret här vore först och främst att bolagen bildades i sedlighetens intresse. Nå, jag frågar huruvida någon kan säga att bolagen hittills icke verkat i sedlighetens intresse. Visserligen förekommer ett sådant påstående i Herr Lundqvists motion, men det synes der hafva sin grund mera i den ledsna sinnesstämning, hvori motionären blifvit försatt vid tanken på "de betydliga belopp, som stadskassorna åtnjuta" och hvaraf landtkommunernas kassor gå i mistning, än i något verkligen existerande förhållande; och hans slutord, om "de välvisa Herrar stadsfullmäktiges åsigt, att spirituosan, om den säljes genom bolag, blir ett för helsan nyttigt fludium, i stället för att den, om den säljes af enskilda personer, blir ett skadligt", äro, då intet sådant af några stadsfullmäktige någonsin yttrats, både oberättigade och — icke qvicka. Trots Herr Lundqvists påstående om motsatsen vågar jag för min del intyga, att bolagen hittills verkat i sedlighetens intresse.

Friherre Fock sade, att köparne finge erlägga särskilda afgifter, när de handlade bränvin, men jag frågar om icke förhållandet är detsamma vid all handel? Om man betalar för tullafgiften å kaffe eller för försäljningsafgiften å bränvin, så är ju detta i verkligheten aldeles samma sak.

Hvad samme talare nämnde om att bolagen undandra sig att betala skatten har jag på förmiddagen bemött, och nu som då ber jag Herrarne vända denna anmärkning mot de bolag, som så göra, men icke mot andra.

Att bolagen endast hafva att konkurrera med sig sjelfva, må vara en sanning, men icke följer deraf att de skola höja prisen, ty de kunna öka sin vinst vida mer genom att sätta priset lägre, då de nemligen betydligt befordra afsättningen, äfvensom de dessutom kunna taga skadan igen på flera andra sätt såsom genom att hafva dåliga och derigenom billiga lokaler m. m. Dessutom står det ju landtkommunerna fritt att ordna sin bränvinshandel för sig och hålla priserna som de vilja.

Städerna förtjena så mycket på bränvinsförsäljningen, heter det. Men städerna skola äfven bekosta sin rådstufvurätt och vara försedda med en poliskorps för att hålla reda på alla dessa personer, som komma in från landet och ragla gatorna kring.

Men städerna måste ock intressera sig för landstingen och hushållningssällskaperna, heter det vidare. Ja väl, men hvarför föreslår man ej då att städerna skola aflemna någon annan och större del af sina inkomster, ja, lemna dem helt och hållet för samma ändamål, lika väl som den vinst bränvinsförsäljning kan medföra?

“Hvad som är af största vigt“, sade talaren slutligen, “är att rättvisa sker och ingen känner sig tryckt“. Jag frågar hvilken orättvisa här skett, och hvilken som har anledning att deröfver beklaga sig?

Några andra anmärkningar af mindre vigt gjordes äfven, såsom att bolagen skulle göra för låga anbud, om de icke hade konkurrenser; men om Konungens Befallningshafvande skulle finna anbuden för låga, så äro de icke tvungna att antaga dem. Öfriga saker vill jag nu förbigå, men jag hemställer om det kan anses vara för frågans goda lösning fördelaktigt att genom deklamatoriska ansträngningar framhålla de missbruk, som förut i städerna och på landet egt rum; jag frågar om det kan vara lämpligt att, i stället för att använda medel, som ligga nära till hands, begagna sig af sådana affägsna argument, som egentligen till intet annat tjena än att öka den redan förut tillräckligt stora animositeten mellan stad och land.

Jag yrkar fortfarande bifall till Herr Hammars reservation.

Herr von Schoultz: På de skäl och grunder, som under denna öfverläggning af flere talare anförts för bifall till Bevillnings-Utskottets förevarande förslag, anser äfven jag, att detta förslag bör godkännas.

I öfrigt har äfven till min kännedom kommit den omnämnda petitionen från Göteborgs arbetareförening, hvars intresse i sedligt hänseende för frågans lösning är så lifligt.

Jag förbiser ingalunda vigten af de skäl, som åtskillige talare här framhållit till förmån för Herr Hammars reservation, men jag tror, att ett exempel, som af min ärade medrepresentant från Göteborg, Herr Philipson, nyss blifvit anfördt, i detta fall är temligen talande. Jag instämmer således i yrkande om bifall till Bevillnings-Utskottets förslag i denna punkt.

Herr Lothigijs: Ett yttrande, framställt på förmiddagen af en ledamot af Bevillnings-Utskottet på stockholmsbänken och nu nyss återkalladt i vår erinran, har föranledt mig att begära ordet.

Förut under denna öfverläggning hade bland annat blifvit anfördt, att den pröfningsrätt af anbud från minuterings- och utskänkningsbolag i städerna, hvilken ålåge Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, vore tillräcklig garanti derför, att den erbjudna afgiften någorlunda motsvarade det kannetal bränvin, som af bolaget försålles. För att ådagalägga, att denna garanti vore otillfredsställande, åberopade den nämnde utskottsledamoten ett exempel, nemligen att, då för utskänkningsbolaget i en stad i Skåne med omkring 10,000 innevånare, utginge en afgift af öfver 26,000 R:dr, så betalte deremot utskänkningsbolaget i en närbelägen stad, en residensstad, med en befolkning af 16,234 personer, en afgift, som endast uppginge till emellan 6,000 och 7,000 R:dr.

Mot riktigheten af denna uppgift, grundad på officiella handlingar, har jag visst icke något att anmärka, men då uppenbart är, att den ärade ledamoten af Bevillnings-Utskottet med sistnämnda stad menade Carlskrona, anhåller jag få meddela Kammaren en upplysning, hvilken torde förklara, hvarföre utskänkningsafgiften derstädes blifvit bestämd till ett jemförelsevis lågt belopp.

Såsom medlem af landstinget och hushållningssällskapet i Blekinge har jag haft tillfälle inhemta, att, innan Carlskrona utskänkningsbolags anbud underställdes Konungens Befallningshafvandes pröfning, bolaget förbundit sig att till hushållningssällskapet och landstinget utbetala en femtedel för hvardera af hela behållningen å bolagets rörelse. Om härutinnan möjligen egt rum någon inskränkning, afseende att bereda bolaget skälig ersättning för besvär och risk, kan jag för tillfället icke uppgifva, då jag icke haft anledning förmoda, att denna specialfråga skulle blifva föremål för diskussion, och jag i detta fall ej vågar bestämt lita på mitt minne, men hvad jag kan säga är, att landstinget och hushållningssällskapet, långt ifrån att klandra att utskänkningsafgiften i Carlskrona skulle blifvit satt för låg, fast hellre städse uttalat sin belåtenhet med det sätt, hvarpå utskänkningsrörelsen och fördelningen af den deraf härflytande vinst varit ordnad. Arrangementet emellan utskänkningsbolaget i Carlskrona samt länets landsting och hushållningssällskap är således fullt eller åtminstone hufvudsakligen öfverensstämmande med det sätt för ordnande af förevarande angelägenhet, som Bevillnings-Utskottet nu föreslagit till allmän lag, och det är uppenbart att då, såsom jag förut nämnt, landstinget och hushållningssällskapet erhålla hvardera sin femtedel af bolagets hela behållna vinst, det varit fullkomligen likgiltigt, om skatten uppgått till högre eller lägre belopp och att således Konungens Befallningshafvande, som antagit bolagets erbjudande med det vilkor, att landsting och hushållningssällskap erhöle hvardera en femtedel eller åtminstone inemot en femtedel af hela behållningen, ej haft anledning att afslå det anbud, som från detta utskänkningsbolag inkommit, äfven om, hvad jag dock ej har mig bekant, den af bolaget erbjudna afgift kunnat synas vara lägre, än som motsvarade det kannetal bränvin, bolaget antagligen komme att försälja, helst det tydligen varit förmånligare för såväl staden som landstinget och hushållningssällskapet att få utskänkningsrörelsen ordnad på sätt som skett, än om densamma öfvertagits af enskilda personer, som sjelfva behållit vinsten.

Det är denna upplysning, jag, med anledning af Herr Friherre Focks yttrande, velat meddela.

Herr Rylander: Denna öfverläggning har tydligen gifvit vid handen, att Bevillnings-Utskottets föreliggande förslag väckt mycken ovilja hos städernas härvarande representanter. En bland dem har sålunda beskyllt Utskottet för orättvisa, obillighet och en annan för kommunism. En tredje representant har funnit passande att anfälla och smutskasta en gammal, aktad representant här i Kammaren. På något dylikt vill jag dock ej svara, ty det är icke svar värdt och hoppas att den det riktats emot äfven föraktar att derå svara.

Hvarifrån härleder sig nu denna stora ovilja? Anledningen dertill är för mig ej lätt att fatta, då jag ej kan föreställa mig annat, än att genom sagde förslag städerna erhålla en större rätt att efter godtfinnande ordna bränvinsutskänknigen och bränvinshandeln, än de ega för närvarande. Måhända kan dock orsaken till motståndet vara att söka i den omständighet, att bränvinsbolagen i städerna hädanefter ej kunna undandraga hushållningssällskapen och landstingen deras behöriga andel af bolagens vinst på denna rörelse. Äminstone ser det så ut.

För öfrigt får jag bekänna, att jag, för min enskilda del, skulle hafva föredragit ett annat sätt för ordnandet af denna angelägenhet, än Utskottet ansett lämpligt. Jag anser nemligen det vara orätt, att bolag få monopolisera bränvinshandel i städerna. Jag har ändock bestämt mig för Utskottets förslag, enär man framhållit, hurusom det skulle vara orättvist att ej låta städerna fritt få ordna bränvinsförsäljningen i sedlighetens intresse. Jag har gifvit vika för detta skäl, som jag ej kunnat undgå att tillerkänna en viss vikt och fördenskull, såsom sagdt är, biträdt den åsigt, som Utskottet här velat göra gällande. Här af framgår ock, att förslaget har sin egentliga grund i välvilja för städerna, och jag hade också trott, att man borde uppfatta det på samma sätt och ej såsom här skett från vissa håll.

Hvad åter beträffar Herr Hammars reservation, kan jag icke annat än på det kraftigaste motsätta mig dess antagande. Den innehåller visserligen, att skatten skall betalas för hvarje kanna bränvin, som försäljes. Nu är skatten bestämd till 25 öre per kanna bränvin; men hvad hindrar bolagen, som hafva monopol på försäljningen, att stegra priset så mycket, att skatten i verkligheten kommer att utgöra t. ex. 1 R:dr per kanna. Jag kan därför ej gilla ett förslag, som kan möjliggöra ett sådant förfarande. Af de skäl, jag nu i korthet anført, har jag sålunda slutit mig till Bevillnings-Utskottets förslag i denna punkt och anhåller om bifall till detsamma.

Herr Uhr: Den gamla striden fortfar än i dag endast med den skilnad, att, då den förut fördes mellan borgare- och bondestånden, den nu utkämpas mellan städernas och landsbygdens representanter. Det torde vara bekant att, för att få slut på dessa ändlösa och obehagliga tvister, fråga blef under den gamla ståndstiden väckt, att indraga hela försäljningsskatten till staten, men det gick icke. Sedermera föreslogs att fördela denna skatt efter folkmängden på länens inneväpnare, men äfven

detta förslag hade icke framgång. Då hittade man på projektet, att en femtedel af denna skatt skulle af städerna utbetalas till hushållnings-sällskapen.

När denna fråga behandlades, hette det, att förslaget vore orimligt, och att städerna skulle gå under, om det bifölles. Sedermera har dock blifvit städerna ålagdt att utgifva ännu en femtedel till landstingen, och ingen stad har ännu gått under för det.

Jag har egentligen begärt ordet med anledning af Herr Helanders yttrande angående bränvinsförsäljningen i den stad, der han är bosatt och hvilken han här representerar. Jag råkar att äfven hafva någon reda på förhållandet i antyddä hänseendet uti nämnda stad, och jag har derigenom för min del endast funnit mig ytterligare styrkt i min åsigt om lämpligheten att godkänna, hvad Bevillnings-Utskottet här föreslagit. I den omförmälda staden skedde tvänne utdelningar af bränvinsutskänk-ningsmedel. Den första utdelningen egde rum, sedan det i staden bil-dade bolaget fått rättigheten till minutförsäljning af bränvin sig tillerkänd, och att afgiften var beräknad efter ett mycket för lågt kaunetal, visar sig deraf, att kort derefter blef en utdelning N:o 2. Af denna utdelning fick staden sin behöriga del och hushållningssällskapet sin andel, ty de hade båda kännedom derom, men landstinget fick icke 2 öre. Det visste ingenting om, att en sednare utdelning var afsedd att göras, och att det hade rätt att taga del i den. Från möjligheten till en sådan förlust är emellertid landstinget skyddadt genom det förslag, som här föreligger Kammaren, ty enligt detsamma är äfven landstinget berättigadt att komma i åtnjutande af sin anpart af utdelningen N:o 2, d. v. s. af den behållna vinst, som bolagets rörelse lemnat. Man har sagt här, att städerna skulle gå under, om de icke finge oafkortadt disponera öfver denna inkomst, ty de hade att vidmakthålla gas- och vattenledningar samt parkanläggningar; de hade för dessa ändamål iklädt sig skulder, hvilka de icke kunde betala, om de icke fingo behålla denna inkomst. Ja, mine Herrar, vi se nog, hurudana dessa parker äro i städerna. Auläggningarne i och för sig äro visserligen ganska vackra, men när man kommer in i dem, kan man dock icke undgå att träffa på här och der små krogar. Således finner man dessa parker äfven hafva ett annat syftemål än att erbjuda en veder-qvickande tillflykt från stadens qvalm. I afton har till och med blifvit sagdt, att af bränvinsförsäljningsmedlen borde bestridas kostnaden för gatlysningen och aflöningen af den polis, som måste finnas för att hålla reda på dessa öfverlastade personer från landet, som ragla omkring på stadens gator. Både polis och gatlysning kunna, det förnekar jag ej, vara goda att hafva för en stackars bonde, som i fyllan och villan eljest kunde göra sig illa, men just den öfverdrifna förplägning, han intagit i staden, visar tillräckligt, att han med sina pengar från landet bidrager till bola-gets vinst, och det är väl då icke för mycket, att någon ringa del af denna vinst kommer landet till godo.

Jag kan således icke annat än tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Carl Ifvarsson: Det är ingenting ovanligt, då fråga är om bränvinslagstiftningen, vare sig den afser tillverkningen eller försäljningen

af denna vara, att öfverläggningen blir något långvarig för att icke säga långträdig. Denna erfarenhet från föregående riksdagen har äfven nu bekräftat sig med hänsyn till det förslag till förändringar i försäljningslagen, hvilket nu föreligger till pröfning af Kammaren. Jag hade förden skull föresatt mig att ej deltaga i debatten rörande några af de frågor, som innefattas i detta betänkande, enär jag funnit, att derom blifvit tillräckligt taladt ändå. Enär emellertid, att döma af de yttranden, som afgifvits, meningarna här visa sig så delade derom, huruvida det förslag, som blifvit af Utskottet framställt i den nu föredragna punkten, bör godkännas eller icke, har jag ansett mig böra tillkännagifva, huru jag kommer att rösta, i fall omröstning skulle ega rum, hvilket jag tror kommer att ske. Jag vill derföre hafva sagt, att jag för min del yrkar bifall till Utskottets förslag, enär detsamma, enligt min öfvertygelse, ländar till gagn så väl för städerna som för landet. Jag har för min del ej kunnat uppfatta berörda förslag såsom åsyftande något annat än att hufvudsakligen söka åstadkomma en redlig tillämpning af hvad lagen redan innehåller. Ett sådant mål har jag icke hört någon motsätta sig, och jag tror, att, om ock genom det föreslagna stadgandet städerna blifva ålagda att aflemna en del af den vinst, de skörda af bränvinsrörelsen, det är lika nödvändigt att gå in derpå för städerna som för landet. I annat fall kunde det hända, att staten komme att förbehålla sig hela den inkomst som städerna, hushållningssällskapen och landstingen af bränvinsförsäljningsafgiften för närvarande åtnjuta. Med anledning af dessa omständigheter och på det att, om frågan nu skulle falla, jag ej må beskyllas att hafva dertill bidragit genom att biträda deras mening, som yrka afslag, har jag, såsom sagdt är, velat förklara, att jag för min del godkänner det förslag, Bevillnings-Utskottet framlagt i den nu föredragna 17:de punkten.

Herr Wedberg: Jag har begärt ordet med anledning af ett yttrande, som nyss fälldes af en talare på vestgötabänken. Han förklarade nemligen, att han trodde sig finna orsaken till den enhällighet, hvarmed städernas härvarande representanter uppträdde emot Bevillnings-Utskottets föreliggande förslag, vara att söka i begäret hos städerna att undandraga landsting och hushållningssällskap den andel af behållningen å bränvinsförsäljningen, som rätteligen borde dem tillkomma. Jag ber få säga den värde talaren, som funnit lämpligt framställa en dylik insinuation, att han emellertid fullkomligt misstagit sig i sin förmodan, och jag hemställer till honom sjelf, huruvida de, som i stället förorda Herr Hammars förslag, verkligen kunna anses vilja undandraga landtkommunerna och landstinget någon inkomst i det hänseende, hvarom nu är fråga, då ju detta förslag klart och tydligt innehåller, att skatt skall betalas för hvarje kanna bränvin, som försäljes. Man vill endast häfda och upprätthålla en princip, hvars helgd utgör vilkoret för ett betryggadt förvärf, och förhindra att inom Sveriges representation skall kunna göra sig gällande och derifrån med Riksdagens sanktion spridas öfver landet en sats, som innebär, att allmänheten skall vara berättigad att granska ställningen inom den enskildes affärsrörelse och taga del af den vinst, han genom sitt arbete sig förvärfvar. Ty detta är helt enkelt den lära, som Bevillnings-Utskottet

här predikar. Om bolagens förluster talas deremot ingenting, den anser troligen Bevillnings-Utskottet, att bolagen ensamne skola vidkännas. Inom de större städerna med deras talrikare befolkning och betydliga rikedom kan det väl vara en jemförelsevis lätt sak för ett dylikt bolag, som nu åsyftas, att drifva sin rörelse så, att behållning uppstår. I de mindre städerna är det ej så. Der måste bolaget noga se upp, om det ej skall göra förlust, och det är, såsom sagdt blifvit, icke förlusten, som landsting och hushållningssällskap skola, enligt Utskottets förslag, komma att vidkännas, utan *vinsten* allena.

För öfrigt får jag nämna, att jag icke rätt kunnat förstå, hvad en talare och ledamot af Bevillnings-Utskottet mot slutet af förmiddagens sammanträde yttrade om det oegentliga uti att monopolisera den mindre bränvinshandeln i ett bolags hand. Detta är ju ett fullkomligt misstag. Det finnes knappast någon enda stad, som icke har en eller annan burskapsägande schweitzare, hvilken täflar med bränvinsbolaget och, efter hvad jag tror, hafva äfven gästgifverierna på många ställen rättighet att försälja bränvin.

Densamme värde talaren förmenade äfven, att missnöjet emot bolagen skulle försvinna, om det förevarande förslaget antoges. Äfven i detta hänseende befarar jag, att han misstagit sig. Jag tror för min del icke, att det omordade "missnöjet" skall försvinna, förr än hvarje socken, ja, måhända först då hvarje person inom den, får sin beskärda andel af den vinst, som bränvinsförsäljningen må lemna bolaget i staden.

Samme ledamot af Bevillnings-Utskottet har äfven anført exempel å tvänne städer, af hvilka den ena med en folkmängd af 10,000 personer erlade en utskänkningsavgift af närmare 27,000 R:dr, men den andre med omkring 16,000 innevånare betalade en sådan avgift till belopp af endast 6,500 R:dr. Detta är emellertid ett förhållande, som beror på vederbörande Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att förekomma, och det hade varit intressant, om den värde talaren velat framlägga *flera* sådana exempel till upplysning för flera landshöfdinge-embeten, så att något dylikt ej sker hädanefter. Ty säkert är, att, om försäljningsavgiften i någon stad varit bestämd för låg, en förnyelse af ett dylikt missförhållande icke kommer att ega rum, sedan uppmärksamheten blifvit fästad å detsamma.

Då jag nu förordar Herr Hammars reservation, ber jag Herrarne således vara öfvertygade derom, att jag gör detta endast för att upprätthålla den rättsgrund, som förbjuder hvarje främmande person att komma till mig och säga: ni skall lemna från eder den behållning, som edra böcker utvisa, att ni haft i eder handtering." Denna sats är mycket farlig. Bevillningsförordningen bestämmer, att man skall erlägga skatt till staten i mån af den verkliga inkomst man har, men jag undrar, huru man skulle finna sig vid om bevillningsberedningen för hvarje år komme och tillsatte revisorer för granskning af den enskildes räkenskaper för att derefter uttaga skatter.

Jag instämmer med dem, som yrkat bifall till Herr Hammars reservation och anhåller hos Herr Talmannen om proposition i sådan syftning.

Herr Rylander: Jag ber om ursäkt, att jag ännu en gång tager till ordet, men jag har fått särskild anledning dertill af ett mig nyss

tillhandakommet telegram, hvilket gifver en egendomlig inblick i förhållandet med dessa bränvinsbolag i städerna. I dag har i Örebro hållits auktion å en enda af de försäljningsrättigheter, hvilka finnas i staden. Den har blifvit inropad af en enskild person mot en afgift af 32,500 R:dr, och det märkliga härvid är, att de öfriga nio utskänknings- och två minuthandelsrättigheter som finnas i staden, blifvit öfvertagna af bolag för ett belopp af endast 11,500 R:dr. Hvad skall man härom säga? Saken ser misstänkt ut, och man skulle möjligen kunna föreställa sig, att detta bolag hade något understucket med sin låga beskattning.

Jag har endast önskat meddela dessa upplysningar.

Herr Abr. Rundbäck: Den värde talaren på Hallandsbänken förklarade, att, om man icke nu går in på, hvad Bevillnings-Utskottet föreslagit, det lätt skulle kunna hända att landsting, hushållningssällskap och städer komma att gå miste om den inkomst, de nu åtnjuta af bränvinsförsäljningen. Deremot har jag för min del alldeles ingenting att invända, emedan jag tror att så kommer att ske förr eller senare. Först och främst kan detta inträffa genom antagande af förändrade grunder för beskattningen; med afseende å hvilken efter mitt förmenande aldrig någon fullt rationel grund kan uppställas så vida den icke lägges på *tillverkningen*, så att den rike och den fattige får betala lika mycket för det bränvin de förtära. Vidare då en gång statsinkomsterna komma att förminska, om det förslag, som blifvit framställt med ett sådant resultat till följd, går igenom samt vi, såsom jag hoppas, dertill erhålla ett betryggande försvar, som kostar vida mer än det nuvarande, *hvarifrån* skall staten taga penningar, om icke *denna* utväg står dem till buds. Jag har således ingenting att invända emot det påståendet, att bränvinsafgiften möjligen snart nog indrages till statsverket. Jag vill endast, att, under den antagligen korta tid som förflyter, innan detta sker, vi icke må kasta oss in på orätta vägar. Det är *detta*, som jag satt mig emot och detta jag menat, då jag yttrat att jag icke ville godkänna det.

En ledamot från Vestergötland, hvilken äfven är medlem af Bevillnings-Utskottet, uttalade nyss den förmodan, att städernas representanter motsatte sig förslaget, derföre att städerna fortfarande måtte kunna undandra sig att lemna landtkommunerna deras behöriga andel af bränvinsskatten. Ett sådant beteende finner jag skamligt. Det bör ovilkorligen rättas, der det tilläfventyrs eger rum, samt i allt fall omöjliggöras för framtiden. Jag kommer fördenskull att rösta för bifall till Herr Hammars reservation.

Densamma landsortsrepresentanten anförde äfven såsom ett argument för Utskottets förslag, att bolagen, sådana de nu äro danade, monopolisera all bränvinsförsäljning i städerna och hafva en oskäligen vinst. Han upp-gaf likväl icke, huruvida det vore antagligt att detta förhållande skulle förändras, derföre att andra delade nämnda vinst.

För min del tror jag, att monopoliet kommer att hädanefter likväl som nu hvila i deras händer, i hvilket fall det anförda skälet förfaller.

En värd representant på Göteborgsbänken förklarade, att det uttryck jag på förmiddagen användt om Utskottets förslag, då jag kallade det kommunistiskt, skulle vara oriktigt, och att det i stället borde hafva he-

tat kommunalt. Jaså, idkande af bränvinshandel skulle alltså vara en kommunal angelägenhet. Det skulle således vara en lämplig uppgift för *kommunen* att sysselsätta sig med denna visserligen hvarken så treffliga eller hederliga handtering. Nej, såsom kommunal tror jag icke att den kan rubriceras, men att den har en stark bismak af kommunism vidhåller jag, emedan staten icke har rätt att anamma frukten af den enskildes mödor och ansträngningar. Staten har rätt att taga skatt i mån af den behållna inkomsten, men icke mera; gör den det, så är den lika berättigad dertill som tjuften. Densamme talaren från Göteborg framhöll vidare, att ett antagande af Herr Hammars reservation skulle föranleda dertill, att bränvinsbolagen icke kunde stå risken, ifall de uppgjort leveranskontrakt, som förorsakade dem förluster. Men förhållandet är ju alldeles detsamma, om Utskottets förslag godkännes: bolagen måste väl ingå leveranskontrakt äfven då och likaväl löpa risken. Men, mine Herrar, man har här intagit i förslaget en ny illustration till rättsgrundsatsen, genom den bestämmelse att landsting och hushållningssällskap väl skola vara berättigade att dela vinsten, men icke hafva någon som helst skyldighet att äfven dela förlusten af försäljningsrörelsen.

Han yttrade slutligen, att dessa bolag drifva till en del äfven parti-handel, och att för denna del af rörelsen de äro befriade från skatt. Ja, mine Herrar, så göra nästan alla handelsbolag, men jag frågar, om detta förhållande kan utgöra någon rimlig anledning för staten att fränhända bolagen hela den behållning, de förvärfva sig på denna del af sin verksamhet.

Jag yrkar fortfarande bifall till Herr Hammars reservation.

Herr Gumælius: Jag hade beslutat mig för att icke yttra mig vid denna punkt, men då jag fick höra min hemort så der direkt angripas af en föregående talare, ansåg jag det för min skyldighet att begära ordet för att lemna de upplysningar om förhållandet derstädes, som kunde stå mig till buds. Jag har hos samme talare enskildt sökt underrättelse om det förhållande, han omnämnde i så klandrande ordalag; jag har begärt få se det återopade telegramet, men han svarade att han ej ville visa det, icke ville lemna mig begärd upplysning, och jag saknar alltså ledtråd för att, med anlitande af min kännedom om person- och lokalförhållanden i hemorten, kunna bedöma det märkliga sakförhållande, som uppgifvits. Jag vill emellertid tillåta mig något redogöra för bränvinsförsäljningsförhållandena i Örebro.

Det finnes först och främst i Örebro tvänne s. k. borgerliga bränvins-utskänkningsrättigheter, af hvilka den ena, såsom af gammalt drifvande en stor rörelse, lemnar i arrende, någon hyresersättning deri inberäknad, det betydliga årsbeloppet af omkring 15,000 R:dr, som ett särskildt för denna rättighets utöfvande sammansatt bolag betalar till enkan efter denna rättighets innehafvare. Vidare har under de sednaste åren uppkommit en annan borgerlig rättighet, som visserligen förut existerat, men hvars innehafvare icke förstått, att han kunde begagna sig af densamma. Äfven denna rättighet lär nu vara utarrenderad för ett icke så obetydligt belopp, några tusen R:dr, säges det. Återstoden af bränvinshandelsrättigheterna i staden,

staden, med undantag af en tredje sjelftagen rättighet utöfvad af en i Stockholm bosatt firma och förut under denna dags öfverläggningar härstädes bringad på tal, har under sednare åren varit upplåten åt ett "bolag". Detta har för den del af bränvinshandeln, som de borgerliga rättigheterna lemnat öfrigt, betalt icke precis det belopp, som den föregående talaren uppgifvit, men dock ej mycket högre; och jag kan tillägga, att bolagets affär, som från förstone ingalunda betraktades som lockande, under omsorgsfull skötsel bedrifvits med framgång och vinst.

Den ärade talaren anförde enligt ett telegram, att en enda af de många bränvinshandelsrättigheterna i Örebro i dag skall hafva blifvit försåld på auktion och betald med 130,000 kannors skattebelopp, af honom beräknadt till 32,500 R.dr, förmodligen för hvartera af de tre år auktionen afsåg. Detta kan jag naturligtvis icke bestrida; men det vissa är att, om en sådan försäljning i dag egt rum — och då talaren bestämdt uppgifvit att så är förhållandet, så är jag skyldig att tro honom — så läser inropet knappast kunna hafva gjorts af någon med ortförhållandena och omsättningsutsigterna förtrogen Örebro-bo, om icke möjligen såsom ombud för någon utanför stående spekulant från annat håll; och jag vågar tillägga att det måste vara någonting förknippadt med detta inrop, något som kanske icke rätt väl lämpar sig för att närmare skärskådas; ty det är helt enkelt en orimlighet att, såsom det af densamme talaren uppgafs, en enda försäljningsrättighet bland många sådana i en landsortsstad af måttlig storlek och der det redan finnes tvänne storartadt drifna borgerliga bränvinshandelsrättigheter och jemväl annan täflan i den handteringen, skall kunna lemna en så stor inkomst, att den förmår betala nyssnämnda ofantliga skattebelopp. Mer än en minuthandelsrättighet (de borgerliga rättigheterna naturligtvis oberäknade) finnes icke i Örebro.

Samme värde talare uttrade i sammanhang med denna sin uppgift, att man häraf kunde se, huru städerna, som orden föllo sig, sökte smussla undan från landstingen och hushållningssällskapen hvad dem med rätta tillkomme. Jag förnekar, att några sådana försök skett i den stad, som nyss angreps; jag påstår, att det bolag, som der öfvertagit flertalet bränvinsförsäljningsställen redbart fullgjort kontraktsenliga förbindelser; jag tillbakavisar alltså en dylik beskyllning.

Skall någon förändring ske i de nu gällande stadgandena, så bör denna, i min tanke, gå i den riktning herr Hammar i sin reservation föreslagit, att nemligen bolag för bränvinsförsäljning skall erlægga stadgade försäljningsafgifter för allt det bränvin bolaget finnes, enligt dess räkenskaper, hafva genom utminuterung eller utskänkning försålt, sedan genom en noggrann revision blifvit utrönt, huru mycket som blifvit på det ena eller andra sättet försåldt. Att, der räkenskaperna sålunda undergått klanderfri granskning, likväl framkasta insinuationer mot ett bolag för "smussel", vore att beskylla bolaget för en afsigtlig förfalskning af räkenskaperna, och det bör man väl ändock ha svårt tro, att dessa bolag, vanligen bland sig räknande någre af sina samhällens bästa medborgare, skulle slå sig tillsammans om att föra falska böcker. Man bör åtminstone vara bra säker på sin sak för att uttala sådan förmodan.

Att landstingen och hushållningssällskapen på öret få hvad de skola

hafva af skatten är rätt, men orätt är att de, utan att dela risken, skola få någon del af vinsten å andra rörelsegrenar, som äro ställda i innerligt samband med bränvinshandeln i smått. Om t. ex., såsom förhållandet är i flera af våra mindre landsortsstäder, möjligheten att åstadkomma ett hotell berott på att ett patriotiskt bolag för öfvertagande af bränvinsrörelsen kunnat bilda sig, och sålunda ett bolag uppstått, som i samband drifver både bränvinshandel och hotellrörelse, och om denna sednare rörelse, efter att till en början hafva gått med förlust, ändtligen blifvit uppbringad derhän att den nu lemnar en liten behållning, månne det väl är rätt att den svarberäknelige del af bolagets vinst, som uppkommer genom att hyra ut rum åt resande, genom festtillställningar i hotellet o. d., skall delas med hushållningssällskapet och landstinget. Jag åtminstone kan icke finna någon rättsgrund för ett sådant anspråk.

Och hvad är egentligen meningen med att all vinst, som "bolag" för handel med bränvin erhåller, skall gå till fördelning? I Örebro t. ex. finnas för närvarande tvänne särskilda bränvinsbolag. Det ena af dem har öfvertagit en mycket gammal firmas borgerliga rättighet — den firman om hvilken jag nyss talade. Det andra bolaget har öfvertagit de icke borgerliga rättigheterna. Skall nu det förstnämnda bolaget, som öfvertagit den gamla borgerliga rättigheten enligt ordalagen i 18 § af författningsförslaget afstå två femtedelar af nettovinsten? Det förefaller så, ty begynnelseorden i 2:dra momentet af denna § lyda: "Då i stad *minuthandel* med eller utan *utskänkning* o. s. v." — och meningen kan således, då den bestämda formen ej här blifvit använd, utan den obestämda, ej vara annan än att hvarje bolag, som bildat sig för att bedriva utminutering och utskänkning skall afstå nämnda del af behållningen, bolaget må hafva andra bolag på platsen till konkurrenter eller ej, och oberoende deraf, om bolaget öfvertagit enskild mans rätt eller på vanligt sätt erhållit rättigheten till försäljning, affären må vara förenad med huru stor risk som helst. Ifrågavarande bolag i Örebro drifver tillika en ganska stor spisningsrörelse, och vinsten deraf skulle naturligtvis gå samma väg. Kanske är det dock ej meningen, att paragrafen skall tolkas efter sin lydelse!

I samma stad finnes, som bekant, ett temligen stort hotell med många rum för resande, med källarerörelse och schweizeri samt åtskilliga andra inrättningar. Den person, som hade öfvertagit det hufvudsakliga af denna hotellrörelse med tillhörande näringsgrenar, kom för ett antal år sedan på obestånd; borgesmännen bildade ett bolag, som öfvertog hotelldrörelsen och besörjde bränvinshandeln der på platsen. Skulle det nu verkligen vara meningen, att dessa borgesmän — därför att de voro i *bolag* — skulle åt landstinget och hushållningssällskapet i länet afstå två femtedelar af vinsten på uthyrning af rum åt resande, eller af inkomsten på stadens enda matställe af rang der ock utskänkning bedrifves? Sådant förslaget föreligger, med den lydelse andra momentet i 18:de § fått, ser det verkligen ut, som skulle det vara afsigten.

Sedan jag en gång blifvit tvungen att yttra mig, upprepar jag, att hvad i denna fråga enligt mitt omdöme är rätt, är, att det bränvin, som säljes genom minutering eller utskänkning, skall beskattas och skatten fördelas i fem lika stora delar efter den nu bestämda fördelningsgrunden; men hvad som icke hörer till bränvinsminuteringen och utskänkningen,

bör icke heller ingå i denna fördelning, likasom att det närmare bör an-
gifvas, hvad med "bolag" i detta fall bör förstås. Att kontrollen öfver bo-
lagen både kan och skall blifva tillräckligt stark, derom borde ej något
tvifvel kunna råda; det finnes säkerligen inom hvarje landsting och hus-
hållningssällskap tillräckligt många personer, som både kunna och vilja
hålla tummen på ögat på den dåliga stad, som skulle vilja försöka att
begå något underslef, och som se till att, om ett falsarium blifvit begån-
get, det blefve rättadt.

Jag ber således, dels för att få en efter mitt omdöme i sak riktigare
åsiqt godkänd och dels för att genom en återremiss vinna borttagandet af
hvad som är dunkelt och olämpligt i det nu framlagda förslaget, att få
förena mig i Herr Hammars reservation, hvilken går ut derpå att med bi-
behållande af den nuvarande fördelningen af skatten denna skall erläggas
för hela det kannetal bränvin bolaget, enligt räkenskaperna, visar sig
hafva genom utskänkning och utminuterung afyttrat, och jag yrkar åter-
remiss af punkten till Utskottet, för att få paragraferna omredigerade i
nu antydda syftning.

Herr Werner Ericson: Det var en talares yttrande, vigten af
hvars ord jag visserligen icke misskänner, som föranledde mig att ännu en
gång begära ordet. Den värde talaren sade nemligen, att han hade be-
gärt ordet endast för att meddela Kammaren, huru han skulle komma att
rösta; det kan nog vara nyttigt att detta blifver känt, och hans rättig-
het att göra ett sådant meddelande vill jag visst ej söka bestrida; men
det är dock väl att ej vi andra 193 göra på samma sätt, då en sådan
öppen votering väl ändå skulle blifva något tidsödande. Han nöjde sig i
sjelfva verket ej heller med att göra detta meddelande, utan tillade att,
om städerna icke toge emot hvad som nu erbjudes dem, så skulle de blif-
va af med alltihop och hela bränvinsförsäljuingsinkomsten indragas till
staten. Ja, ett sådant beslut må gerna fattas, men huru det skall gå för
sig att tillämpa det, skulle jag gerna vilja se. Redan det beslut, Herrarne
nu torde komma att fatta, skall, så vidt jag något förmår inverka på för-
hållandena i den kommun, der jag bor, ej leda till det åsyftade resulta-
tet, då vi helt enkelt låta bli att bilda bolag, och således ingen vinst kan
komma att redovisas. Detsamma skulle blifva förhållandet, om hvad Herr
Carl Ifvarsson utlofvar skulle blifva lag; ty alldenstund städerna ej kunna
tvingas att bilda bolag och lika så litet någon näringslagstiftning torde
komma till stånd, som tvingar enskilda personer, att uppvisa sina räk-
enskaper — så återstår endast, att man skulle, för att kunna frångå nä-
ringsidkaren vinsten af rörelsen, göra ett regale, ett statens monopol af
denna näring och att rörelsen genom statens försorg bedrefves. Mäktig
är nog Herr Carl Ifvarsson, men detta hafva vi ännu ej sett.

Herr Jan Andersson i Jönvik: Då jag på förmiddagen hade ordet,
var jag kanhända något oförsigtig; jag trampade kanske mot min vilja på
någon öm liktorn, åtminstone om jag får döma efter den mängd talare hvilka
sedan dess uppträd i en motsatt syftning mot mig, i synnerhet stads-
representanter; och jag ber nu om ursäkt för min oförsigtighet, den var
alldeles ouppsligt. Jag är långt från att vilja göra någon ondt, han må

tillhöra stad eller land; ingen önskar mera än jag frid och sämja i vår gamla nord, derom kan jag försäkra.

Skarpa anmärkingar hafva blifvit gjorda mot den ledamot af Bevilnings-Utskottet på stockholmsbänken, som inom Utskottet, åtminstone hvad det nu föreliggande betänkandet beträffar, utgör så att säga själen, den ledande principen, Herr Friherre Fock. Jag vill i anledning häraf endast säga, att jag skulle önska att samtliga representanter i denna Kammar, icke allenast de på stockholmsbänken, utan från rikets alla delar, vore så ädla och rättänkande män, så skilda från alla ortintressen och så uteslutande hade landets i dess helhet bästa för ögonen, som denne ärade representant.

Jag yrkar fortfarande bifall till Utskottets förslag.

Herr Carl Ifvarsson: Jag hade tänkt, att jag skulle slippa att yttra mig ännu en gång i denna fråga, men jag måste bryta min föresats, då jag hör att man påbördar mig yttranden som jag icke haft. Talaren från Uddevalla har nemligen påstått, att jag skulle hafva sagt, att, om icke detta förslag antoges, så *skulle* inkomsten af bränvinsförsäljningen komma att indragas till staten. Jag har icke sagt, att så *skulle* komma att ske, utan endast att så *kunde* komma att ske, och att detta gällde den inkomst städerna nu hafva af försäljningsskatten, torde vara klart. Hvad samme värde talare för öfrigt anfört, anser jag mig icke böra bemöta; hans nu, såsom alltid, bittra ord voro ej af beskaffenhet att de förtjena ett svar, utan lemna jag dem i sitt värde.

Herr Carlén: Jag har begärt ordet endast för att säga, att jag icke anser det riktigt i sin ordning att, såsom nyss skett, en ledamot i Kammarerna tager sig friheten att med ett, om ock berättigadt, smicker emot en annan ledamot förena insinuationer, som liksom kasta skugga på de öfrigas känsla af heder. Detta anser jag icke böra upprepas, och det är för att förekomma sådant i hvad på mig ankommer, som jag velat uttala min protest deremot.

Herr Törnfeldt: Jag anhåller få hemställa till den ärade talaren från Uddevalla, om icke, i fall såsom han antydt, det förhåller sig så att landtbefolkningen då den kommer in till staden tager till lifs så mycket och så starka "Uddevallare", att den raglar på gatorna, detta bevisar att de nyktra stadsboarne hafva sin förnämsta näring och inkomst just utaf den konsumerande landtbefolkningen, och om det då icke vore rätt att vinsten så fördeltes att städerna behölle två femtedelar och lemnade de öfriga tre femtedelarne till landstingen och hushållningssällskapen. Jag blott hemställer derom.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats dels bifall till Utskottets hemställanden i förevarande punkt, dels afslag å Utskottets förslag, dels och slutligen att punkten med dertill hörande paragrafer i författningsförslaget måtte till Utskottet återförvisas. Herr Talmannen gaf pro-

positioner enligt dessa yrkanden och förklarade sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förstnämnda meningen. Votering blef emellertid begärd, med anledning hvaraf, och sedan till kontraposition antagits afslag, en så lydande omröstningsproposition nu uppsattes justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Bevillings-Utskottet under Litt. a, b och c, hemställt i sjuttonde punkten af dess betänkande N:o 4,

röstas ja;

Den, det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, äro Utskottets ifrågavarande hemställanden af Kammaren afslagna.

Omröstningen företogs och visade vid röstsedlarnes sammanräkning 107 ja mot 29 nej; och hade Kammaren således bifallit Utskottets hemställanden samt i följd deraf godkänt den förändrade lydelse af hithörande författningsparagrafer som Utskottet föreslagit.

Punkterna 18—20.

Biföllos.

Punkten 21, jemte 21 § i författningsförslaget:

Herr Sandstedt: Med kännedom om det öde denna punkt af Utskottets förslag rönt i Första Kammaren, afstår jag från att göra något yrkande.

Herr Philipsson: Jag vågar vördsamt yrka bifall till den nu föredragna punkten af Utskottets förslag.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan i denna punkt äfvensom den paragraf i författningsförslaget, till hvilken samma hemställan sig hänförde, blefvo af Kammaren godkända.

Punkterna 22 och 23, jemte den till sistnämnde punkt hörande § 26 i författningsförslaget:

Blefvo likaledes bifallna.

Punkten 24 och i sammanhang dermed författningsförslagets 36 och 51 §§:

Herr Friherre Fock: Jag anhåller att få fästa uppmärksamheten på, att Första Kammaren, på grund af der gjorda anmärkningar mot

ifrågavarande paragrafer, återremitterat punkten till Utskottet. Då jag nu för ögonblicket icke är i tillfälle att redogöra för dessa anmärkningar, men antager att de verkligen egt skäl för sig, då den man, Herr Generaltulldirektören, på hvars anmälan förändringarne blifvit af Utskottet föreslagna, deltagit i diskussionen rörande dem i Första Kammaren, men återförvisning det oaktadt egt rum, så synes det vara skäl för ett sådant beslut äfven i denna Kammare. Jag får derföre hemställa, om icke Kammaren till tidens vinnande ville besluta återremiss af ifrågavarande punkt.

Herr Clairfelt: Jag kunde visserligen hafva afstått från ordet efter det yrkande den ärade ledamoten af Bevillnings-Utskottet nyss gjort, men jag anser mig dock böra nämna att då jag förenar mig om detta yrkande, jag önskar att den prickning Utskottet i § 36 af förslaget gifvit åt de s. k. conqueterade provinserna, en prickning som icke förlorar i värde derigenom att Bohuslän blifvit räknadt till samma kategori, måtte nästa gång paragrafen af Utskottet behandlas, utstrykas. De officiela uppgifterna öfver bränvinsinförseln till Skåne visa nemligen att insmugglingen af bränvin till denna provins betydligt aftagit efter sednaste handelstraktaten med Danmark, och förhållandet torde vara detsamma äfven med Halland och Blekinge, som ju ligga längre bort från grannlandet. Då jag således icke tror, att de conqueterade provinserna, särskildt Skåne, förtjena denna prickning, yrkar jag återremiss af punkten. Det kan ju hända att äfven andra provinser göra sig skyldiga till smuggling; och hvarföre skulle då dessa fyra provinser stå ensamma och skyldra såsom misstänkta derför? Någon solidarisk ansvarighet emellan dem finnes ej heller. Jag instämmer derföre i yrkandet om återremiss.

Öfverläggningen var slutad. Punkten, äfvensom dithörande författningsparagrafer blefvo, enligt derom gjordt yrkande, till Utskottet återförvisade.

Punkten 25 jemte 41 § i författningsförslaget:

Herr Friherre Fock: Äfven rörande denna punkt är återförvisning i Första Kammaren besluten, egentligen af det skäl att den redaktion Utskottet föreslagit åt motsvarande paragraf i författningsförslaget till viss grad var beroende utaf de ändringar af §§ 1 och 2 af förslaget, som blifvit af Utskottet tillstyrkta. Då dessa förändringar icke blifvit af Kammaren antagna, så torde det vara skäl att Utskottet får företaga dessa paragrafer till förnyad behandling och dervid äfven taga i öfvervägande de i ämnet väckta motionerna. Jag hemställer derföre vördsamt, om icke Kammaren ville, i likhet med hvad af Första Kammaren redan blifvit beslutadt, återremittera punkten till Utskottet.

Herr Magni: Efter den upplysning Friherre Fock nyss meddelat skall jag förena mig med honom och yrka återremiss, men vill derjemte uttrycka den önskan, att Utskottet ville taga i betraktande de skärpta ansvarsbestämmelser jag i min motion föreslagit. Af reservationerna mot

denna punkt framgår att meningarne angående densamma inom Utskottet varit mycket delade, och detta gifver mig förnyad anledning att yrka på bifall till motionen.

Efter denna öfverläggning, som nu förklarades slutad, blef jemväl ifrågavarande punkt jemte deri omförmälda författningsparagraf återförvisad till förnyad behandling af Utskottet.

Punkterna 26 och 27.

Biföllos.

Utskottets slutliga yttrande, med deri åberopade bilaga, lades till handlingarne.

§ 8.

Till motions afgifvande hade anmält sig Herr *Carl Anders Larsson*, som af sådan anledning nu uppropades och afgaf sin ifrågavarande motion, innefattande förslag till bestämmelser i afseende å beskattning af hvitbetssockertillverkning. Denna motion, som komme att erhålla ordningsnumret 187, blef derefter på begäran bordlagd.

Sammanträdet afslutades och Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. 9 e. m.

In fidem
H. Husberg.